

SLOVANSKA KNJIŽNICA
LJUBLJANA

~~B 920~~

~~S~~

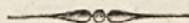
NAPELJEVANJE

k'

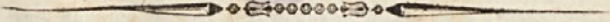
pobóshnimu shivljenju

in

lépimu sadershanju.

Is némfhkiga prestávljeno in natísnjeno
po povelji
milostliviga in prezhaslítliviga Firshita,
GOSPODA GOSPODA
ANTONA ALOJSA
Ljubljanskiga Shkofa.

V' Ljubljani.

Natísnil, saloshil, in na prodaj jih ima Joshef Blasnik,
na brégu, Nr. 190.

1840.

KRA B 143

B 920

Zapl. 21. V. 1949/1937

Predgovor.

Bog je ljubésin, in kerfhanfka véra je nauk od namrasodéte ljubésni boshje; ljubésin je sapopadik vére, je krepósti, ki védno óstane, akoravno bota véra in upanje kónéz fyeta nehala, kakor f. Pavl govori. I. Kor. 13, 13. Vse, kar ta ljubésin pogánja, je imenitno, in kerfhanfko sadershanje zhlovéka je ljubésin, ki se v' zhlovéku na suanje daje. S. Pavl pravi: „Zhaft, kómur gré zhaft; f' poshtovanjem pridite édin drugimu napróti.“ Rimlj. 13, 7. 12, 10. S' ljubésnijo so fklénjene ponishnost, pohlévnost, velikoserzhnost, in vse, karkoli shivljenje na svetu prijetnisthi déla, v' kterim, kakor Jesuf govori, ni noben dan bres nadlóge. Nauki vére sravnájo zhlovéka po snotrajno, on móra ponishin, vérin, ljudoljub, dóber kristján biti; dobro obravnavanje (isréja) ga pa tudi po sunajno sravná, in tóga kristján ne móre uterpéti, kakor tudi drági kámin s' lepim okrájkam obdamò; on se le takrat lefketá, kader je oglájen; in ali ne právimo tudi od neperljudniga zhlovéka, de ni oglájen, de ni obtefán? Pobóshni, ljudoljubni, bogabojézhi, po kerfhanfko obravnáni ljudjé so zhaft vére; in ali ni kerfhanfka véra, po ktéri se je zhlovéfhki rod praviga sadershanja nauzhlil? Nektéri lózhijo véro od vsakdanjiga shivljenja, od sadershanja do drugih ljudi, od spodózne obravnave, od govorjenja in djanja, in f' tem zhaft vére smanjshajo in zhloveshtvu fhkódujejo; hózhejo vérniga kristjana iméti, pa njéga sunajno je dostikrat bodézhke kakor jésh; nektérimu se ne smémo perblishati, s' njim ne govoríti, ako od njegove neperljudnosti (groboósti) nózhemo rassháljeni biti; dostikrat se ljudjé édin drugimu ogibljejo, ki bi se med seboj ljubiti mógli. Breshtevilnih grehov nespodóbniga sadershanja, f' ktérimi se Bog in ljudjé rasshálijo, se storí, in kakó neperjétno je shivljenje med neperljudnimi (gróbimi)! Neper-

ljudnost se ne najde samó med ljudmi niskiga stanú; ona je povsód, kjér ni prave vére; ona se s' sagrinjalam potúhnosti, hlimbe, hinávfhine, nevoshlivosti, hudobije perkriva; velíkrat imá grôsno hude naflédke; veselje s' ljudmi kej opraviti iméti, se sgubi; neperljudnost napólni ferzé s' britkostjo, in njó dostíkrat foveraftvo, raspertje, preganjanje, mashevanje, nesauplivoft, in fhe vézhi nefrézhe naflédvajo. In kako se med niskimi ljudmi, v' goftivnizi (ofhtarii) godi? Neperljudna beféda pernese drúgo, ter vftanejo krégi, prepíri, rasboji, uboji. Vezhidel se ljudjé prepósno ketájo; to je, shaloftnih naflédkov neperljudnosti vezh ne mórejo popraviti. Perljudin odgóvor bi bil vse odvèrnil; sakaj kríftján lépiga sadershanja se ne da premagati neperljudnosti drugiga. „Mehki odgovor potoláshi jéso; terdo govorjenje naprávi togóto.“ Preg. 15, 1. „Pred ognjem v' pèzhi se fopárza in dim vsdígújeta; takó tudi pred prelivanjem kervi kletev, saframovanje in shuganje.“ Sirah. 22, 30. Oh, de bi pazh fodísha in jèzhe menj sprizhevale, koliko nefrézh de is neperljudnosti isvira!

Torej fo miloftlivi in prezhaftítlivi Fírfht in Shkof, Anton Alojs, sapovédali, de naj se bukvize: „Napeljevanje k' pobóshnimu shivljenju in lépimu sadershanju,“ ki jih je Brikfenfki Fírfht in Shkof Bernard Galura spífal, is némfhkiga na krajnfko preftávijo, de se bodo is njih tudi ljudjé krajnfkiga jesíka pobóshniga shivljenja in lépiga sadershanja vadili.

V Ljubljani 26. Maliga travna 1840.

Dr. Simon Helanzhnik,

z. k. uzhenik deféte fhóle.

I. Poglavje.

Od ljubésni in zhaftí, ki smo jih Bogú dolshní.

§. 1.

Bogú móramo nar vézhi ljubésin in zhaftí skasováti.

Vprašhanje. **K**téra sapóved je pervá in nar imenitníshi v' zéli postávi?

Odgóvor. „Ljúbi Gospóda svojiga Bogá is vsíga svojiga serza, in is vsê svoje dushe, in is vsê svoje mílli. Ta je nar vézhi in pervá sapóved,“ govóri Jesúf per Matevshi 22, 37. 38.

V. Kdaj ljubímò Bogá resnízhno in zhes vsê?

O. Ako njegóve sapóvedi dershimò, kér so boshje sapóvedi; ako se s' nobeno rezhjo na svétu ne damò odvrazhevatí od spolnovanja boshjih sapóved; ako svoje nar vézhi írézhe, svojiga popólniga pokója v' Bógu íshemo, in nad njim svoje nar vézhi veselje imámo. „To je ljubésin do Bogá, de njegóve sapóvedi dershimò, in njegóve sapóvedi niso teshke.“ I. Jan. 5, 3. „Ne shívljenje, ne smert; ne sedánje ne prihodnje; ne

mozh, ne visokóft, ne niskóft, tudi nobena druga stvar naš ne bo môgla lozhiti od boshje ljubésni, ktéra je v' Kristufu Jefufu, Gospódu nášhim.“ Rimlj. 8, 38. 39. Jefuf je rékel svojim uzhénzam, in právi nam: „V' šte moji prijatli, ako storité, kar vam jeft sapovém.“ Jan. 15, 14.

V. Sakaj je sapóved, Bogá ljubiti, perva in nar imenitnífti?

O. Kér je Bog nar bolji in nar vézhi dobróta, ki v'fe prav popólnama v' sebi imá, kar je dobriga, svétiga, zhaftitliviga, in svelizhánfki-ga; bres ktériga ní nobene prave frézhe; od ktériga vse pride, kar se práv sa práv dôbro imenovati samóre; in kér je v' boshji ljubésni vse sapopádeno, kar naš dobre in frézhe storiti samóre. Jefuf právi: „Eden je dober (*popólnama dober*), Bog.“ Mat. 19, 17.

V. Komú móramo tudi dôbro perpifati, ktéro nam ljudjé storé?

O. Bogú; sakaj on vladuje serza ljudi, in bres njega nam ne mórejo ljudjé nizh dobriga storiti. „V'fak dóber dar in v'fako popólno darílo je od sgorej, ki pride od Ozhéta svetlobe, per ktérim ni spremenjenja, tudi ne sénze preobra-zhanja;“ takó nespremenliva je njegóva ljubésin. Jak. 1, 17.

V. Zhe je Bog edino popólnama in svelizhajózha dobróta, sazhétnik v'fake prave frézhe, náš stvarnik, Gospod in Ozhe, kakfšno zhaftfmo mu dolshní?

O. Nar vézhi zhaft, kér je nar vézhi dobróta; v'fo zhaft, kér vse dôbro od njega pride, in kér je vse, karkóli je na svétu zhaftitliviga, le savolj téga zhaftitlivo, ki je Bogú v'fhézh. Kakor shárki is solnza is-hajajo, takó vse zhaftitlivo in

všaka prava zhašt is svetosti, velizhaštva in viške zhaštillivosti Bogá is-hája. „Sin zhaští ozhéta, in hla-
pez svojiga gospóda; ako sim tedaj jest vaš Ozhe,
káj je moja zhašt? In ako sim jest Gospod? káj je
strah pred menój.“ Malah. 1, 6. In kér vša zhašt
Gospódu gré, in kér se smémo le satórej veseliti in
hvaliti, ko je on dobrota; savolj téga pravi s. Pavl:
„Kdor se hváli, naj se v' Gospódu hváli;“ on naj
šposná frézho in zhašt, ki sté mu perprávljene;
kér pa od Boga pridete, naj da Bogú hvalo in
zhašt. „Sakaj ne, kdor se sam hváli, je skufhen,
ampak tišti, ktériga Bog hváli.“ II. Kor. 10, 17. 18.
Nehvaléshnost je, in kriviza do Bogá, ako dóbro,
ktéro po njéga ljubésni dobívamo, sami sebi ali
ljudém perpíšujemo, in ako zhašt, ki jo móramo
nar vézhimu bitju skasováti, sami sebi ali ljudém
skasujemo; in po nékako je to malikovanje. „Tí
so rešnizo boshjo s' lashjó preménjali, ter so stvarí
zhaštíli in jim flushíli, in ne stvarniku, kteri je
hvaljen vékomej. Amen.“ Rimlj. 1, 25. „On go-
vorí: Jest sim Gospód, in ní ga nobeniga rasun
mene; svoje zhašti nózhem nobenimu drugimu
prepustiti. Jes. 45, 5. 48, 11.“

§. 2.

*Kakó de móra kristjan svojo ljubésin in svoje
šposhtovanje do Bogá na snanje dajati.*

V. Komú v' zhašt móramo všé storiti?

O. Bogú v' zhašt, ktériga voljo, ljubésin in
dopadenje moramo v' všim, kar délamo, pred
ozhmí iméti. „Ali jeste, ali pijete, ali kej
drúgiga délate, storíte vse Bogú v' zhašt,“ to je,
is dóbriga naména takó ravnáti, kakor je Bogú
dopadljivo, in de bo Bog od nas in od drugih
hvaljen in povelizheván. I. Kor. 10, 31.

V. Ktère sheljé vsak dan v' pervi prošnji Ozhenásha na snanje dajemo?

O. „Posvezhenò bodi“ Ozhe! „tvoje imé!“ Mat. 6, 9. Prósimo in shelimò, de bi bili mí in drúgi takó frézhni, de bi Bogá sposnáli, njemu spodóbno zhašt skasováli, in njemu v' zhašt shivéli.

V. Ali imámo dolshnóšt, boshjo zhašt tudi med svojimi blishnjimi rashirjati?

O. Imamo; sakaj, on je naš Ozhe, Gospod, in nar vezhi dobróta; in kér se le v' prijasnosti s' Bógam práva frézha najti da, smo is hvaléshnosti do Bogá, in is ljubésni do blishnjiga dolshní, po vsi svoji mózhi persadjáti si, de bo dóbri Bog od vsih naših brátov sposnán, ljubljen, zhefhèn in povelizhevan. „Takó naj svéti vašha luzh pred ljudmí, de vidijo vašhe dobre déla, in zhašté váshiga Ozhéta, ktéri je v' nebé-fih.“ Mat. 5, 16. Jesuf je ískál zhašt svojiga nebéfhkiga Ozhéta, in je sadnji vezhér pred svojim terpljenjem mólil: „Ozhe! jest sim te povelizhal na semlji; délo sim dokonzhal, ktéro si mi dal, de ga storím. In sdaj tí Ozhe, mene povelizhaj sam per sebi s' velizhastvam, ktéro sim per tebi imel, predin je bil svet.“ Jan. 17, 4. 5.

V. Ktéro zhašt je krístján svojimu stvarniku sjutrej skasováti dolshán?

O. Krístjan naj sjutrej sgódej serzé in roké k' svojimu stvarniku povsdigne, njega sa prejeti pozhitik sahváli, se sanaprej njegóvi ljubésni perporozhí, in mu obljúbo ponóvi, nizh húdiga storiti, temuzh njegove sapóvedi dershati. „Bog, Bog moj! s' svitam vréd zhujem savolj tebe. Moja dúsha hrepení po tebi; moje teló te sasheljuje. — Ko mi tí na moji postelji na misel pridešh,

te ob ponozhnih strashah premishljújem, ker ti si moj pomozhnik. Pfl. 62.

V. Ktéro zhašt je kristjan svojimu stvarniku svezhér fkasovati dolshán?

O. Kristján naj ne gré pozhivat, predin svoje molitve sam ali s' drugimi fkupej ne oprávi; on naj svojiga Gospóda sahváli sa dobróte, ki jih je Gospód pretéklí dan nam, nashim domázhim in vřim ljudém dodélil; on naj njemu, ki mu v' vřim slúshimo, déla in terpljenja pretéklíga dné darúje; on naj ga sa odpufhenje prófi storjenih gréhov, in naj se v' varřtvo njegove ozhétnje previdnosti isrozhí. Tudi Jesuf, ktéri ní nikóli nobeniga gréha stóril, je svezhér k' svojimu nebéřhkimu Ozhétu mólil. Mat. 14, 23.

V. Kakó naj kristjan per jédi svojo poboshno vóljo do Bogá na snanje dajè?

O. S' molitvijo pred jedjó in po jédi; in f' tem svojo véro v' stvarnika, svojo slabost in njegovo vřigamogozhnost, svoje spofřtovanje in hvaléřhno ljubéřin do njega na snanje dajèmo. Jesuf, řin boshji sam, ní nikoli od mise řhel, dokler ní nebéřhkgiga ozhéta sahválil. Mat. 26, 30. Med jedjó se nizh ne řmé govoríti, kar bi Bogá in ljudi shaliti utegnílo. Kteri dobro obravnani góřt se bo predersnil, dóbriga gořtívza per njegóvi lařtni misi rasshaliti? Ko řmo per misi, nřmo per svoji, ampak per Gospódovi misi; njegov krúh jèmo, njegovó vino, njegovo vodó pijèmo. „Moje řo vse sveríne v' gojsdéh, moja je řhivína na gorah, in moji řo vóli,“ govorí Gospód. Psalm 49, 10. Po njegovim perpuřhenji jemo njih meřó. Torej piřhe ř. Pavl: „Ali jeřtè, ali pijete, ali kej drugíga délate; řlorite vse Bogú v' zhařt.“ I. Kor. 10, 31.

V. Kakó samoremo Bogá s' svojimi déli zhaštiti?

O. Bogá s' svojimi déli zhaštimo, ako to délamó, kar našh pokliz térja; ako vse, kar délamó, is pokórfhine do Bogá délamó, ker smo gréfhnikí, in kér nam je on pokóro nalóshil, de „svoj krùh v' pótu svojiga obrása jémo;“ ako s' délam spokórniga duhá sklépamo, délo s' pobóshnimi mislimi posvezhújemo, próti nebésam poshíljamó, in ga f' preklinjevanjem v' pekèl ne mézhemo; ako se mermranja in nejevólje varujemo; sakaj gréfhnik se móra pokoriti, in spokórník mora biti tih, kroták, poterpeshliv, pobóshin, vdán in poníshin.

V. Kakó zhaštimo Bogá v' stífkah, terpljénji, in nadlógah?

O. Ako se Bogú podvèrshemo, zhes njegovo prevídnošt ne tóshimo, in ga krivize ne dolshimó; temuzh s' Jésusam, ktéri ní nobeniga gréha stóril, mólimo: „Moj Ozhe! ako je mogózhe, naj gré od mene ta kélih; pa vender ne kakor jest hózhem, ampak kakor tí.“ Mat. 26, 39. Terpljenje je sa naš svelizhavna uzhívniža (*shóla*), v' ktéri sa vézhno shivljenje, kjér ní nobeniga terpljenja, gòdni postanemo.

V. Kakó zhaštimo Bogá v' veselji?

O. Ako nikoli nad húdim svojiga veselja nimamo; sakaj kar ozhéta sháli, ne smé otróka veselíti; ako sa nedólshno veselje Bogá hválimo, njegovo dobrotlivošt sposnámó, tudi blishnjimu rádi veselje délamó, in ako se od menliviga veselja tega svetá v' svojim serzu k' nebésam povsdigújemo, kjér nam je nemenlivo, zhisto in vézhno veselje perprávljeno; ako, postávim, s' móshem v' evangélii per jédi mislimo in rezhémo: „Blagor

mu, ktéri bo krùh jédel v' boshjim kraljéstvu.“
Luk. 14, 15.

V. Kdaj zhaštimò Bogá v' svojih góvorih?

O. Ako nizh ne govorimò, kar Bogá ras-
sháli; kar ktériga zhlovéka sháli, pohújsa in sa-
pélje; kar véri in svétim rezhém nezhašt déla;
kar je kerfhanfkimu sadershanju naspróti. „Vla
nezhistost ali lákomnost se zlo ne imenuj med
vámi (kakor se spodóbi svétim,) ali nefrámnost,
ali nespámetne ali gerde beséde, kar se ne spodó-
bi; ampak sahvaljenje velíko bolj.“ Efesh. 5, 3. 4.

V. Kakó samóremo Bogá zhašliti, ko dolsh-
nósti svojiga stanú spolnújemo?

O. Bogá zhaštimò, ako dolshnósti svojiga sta-
nú is pobóshniga naména spolnújemo, de Bogú
flúshimo, ko ljudem flúshimo; de Bogá zhašti-
mò, ko ljudí zhaštimò; de Bogú pokórfhino ska-
sújemo, ko vóljo ljudí spolnújemo; ako míflimo;
de naš je Bog v' ta stan poklízal, in de naš on
po njem k' vézhnimu shivljenju perprávlja; ako
vše s' molitvijo sprémljamo.

V. Kaj si je mífliti od zhlovéka, ktéri tje
v' en dan vštaja, lézh hódí, popíva, pojéda, dé-
la, terpí, bres de bi na Bogá míflil?

O. Shivljenje táliga zhlovéka je bolj shiv-
ljenju neúmne shivíne, kakor pámetne stvarí po-
dóbno; njegóvo ferzé je hudóbno, fróvo, nehva-
léshno; on je po svojim snotrejnim nefrézhin;
njegóve déla in terpljenja so pred Gospódam prasne
pleve; on nima nobeniga upanja, pokoj in ve-
selje Gospodovo dosézhi, ki sta právim flusháb-
nikam boshjim perpravljena. Zhes take nehva-
léshne sanizhevávze tóshi Gospód: „Otróke fim
srédil, in jih povíshal; oní so me pa sanizheváli.
Vol posna svojiga gospodárja, in ósel jašli svo-

jiga gospóda; Israel pa me ne posná.“ Isaj. 1. 2. 3.
„Zhlovékov napùh se je sazhél s' lozhitvijo od Bogá.“ Širah 10, 14.

V. Kdo se lózhi od Bogá? ali: Od ktériga se móra rêzhi, de se je od Bogá lózhil?

O. Kdor tají, kar je Bog rasodél; kdor se od resníze k' smotam verne; kdor káko posvètno blagó bolj ljúbi, kakor Bogá; kdor Bogú zhašt, ki mu gre, odtegúje, in jo sebi ali pa svétu skasúje; kdor v' svojim djanji in nehanji nobène bogabojézhnosti ne rasodéva: tišti je Bogá sapuštíl, in se od Bogá lózhil.

§. 3.

Kdor Bogá ljúbi in zhašti, mora tudi vse, kar je svétiga, ljubiti in zhaštiti.

V. Ali móre kdo Bogá v' resnizi zhaštiti, bres de bi tudi to zhaštíl, kar je v' boshjih ozhéh svéto in zhaštítljivo?

O. Ne móre; temuzh, kdor hózhe Bogá v' resnizi zhaštiti, móra tudi zhaštiti, kar je v' boshjih ozhéh svéto in zhaštítljivo.

V. Kaj se k' tému pershtéva?

O. 1. Boshje imé; sakaj ono je zhaštítljivo, kér boshje bitstvo isrékuje. 2. Véra v' tó, kar je dóbri Bog k' náshimu svelizhanju stóril; 3. Boshja beséda, ali od Bogá rasodéti náuk. 4. Zerkev ali sbòr vsih pravovérnih kristjánov pod njih právimi pastirji. 5. Od Jesusa vpeljána flushba boshja, ali kakó de nam gré Boga v' dúhu in resnizi zhaštiti. 6. Hísha boshja, kjér se svéte rêzhí opravljajo in skrivnostne darila boshje podeljújejo. 7. Svetniki, ki so she v' nebésih svelizhani. 8. Svéte podóbe in podoblá (*shtátvé*). 9. Svetinje svetníkov, sakaj óne bodo na dan všla-

jenja v' nebéfhko svetlóbo oblézhene. 10. Od Bogá vpeljána naredba zhlovéfhke drushbe. 11. Molitev, ali povsdiigovanje duhá k' Bógu; drushnja s' Bógam.

V. Kaj na snanje dajè tisti, ktéri téga, kar je svéto in zhaftitlivo, ne zhaftí?

O. Sanizhevaviz svétih rezhí na snanje dajè hudôbno serzé, mlazhnost do Bogá in do svojiga lastniga svelizhanja, névéro, sanizhevanje Bogá, neusmiljenje do drugih ljudi, ki té rezhí v' zhafti imajo; nespámet, divjashtvo, in slabo obravnávo (*isréjo*).

V. Ktéro zhaft smo dolshní boshjimu iménu?

O. Boshje imé se ne smé v' jési in preklinjeváje, ampak s' spofhtevánjem isrékovati; sakaj óno je imé nashiga stvarnika, Gospóda in Ozhéta; grôšno nezháft storí boshjimu iménu, kdor po krivim perséshe. „Kdor veliko perséga, si krivizo nakopáva na glávo; in nadlôga ne bo odjénjala od njegóve hífhe.“ Širah. 23, 12. In Gospód govori: „Preklénstvo bo prishlo nad hífho tistiga, ktéri v' mojim iménu po krivim perséga; preklénstvo bo v' frédi njegove hífhe prebivalo, in hífho s' léšam in f' kamni vréd posherlo.“ Zahar. 5, 4. Druga sapoved boshja pravi: „Ne imenúj po nemárnim (*bres potrebe in lahkomisljenosti*) bôshjiga iména.“

V. Ktéro zhaft je kristjan véri dolshán?

O. Kristján je dolshán, 1. véro, ki jo je Jesuf uzhíl sa tó iméti, kar je; namrezh sa boshjo besédo in sa narédbo, po ktéri on hózhe ljudi réfhiti, bóljshati in svelizhati; 2. to véro do smerti stanovitno terdíti, vére v' svojiga Svelizharja ne framováti se; in ako je tréba, sa-njo tudi umréti, kakor so sveti muzhénzi (*marterniki*) délali; je

dolshnóšt, Bogá bolj flúfhati (bógati), kakor ljudí, in se tistih, ki samórejo le teló umoriti, ne bolj bati, kakor Bogá; 3. po naukih vére shivéti, de svét vídi, de kerfhanfska véra refnizhno dobre ljudí naréja, in de sató Bogá hvali; 4. véro, in po nji zhašt boshjo in zhlovéfhko svelizhanje po dobrih naukih in sgledih rasfhirjati, in fêrzhno veseliti se, ko se Jesufovo kraljéftvo mnóshi.

V. Kakó in sakaj nevérni Bogú nezhášt déla?

O. Nevérni Bogá na lásh postávi, kér právi, de je to, kar je boshje délo in boshja naréd-ba, zhlovéfhko délo in zhlovéfhka smifhljáva. Apostel Janes pravi: „Kdor ne véruje Šinu (*boshjimu*), Boga na lásh postávi; kér ne véruje sprizhevánja, ktero je Bog dal svojimu Šinu.“ I. Jan. 5, 10.

V. Ktéro zhašt je kriftjan boshji befédi dolshán?

O. Kriftján je dolshán, boshjo befédo zhaštiti, posflúfhati in spolnováti; sakaj ôna je beféda njegóviga Bogá, Gospóda in Ozhéta; in ko je nebéfhki Ozhe svojiga Šina v' ta svét vpeljal, je rékel: „Njega posflushajte.“ Mat. 17, 5. Še li ozhe ne rasfballi grosovitno, zhe otrôzi njegóviga glafú nozhijo flifhati, in svoje ufhéla njegóvi befédi mafhé?

V. Ktéro zhašt je kriftjan zérkvi dolshan?

O. Kriftján zhašti od Jesufa vpeljáno zérkev, ako s' njo v' svéti svési ostane, v' ti svési shiví in umérje; ako jo, kakor svojo vladnízo k' vezhnímu shivljenju, ljúbi, in njé nauke flufha; sakaj Jesuf právi: „Zhe pa (*kdo*) zérkve ne posflúfha, naj ti bo kakor nevérnik in zólnar.“ Mat. 18, 17.

V. Kakó se zérkvi nezhášt flori?

O. Zhe se kdo od njé lózhí, in se krivo-vérnikam perdrúshi; zhe njé beféde, sapóvedi in

nauke sanizhúje, in s' slabim sadershanjem ti svéti materi nezhášt déla.

V. Ktéro zhašt je kristjan boshji flushbi dolshán?

O. Kristjan je dolshán per ozhítni flushbi boshji f' pobóshnostjo in s' serzhnim veseljem biti; saka tam je Jesuf v' frédi svojih vérnih otrók; je grosno rasshaljénje Jesufove ljubésni, zhe kdo dar, ki se v' spomín njegove smerti opravlja, sanizhúje, in zhe mu ní mar, de bi bil v' tistim sbirálu, ktéro je Gospódovo, in v' ktériga frédi je Gospod. Š. Pavl pishe: „Nikar se ne odtegújmo od svojih (*bogozhastnih*) sbirál, kakor imájo nektéri v' navádi.“ Hebr. 10, 25.

V. Ktéro zhašt je kristjan hifhi boshji dolshán?

O. Kristján zhaští hifho boshjo, ako jo sa to imá, kar je; sa hifho, v' ktéri je njegov Bog in Odresheník resnizhno prizhejózh; ako je v' nji s' otrózhjim in hvaléshnim veseljem; ako velizhástvo ozhítnega zheslhénja boshjiga njegovo serzé povsdigúje; ako gré is zérkve s' mozhjó navdán in pobóljshán; ako k' povelizhanju hifhe, ki je bil v' nji k' vézhnimu shivljenju prerojen, in is ktére njegóvo svelizhanje is-haja, s' veseljem po svoji mózhi pomága. David je mólil: „Gospod! veselím se lepôte tvoje hifhe; ljubím kraj, kjér tvoje velizhástvo stanúje.“ Psalm 25, 8. Kdor boshjo hifho sanizhúje, sanizhúje hifho svojiga Ozhéta, in prav ozhitno svoje mlazhno in nehvaléshno serzé raskasúje. Teshko bo boshji shégin nad hifho takiga sanizhevavza prishél, in njegóvi otrozi ga ne bódo nizh bolj zhaštíli, kakor je on hifho svojiga nebéshkiga Ozhéta zhaštíli.

V. Ktéro zhašt je kristjan svetníkam, in njih podóbam, podóbkam in svetínjam dolshán?

O. Ne mólimo svetníkov, she menj njih podobne, podobke in svetínje; le Bogá mólimo, kér je on Gospód, in njemu nar vézhi zhašt gré; svetníke pa ljúbimo in zhaštímò, kakor popólna priyatle boshje, kateri tudi naš ljúbijo, in torej sa naš po Jesusu Kristusu k' usmiljenimu Ozhétu mólijo; f' tem saúpanjem in f' to véro se njih ljubésni perporózhamo, ki nikoli ne prenéha sa naš profiti; in ravno savolj téga imómo njih podobne, podobke in svetínje v' zhašti, in mí bi Bogá in njih, ki ga v' nebésih zhašté, ponezhástili, ko bi kej ponezhástili, kar se s' Bógam in s' njegóvimi svetniki strinja; svetníke v' djanji zhaštiti míslimo, ko njih zhédnosti posnémamo. Sakaj bi njih ne ljubili in zhaštili, ktére Bog ljúbi, ktére je na tém svétu vezhkrat f' zhúdeshi povelizhal, in ktéri so sdaj v' nebésih svelizhani vékomej? Jesuf pravi: „Ako kdo meni flushi, ga bo moj Ozhe pozhástil.“ Jan. 12, 26. Torej so pervi kristjani kósti svétih muzhénzov skerhno sbiráli, so jih bolj kot frebró in slató zhišlali, in spomín svelizhannih pravizhnih f' perferzhnim veseljem obhájali.

V. Zhigávo vóljo móramo v' ti narédbi zhlovéfhke drushbe sposnati in zhaštiti, de so otrózi in stárfhi, pólfi in gospodarji, podlóshni in gospófske, bogáti in ubógi, ljudjé vífókiga in niskiga stanú?

O. Boshjo vóljo; kdor hozhe rezhí, ki so na svétu, drugázhi sverstiti, se punta soper boshjo narédbo; sakaj „Bog ní Bog prepíra, ampak mirú.“ I. Kor. 14, 33.

V. Kakó Bogá s' molitvijo zhaštímò?

O. Ako Bogá „molimo“ in se mu popólna vdamò, ga sposnámo sa svojiga nar vézhiga Gospóda; ako se njegóvi ljubésni in previdnosti

„perporózhamo,“ na snanje dajêmo, de vérujemo v' njegóvo previdnost, ki vse vlada, in v' njegóvo vfigamogózhnost; ako ga „sahválimo“, mu zhašt skasújemo, de od njega vse dóbro pride; ako ga „odpušhanja prófimo,“ ga sposnámo sa svojiga Ozhéta, Gospóda in postavodajávza, ki smo mu pokórfhino dolshní, sa svéto bitje, ktéro gréh rassháli; ako ga „sa svojiga blishnjiga prófimo“, ga sposnámo sa Ozhéta vsih ljudi. Kdor molitev sanizhúje, se lózhji od svojiga stvarnika, ga tají in se framúje boshji otròk biti. Kólikofhna neumnost, predersnost, nehvaléshnost? Kólikofhno rasshaljenje nar víshiga bitja?

§. 4.

Pobóshnost do Bogá.

V. V' zhím obštojí pobóshnost do Bogá?

O. Pobóshnost ne obštojí samó v' molitvi, desiravno bres molitve ni nobène pobóshnosti; ne obštojí samó v' obiskováni zérkve, desiravno pobóshni rad boshjo hišho obiskúje: pobóshnost je sapopádik vfiga, kar smo Bogú dolshní, kar naš Bogú dopadlive storí, in kar naš s' Bógam v' tisto toláshbe pólnó svéso správi, v' ktéri móramo biti kakor zhlovéki in kristjani s' Bógam in s' vsimi, lá v' nebéfih prebivajo; pobóshnost kashe našho otrózhjo véro v' Bogá, našhe otrózhje upanje v' Bogá, našho otrózhjo ljubésin do Bogá.

V. Kdo nam je dal sglèd nar vézhi pobóshnosti?

O. Jesuf Kristuf; sakaj, njegóv nebeshki Ozhé mu je bil vse; njegóva volja mu je bila nar bolj perferzu, sa njegóvo zhašt je pred vsm drugim skerbel; v' molitvi s' njim pogovarjati se, je bilo njegóvo veselje; on je bil rad v' hišhi svoji-

ga Ozhéta; in k' njemu verniti se, je bilo njegovo nar vezhi veselje.

V. Je nam dolshnosť, pobóshnim biti?

O. Je dolshnosť in sizer tako bitštna dolshnosť, de je od Bogá lózhén in nesfrézhnimu kardélu hudóbnih pershtét tisti, kteri ni pobóshin. Pobóshni daje Bogú zhašt, ktéra mu gré, on povelizhuje Bogá s' svojim lépim sglédam, s' besédo in v' djanji; on na snanje daje pravo rasumnost; on toláshi svoje serzé, ktéro nima práviga shivljénja, zhe ni s' Bógam sklénjeno; on imá v' zhašti sam sebe, sakaj de smo s' Bógam sklénjeni, je naša nar vezhi zhašt; pobóshnost nam je študenž toláshbe v' nadlógah téga svetá; ona posvezhúje in povikshúje veselje téga shivljenja; ona naš perprávlja k' vézhnimu veselju, ki ga v' Bógu najdemo. David je v' svojim pobóshnim serzu mólił: „Kaj imám v' nebésh, in kaj imám na semlji bres tebe? Moje mefó in serzé medlí bres tebe. O Bog mojiga serzá, kteri si moj delésh vékomej.“ Psalm 72, 25. 26.

V. Kaj je pobóshnosti našprótno?

O. Neporajtlivost na Bogá, mlazhnost, ki se vezhkrat v' nevéro, popólno posablivost na Bogá in v' hudóbijo spreverne, opushánje in sanizhevanje molitve in flushbe bóshje; zhlovek shiví, terpí in déla, pa mu ní mar sa Bogá. Mlázhni se sam lózhni od Bogá, in ne bo imél delésha per Bogu, kér nózhe nobeniga iméti; on ne skasuje Bogú sposhtovanja in ljubésni, ki mu jih je dolshán, kakor Gospódu in Ozhétu; on shiví, terpí in déla bres naména in prida; njegovo serzé je mertvo, súho, kakor semlja bres vodé; mlazhniga Gospód is svojih úst pljuje. „Ktéri tebe (Bog?)

sapušte, bodo konez vséli; tí pogubísh vse, kteri ti nesvésti postánejo.“ Psalm 72, 27.

II. Poglavje.

Od zhlovéka in zhlovéshkiga rodú.

§. 5.

Kdor hózhe Bogá ljubiti in zhaštiti, mora tudi svojimu blishnjimu ljubésin in zhašt skasovati.

V. Ktéra sapóved v' zéli postavi je prvi sapóvedi enaka?

O. Jesuf pravi: „Drúga je prvi enaka: Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe; v' téh dvéh sapóvedih“ Bogá zhes vse, in blishnjiga kakor samiga sebe ljubiti „je sapopádena vsa postava in preróki.“ Mat. 22, 39. 40.

V. K' zhimu naf véshe sapóved blishnjiga ljubiti? Ali, kaj móramo svojimu blishnjimu storiti?

O. Jesuf pravi: „Vse, kar kóli hózžete, de vam ljudjé storé, tudi ví njim storíte; sakaj to je postava in preróki.“ Mat. 7, 12.

V. Kaj hózhe Jesuf í temi besédami rêzhi: „Druga sapoved je prvi enaka“?

O. Jesuf hózhe rêzhi, kdor hózhe Bogá ljubiti in v' resnizi zhaštiti, mora tudi svojiga blishnjiga ljubiti in zhaštiti, in de Bogá ne ljubi, kdor svojiga blishnjiga sovráshi, sháli, je njemu nevoshliv, ga pregánja, oprávlja, sanizhuje.

Torej je Jezus uzhil: „Zhe svoj dar pernêsefh k' altarju, in se tam spomnišh, de imá tvoj brat kej soper tebe: pusti ondi svoj dar pred altarjem, in pojdi popréj spraviti se s' svojim bratom, in tedaj pridi in daruj svoj dar.“ Mat. 5, 23. 24. In f. Janes pravi: „To sapóved imámo od Bogá, de kdor ljubi Bogá, naj ljubi tudi svojiga brata.“ I. Jan. 4, 21.

V. Sakaj Bog hózhe, de naj, kdor njega ljúbi, tudi svojiga blishnjiga ljubi?

O. Sató, kér je naš blishnj otrók boshji in po boshji podóbi stvarjen, od Jesusa s' drago zéno odkúpljena ovza, tempel svétiga Duhá, in poklízan Bogá s' námi vréd v' nebêsih vékomej hvaliti. To je zhašt nebêshkiga Ozhéta, de se njegóvi otrozi na semlji med seboj ljúbijo, kakor se bodo med seboj v' nebêsih vékomej ljubili; sakaj, namésti vére bo nastopilo sposnánje, namésti úpanja vshivánje; „ljubésin pa ostane vékomej“, in ne móre nikóli néhati, kakor f. Pavl govóri. I. Kor. 13, 13.

V. Šmo dolshní tudi svoje sovrashnike in ktéri so naš rasshalili, ljubiti in jim dobro storiti?

O. Tudi; sakaj tudi naš sovráshnik in ktéri naš sháli, fhe védno naš blishnj ostane; in Jezus právi: „Ljubite svoje sovráshnike, dobro jim storíte, ktéri vas sovrashijo, in molite sa-nje, ktéri vas pregánjajo in obrekújejo; de bote otrozi svojiga nebêshkiga Ozhéta, ki je v' nebêsih, ktéri da svojimu solnzu sijáti na dobre in hudobne, in da deshíti na pravizhne, in krivizhne. Sakaj ako tiste ljubite, ktéri vas ljúbijo, kákosfno plazhilo bote iméli? Ali ne déljajo téga tudi zolnarji? In ako posdravljate le svoje brate, kaj storíte vezh? Ali ne déljajo téga tudi malikovavzi? Bodite tedaj po-

pólnama, kakor je vafh Ozhe nebéfhi ki popólnama.“ Mat. 5, 44-48.

V. Sakaj je kristján posébnò dolshán svojimu sokristjanu ljubésin in sposhtovanje skasovati?

O. Sato, kér smo poduzhèni, de svojiga Odreshenika Jésusa Kristusa ljubimo in zhasimò, kadar svojiga sokristjana ljubimo in zhasimò; nash kershanfki blishinj je úd ravno tistiga svétiga telésa in tiste svéte zérkve, ktérimu smo mí pershtéti; s' nami vréd délesh vézhniga shivljènja, nash brat, nasha sestra v' víshim poménu. Torej se Jesuf sam sebe perporózha v' slédnjim svojih brátov, in zlo v' slédnjim otrôku; on pravi: „Kar ste storili ktérimu téh mojih nar manjših brátov, ste meni storili.“ — Ali: „Kar niste storili ktérimu téh nar manjših, tudi meni niste storili.“ Mat. 25, 40. 45. „Kdor sprejme ktériga takiga otroka v' mojim iménu, mene sprejme.“ Mat. 18, 5. Satórej tudi s. Pavl pishe: „Dokler tedaj zhas imámo, storimo dobro všim, slasti pa domázhim po véri.“ Galazh. 6. 10.

§. 6.

Od sposhtovanja, ktéro je kristján sam sebi dolshán.

V. V' zhim obstóji vrédnost zhlóvéka in kristjána?

O. V' tém, de je otròk in podóba shiviga in svétiga Bogá, nar imenitnihi stvar na semlji, od Jésusa Kristusa s' njéga kervjó odkúpljen, in poklizan, v' nebéfih vékomej frézhno shivéti. „Bog je sklénil, naf po Jésusu Kristusu, po svojim milostivim sklèpu sa svoje otròke sprejéti.“ Efesh. 1, 5.

V. Kdaj zhlóvek sam sebe sposhtúje?

O. Ako se takó sadershí, kakor njegóva ve-

lika vrédnoſt térja; ako Bogá ſvojiga ſtvárnika zhaſlí, ktériga otrok je, po kteriga podóbi je ſtvarjen, od ktériga vſo ſvojo zhaſt imá; ako ſe pámeti in véri vládati da, in ako ne ravná po ſvojih ſtraſlih in hudôbnih naklépih, neúmni ſhivíni enáko; ako takó ſhiví, de ni bila draga krí Jeſufa Kriſtufa ſa-nj ſaſtonj prelita; ako imá nebéſa pred ozhmí, in ſe ne da tému ſvétu tako podvrézhi, kakor de bi bil le ſa-nj ſtvarjen. Jeſuf pravi: „Bódite popólnama, kakor je vaſh Ozhe nebéſhki popólnama.“ Mat. 5, 48. She v' ſtari ſavéſi je Bog ſapovédal: „Bodite ſvéti, ker ſim jeſt ſvét.“ III. Mojs. 11, 44.; de tórej ne bomo s' ſ. piſmam toſhili: „Ko je bil zhlovek v' zhaſti, ní ſpoſnál; temuzh ſe je neúmni ſhivíni enákiga ſtóril.“ Pfalm 48, 13.

V. Kdaj zhlovek ſam ſebi nezhaſt dela?

O. Ako ſvojimu ſtvarniku nezhaſt déla, ki je njegov otrok in po njegóvi podóbi ſtvarjen; ako kéj ſtóri, kar ſe zhlovéku in kriſtjánu ne ſpodóbi; ako v' némar puſha ſa ſvoje vézhno ſvelizhanje ſkerbéti; ako mu ni mar njegóve duſhe, in ſvoje teló ognúſi; ako imá gerdo navádo ſvojo dúſho in zhaſt ſa nezhimerne rezhi ſaſtávljati, in per ſvoji zhaſti in ſvojim véžhnim ſvelizhanji perſégati, kakor de bi njegova duſha ne bila s' drágo kervjó Jeſusovo odkúpljena. Jeſuf je té nápake prepovédal per ſ. Matevſhi 5, 33-37.

V. Komú ſe nezhaſt ſtóri, kadar ſe zhlovek ſam ſebe ognúſi?

O. Bogu, ktéri je zhlovéka po ſvoji podóbi ſtvaril; Jeſusu Kriſtusu, kteri ga je s' ſvojo kervjó odréſhil; ſvétimu Duhu, ktéri ga je v' zhiſti tem-pel boſhji poſvétíl; zérkvi, ki je on njé nevrédni

úd; vřimu zhlověfhkimu ródu, v' kteriga sařramovanje on miřli, govori in déla.

V. Ktéro zhařt je kriřtján ťvoji duřhi dolřhán, in kdaj zhařti on řvojo duřho?

O. Kriřtján naj pred ozhmí imá, de njegóva dúřha od Bogá řvoj iřvir ima, de je neumerjózha, ř' kervjó Jěřusa Kriřtuřa řěřhena, in sa véřhno řhivljenje odměnjena. Kriřtján zhařti řvojo dúřho, zhe pred řřim drúgim bořhřiga kraljěřtva iřhe, in ř' řtráham in ř' trepětam řvelizhanje řvoje duřhe ofkerbljúje. „Kaj namreřh pomága zhlověku, zhe veř řvét perdobí, řvojo duřho pa pogubí?“ Mat. 16, 26.

V. Ktéro zhařt je kriřtján řvojimu lářtnimu telěřu dolřhán, in kdaj zhařti řvoje teló?

O. Kriřtján ne řmé pořabiti; de je njegóvo teló tempel ř. Duhá in odměnjeno, k' neběřhkimu řvelizhařtvu iř gróba iřbujěno biti. Kriřtján zhařti řvoje teló, zhe ga hudobíje zhiřtiga obváruje, in ře njěga takó pořlúřhi, de ře řmé neběřhřiga řpremenjěňa veřeliti; zhe řkerbí telěřno řdravje ř' trěřnim řhivljenjem ořhraniti, zhe ři ř' řasuřđánořtjo řam řebi řhivljenja ne perkrařřha in pred Bógam řvojomóra kriř ne pořtáne. „Ne véřte, de je vařhe teló tempel řvétiga Duhá, kteri v' vař prebíva, kteriga řte od Bogá prejëli, in de niřte řami řvoji. řakaj po řvelíki zěni řte odkúpljeni. Torej hvalite in ořnanújte Bogá ř' řvojim telěřam.“ I. Kor. 6, 19. 20. ř' zhiřtořtjo ře telěřu zhařt, ř' nezhiřtořtjo pa nezhařt déla. „Vři grěhi, ki řih zhlovek řtorí, řo řunej řhivóta, kdor pa nezhiřtořt uganja, ře pregreřřhi nad lařtnim řhivótam. I. Kor. 6, 18. Teló ní k' nezhiřtořti řtvárjeno, ampak řa Gořpoda, in Gořpod řa teló. I. Kor. 6, 13.

§. 7.

Od spofhtovanja, ktero je kristjan temu shivljenju dolshán.

V. Kaj je to shivljenje, in zhaš téga shivljenja?

O. To shivljenje in zhaš téga shivljenja sta nam od Bogá odlózheni zhaš, de bi se s' Bogú dopadlivim shivljenjem sa vézhnost perpravljáli.

V. Ktéro spofhtovanje smo temu shivljenju dolshní?

O. Tó shivljenje móramo sa tó iméti, kar je, sa kratki in dragi zhaš svojiga perpravljanja sa nebésa; mí moramo dní, ki nam jih Gospód delí, po njegóvi boshji vólji v' svoj prid obrázhati, in Bogú s' svéstim spolnovánjem svojih dolshností is serza flushiti; sakaj, zhaš bo prishel, ki bo Gospód flédnjimu djal: Daj obrajt od gospodovánja svojiga shivljenja. Matt. 25, 14-30.

V. Ktéri ljudjé temu shivljenju preveliko spofhtovanja fkasújejo; táko spofhtovanje, kakorfhno mu ne gré?

O. Tísi, ktéri na tem svétu takó shivé, kakor de bi vézhno na tem svétu oštáti samògli, ktéri le sa bogastvo in veselje téga svetá shivé, in sravin posábijo smerti in véžhnosti. Bogáti mósh je temu shivljenju preveliko zhašt fkasováł. Luk. 16, 19-31.

V. Ktéri ljudjé temu shivljenju premálo spofhtovanja fkasújejo, in ga sanizhújejo?

O. Tísi, ktéri zhaš svojiga shivljenja f' postopánjem, igrámi, mehkúshnostjo in f' prásnimi rezhmí, to je, s' opravili, ki nobeniga prida ne pernesó, trátijo; tísi, kteri svoje shivljenje s' rasujsdánostjo, lakomnostjo, svojomóram krájsfhajó. Dan je sgubljen, kteriga zhlòvek ní nizh dobriga sfóril.

Torej pišhe s. Pavl: „Bratje! glejte, kakó bi ravno hodili, ne kakor nespametni, ampak kakor pametni; perkupljajte zhaš, ker so dnévi húdi. Ne bodite torej neumni, ampak uméjte, kaj je volja boshja.“ Efesh. 5, 15-17.

§. 8.

Zhlòvek v' svési s' drugimi; in svésa v'fih ljudi med seboj.

V. Komú se da permériti vef zhloveshki rod?

O. Drushíni in telésu.

V. Kakshino svésa imájo kristjáni med seboj?

O. Kakorshino imájo otrôzi éne drushíne in udje eniga telésa. Kakor otrôzi éne drushine imájo vfi eniga Ozhéta, eno hifho, enáke pravize in éno upanje; ôni so pa bratje in sestré med seboj; in kakor udje eniga telésa imajo eniga poglavárja, eniga Duhá, in vfi so dolshní k' ohranjènju telésa perpomagati.

V. Kakó se imenúje svésa, ki jo imajo vfi udje prave zérkve med seboj?

O. Svésa svetnikov.

V. Imajo v' hifhi vfi otrozi enake dèla? ali: Imajo vfi udje telésa enake opravila?

O. Nimajo.

V. Ali je zhlòvek zhlovéku korístin in potrebin?

O. To je: „ko bi nôga rekla: Nifim ròka, nifim ud telésa; ali satorej ní ud telefa? In ko bi uhó reklo: Nifim ud telésa; ali satorej ní ud telésa? Ko bi zélo teló okó bilo, f' zhím bi posluháli? Ko bi bilo slúh, f' zhím bi duhali? Sdaj je pa Bog slédnji ud v' telésu postávil, kakor je hotel. Ko bi pa bili vfi udje en ud, kjé bi bilo teló. Torej ne more okó ròki rèzhi: Jest te ne

potrebujem; ali gláva nogam: Jesti val ne potrebujem.“ I. Kor. 12, 15-21.

V. Kaj se is téga rasvidi?

O. Na svétu potrebuje en zhlovek pomózhi drugiga; Bog je po svoji modrósti mnogotérih stanón in slúsheb vpeljal; vsak si móra persadévati, blishnjimu pomagati in postrézhi.

V. Kaj se špet is téga rasvidi?

O. En zhlovek móra drugiga zhaštiti, ljubiti, podpírati. „Eden drugiga bremena nosíte, in takó bote dopolnili Kristusovo postavo.“ Galazh. 6, 2. Zhlovek móra v' všim svojim djanji pomisliti, kaj je drúgim ljudém vséhézh; in ne smé takó ravnati, kakor de bi bil le on na svétu, ali de bi bili drúgi le savolj njéga tukej. To bi bilo prevsétnost, nespámet in pomankanje ljubésni.

V. Kaj móra zhlovek v' blishnjim zhaštiti?

O. De je blishnj vrédin storjén in odmé-njen, zhlovek in kristjan biti; de je od ravno ti-sliga stvárnika stvarjen, po ravno tistim Jésusu Kristusu réshen, po svétim Dúhu posvezhén, s' svetniki v' svési; de se duhovnih dobrót svéte zérkve vdeléshuje; de je sa vézhno svelizhanje odmé-njen; de imá morebiti tudi na tem svétu kak posébin pokliz.

V. Ali samóremo všim ljudém po enako ljubésin, pomózhi in zhašt skasováti?

O. Ne samóremo; kér nismo s' všimi ljud-mí v' enako tésni svési.

V. Ktérim smo ljubésin, pomózhi in zhašt poséбно dolshní?

O. Tistim, f' kterimi smo savolj rojstva, dolsh-nósti in hvaléshnosti v' posébni svési; tem se per-shtévajo otrózi in starshi, bratje in sestré, gospo-darji in pôlli, duhovska in deshélna gospódka, uzhení-

ki in uzhenzi, sosédje, tovarshi, prijatli, soródniki (*shlahitniki*), snanjzi, ktéri v' tisti soséski, v' tisti deshéli, v' tistim kraljestvu ali zesarstvu shivé; ktéri imajo s' nami vréd éno véro; sadnjizh vsak zhlovek splòh, ktéri ravno nashe pomózhi potrebúje; postávim, kakor tisti nesrézhni is Jéríhe, ki je med rasbojniké padel. Luk. 10, 30-37. Ktéri ne ljubi in ne zhaští tistih, kterim je hvaléshnost skasovati dolshan, od ktérih pomózhi dozhakovati utégne, sa ktérih frézhó in svelizhanje sferbeti dolshnost imá: ali on tiste ljubi in zhaští, f' ktérimi je v' svési? „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima sferbí, je véro satájil, in je hujshi od névérnika.“ I. Tim. 5, 8.

§. 9.

Duh ljubésni, ktéri naj vse ljudi edini.

V. Kakó popishe f. písmo tisto ljubésin, ki naj vse ljudi edini?

O. Ljubésin je poterpeshliva, je dobrótliva; ljubésin ní nevošhliva, ne ravná nápažnò, se ne napihúje, ni zhaští lákomna, ne íshe svojiga, se ne da rasdrashiti, ne misli hudiga, se ne veselí krivíze, veselí se pa resnize; vse preterpí, vse véruje, vse úpa, vse prenese. Ljubésin nikoli ne mine.“ I. Kor. 13, 4-8. Satorej „kdor podeljuje (*naj to stori*) v' pripróstkli, kdor je zhes druge postavljen, v' sferbí; kdor usmiljenje skasuje, v' veselji. Ljubésin bódi bres hinavshine; sovrashíte húdo, dersHITE se dobriga. S' bratovsko ljubeshnijo se med seboj ljubite; f' poshtovánjem pridite edin drugimu napróti. Ne bodite léni v' osferbovánji; bodite gorézhi v' duhu; flushíte Gospódu; v' nadlògi poterpeshlivi, v' molitvi stanovitni; v' potrebah svétim podeljujte, ptu-

je radi sprejémajte. Dobro jim vofhite, ktéri vas preganjajo; blagoslovíte, in nikar ne kolnite. Vefelite se s' vefélimi, in jokajte s' jokajozhimi. Bodite ene misli med seboj; nikar fi visokih rezhi ne domishljujte, ampak k' niskim se ponishajte. Ne bodite sami per sebi modri. Nikomur ne vrazhujte hudiga sa húdo; persadévajte fi sa dobro ne le pred Bógam, ampak tudi pred vsemi ljudmi. Ako je mogózhe, kolikor je per vas, iméjte mir s' vsemi ljudmi. Ne déljajte fi sami pravíze, prelubi! ampak dajte prostor jési. Sakaj pisano je: „Meni gré masheyanje, jest bom povernil, rezhe Gospod.“ Temuzh „ako je tvoj sovrashnik lazhin, daj mu jésti; ako je shéjin, daj mu piti. Sakaj zhe to storísh, mu bosh sherjávzo na glavo nôfil.“ Ne daj se hudimu premagati, temuzh premagaj hudo s' dobrim.“ Rimlj. 12, 8-21.

V. Kjú se te ravníla (*régelze*) kerfhanfke ljubésni, perljudnosti in lépiga sadershanja spolnujejo?

O. Vlak dan, ko kej s' drugimi opraviti imamo; nikoli ne smémo posabiti, de nam je s' ljudmi shivéti, ki imámo dolshnósti do njih, in ktéri imájo nad seboj veliko nápak in strášt, kakor tudi mí; de naj torej eden drugiga breme nófi.

V. Kaj je zhloveku storiti, de bi se soper sapoved ljubésni in perljudnosti tako lohka ne pregréshil?

O. Zhlovek ne smé, neumni shivini enako, med ljudmi ravnati, ne bres premislíka govoriti in délati, temuzh on móra na vse pásiti (*mérkati*), ne de bi druge oshpegováł, temuzh de prevídi, kaj storiti smé, in kaj ne; kaj je spodobno, in kaj nespodóbno; kaj perljudno, in kaj neperljudno; kaj blishnjiga rasveséli, in kaj ga sháli; kaj je pametno, in kaj nespametno; ljubésin nam

dolshnóšt naklada, per vřáki rézhi pomisliti, ali je Bogu in ljudém vřhézh; torej mórajo ozhi nářhiga serza védno odperte biti, de kake sapovedi ljubésni, perljudnosti in rasumnosti ne prelómi-mo; sakaj kdor imá právo kerřhansko ljubésin, vřakiga zhlovéka zhřřla, nikogar ne shali, tudi otróku na ulizah nizh neprijétniga ne řtorí; lju-bésin nikógar ne rassháli; le ko pobolřřhati ho-zhe, ne odjénja, temuzh próřř, řvarí ř vřřim po-terpljenjem in ukam, bodi ři perlóřřhno ali ne-perlóřřhno.

§. 10.

Prid kerřhanske perljudnosti in kerřhanskiga sadershanja.

V. Sakaj nektéri zhlovek drugim ljudém ktérikrat ni prijétni?

O. Sató, kér je divři, nepohlévin, nepořřreshliv, neperljudin, in nerasúmin, in se v' go-vorjenji in djanji takó ne véde, kakor ři bilo tréba.

O. Od kod pride, de ře ljudjë med seboj nadlésheavajo, ři shivljenje grené, ře shalijo in rassha-ljújejo?

O. To pride řs pomankanja lépiga sader-shanja, řs pomankanja ljubésni, perljudnosti, vé-re in bogabojézhnosti; řs nevgnánih řtrařř, nespá-metniga govorjénja; kér ljudjë ne pásijo, kaj je perlizhno, in kaj ne, kaj řpodóbnó, in kaj ne.

V. Kaj móramo řtoriti in pred ozhmí imé-ti, de bomo Bogú in ljudém prijétni?

O. De bomo Bogú in ljudém prijétni mo-ramo sapóvedi vére pred ozhmí iméti; bres pre-mřřřlika in v' jési nizh ne govoriti, in ne řtoriti; temuzh ře móramo řamí řebe poprashevati; kaj dolshnóšt, ljubésin in řpodóbnóřř téréjajo. ř. Pavl piřřhe: „Kar je řesnizhniga, kar řpodóbniga, kar

pravizhniga, kar svétiga, ljubesniga, kar dobro imé pernése, kar je zhédnost, in hvale vrédniga; to mislite, in sa to si persadeníte.“ Filiplj. 4, 8.

V. Kako se imenúje ta skèrbna pasnost, de bi nizh ne govorili in ne storili, kar bi utegnilo Bogá in ljudí rasshaliti?

O. Perljudnost, lépo sadershanje.

V. Kaj naf perljudnost uzhi?

O. Kakó de se moramo, ko s' drugimi ljudmi opraviti imámo, v' govorjenji, v' obnáhi, in v' djanji vésti, de sapóvedi vére, ljubésni, spodóbnošti in lepiga sadershanja po nekako ne prelómimo.

V. V' zhim obstóji kerfhanska perljudnost?

O. Ne v' prasnim perklánjanji in v' prasnih besédah, ampak v' odkritosèrzhni dobrovóljnosti, ki is bogabojézhnosti, ljubésni, ponishnosti in pohlévnošti isvíra; kerfhanska perljudnost je vsakdanje spolnovanje ljubésni in ponishnosti, je takó rekózh v' djanji skásana véra.

V. Je takofhna perljudnost v' refnizi dolshnost?

O. Je; sakaj dolshností imámo, svojimu blishnjimu ljubésin in sposhtovanje skasováti, mu is serza vsiga dóbriga sheléti, in skèrbno vse opustiti, kar bi ga rasshaliti, oframotiti, shaliti ali poshkodvati utegnilo. S. Pavl pishe: „Ljubésin bodi bres hinavshine; sovrashíte húdo, dershíte se dóbriga. S' bratovsko ljubésniyo se med seboj ljubite; s' sposhtovánjem pridite eden drugimu napróti.“ Rimlj. 12, 9. 10.

V. Ktéri dóbri namén nam je tréba iméti, ko dolshnosti perljudnosti spolnújemo?

O. Namén, boshjo voljo spolnováti; takó ravnáti, kakor je prav, kakor je Bogú in ljudém prijetno.

V. Ktéri prid dobívamo is perljudnosti?

O. Perljudnost naš storí Bogú in ljudém pri-jétne; ona naš tudi sama zhaší; ona nam veliko dobrih prijatlov naprávi: ona naš váruje veliko, prav veliko neprijétnost, ter nam in drugim veliko rasveseljenja déla; ona poravná pót tudi k' zhaší frézhi; sakaj zhlovek, kteri je sizer dober in perprávin, vender ljudém ni tolikanj prijétin in od njih ne tolikanj sasheljén, torej tudi menj dóbriga storí, kér s' svojimi dobrimi lastnostími, ne sklépa tudi lépe obnášhe. Perljudnost ohra-núje med ljudmí mir in edínost; in sovrashtva, prepíre in vezhkrat tudi velike nesfrézhe odvra-zhúje; ona zhaší déla tistim, ki naš obravnávajo, našim staršem in shóli; ona veselje in zhaší naréja sosédku in domázhi desheli; ona svekshúje duhá in prid keršhanske vére, kére popólnamost v' ljubéšni obstóji.

V. Kaj je perljudnosti nasprotno?

O. Neperljudnost (*grobošt*), divjost, potuh-nost, prekanlívost, terdoserzhnost, prevsétnost.

V. Ktéri húdi našlédku isvirajo is neper-ljudnosti?

O. Rasshaljenje Bogá in blishnjiga, studé-nje, krég, sovrashtvo, prepír, dostikrat uboj. „Ka-kor se pred ognjem v' pèzhi dim in ognjéni hláp vsdigúje, ravno tako so kletvína, saframovanje in shuganje pred prelivanjem kervi.“ Širah. 22, 30.

§. 11.

Le véra in bogabojézhnost dásté zhlovéku in zhlovéshkimu ródu pravo zhaší, in ga uzhité praviga sadershanja.

V. Kaj šta prav sa prav zhlovek in zhlo-véshki ród?

O. Zhlovek in zhlovéfhki rod sta prav sa prav to, kar sta pred Bógam, in dostikrat ne to, sa kar se samá imáta, ali sa kar jih ljudje imájo. Tista zhaft je njih prava zhaft, ktéro od Bogá imáta; in ne tista, ktéro si oná vezhkrat sama skasújeta, ali jima jo svét daje.

V. Kaj je zhlovéfhki rod po boshji milosti in usmiljenji boshjim?

O. Vélika drushína otrók in déleshev boshjih; od Jesufa Kristusa po dragi zéni odkupljena zhéda; boshje ljudstvo in kraljestvo, ktéro Gospód po duhóvskih in deshélnih víkfhih vlada, de bi mí na tem svétu pokójno in pobóshno shivéli, in na unim svétu vékomej frézhno shivljenje vshiváli.

V. Kaj je zhlovek po boshji milosti in usmiljenji boshjim?

O. Boshji otrók, in délesh, po boshji podobí stvárjen, od Jesufa Kristusa dragó odkúpljen sa vézhno shivljenje. „Ktéri (*Ozhe*) je sklenil, naf po Jesufu Kristusu is dopadenja svoje volje, sa svoje otróke vséti.“ Efesh. 1, 5.

V. Od kogá imata zhlovek in zhlovéfhki ród svojo pravo zhaft, in vso svojo zhaft?

O. Od Bogá in od svesé, ki jo imámo s' Bogam.

V. Kako vémo, kaj smo pred Bógam, ktéro vrédnost in zhaft imámo pred Bógam, in ktéro svéso imámo s' Bógam?

O. To vémo is boshjiga rasodenja, ktéro je kerfhanfska véra.

V. Po zhím véra dobíva zhaft?

O. Véra dobíva zhaft, ako so ljudjé v' refnizi dobri, in zhe dalje boljshi perhájajo; ako se do Bogá, do svojiga odreshenika, in do sebe takó sadershé, kakor se po njih vrédnosti in na-

ménu (*zíl in konzu*) gré; kakor Bog térja; boshja vólja je pa, de Bogá zhes vŕe, in blishnjiga kakor samí sebe ljúbimo.

V. Kdaj se zhlovek lepó sadershi?

O. Zhe Bogú daje, kar je boshjiga, in zhlovéku, kar je zhlovékoviga; zhe Bogá zhes vŕe ljúbi, zhaŕti in se ga bojí; zhe blishnjiga kakor sam sebe ljubi, takó poshteno, kakor sam sebe ljubi; zhe se v' mislih, sheljá, govorjenji in djanji vŕiga váruje, kar je soper té dvé velíke sapóvedi; zhe ŕta dúh in ferzé zhiŕta ŕklépov in naménov, kí so téma sapóvdima nasprótni; zhe svojo snotrajno zhiŕtoŕt tudi s' sunájno obnaŕho do Bogá in do blishnjiga na snanje daje.

V. Kakó kerŕhanŕka véra zhlovéka in zhloveshki róđ práviga sadershanja uzhi?

O. Kér je ljubésin popólnost in sapopádik zéle vére; ljubésin pa ní nevérna, ne posábi Bogá, ní nepokórna, ne mlazhna; ona ní nevoshtliva, ne prekánjena, ne sdajávŕka, ne krivízhna, ne samoprídka; ljubésin ŕkasúje zhaŕt, kómur gré; ona zhiŕti naŕhe ŕerza od ŕkasheniga kvaŕú, hudobnih ŕklépov in sovráŕshnih sheljá; véra naŕ uzhi, fléherno rézh po vrédnoŕti zéniti; oná perpiŕuje vse dóbro Bogú, od ktériga vse dobívamo; ona posvezhúje vse rezhi in vse ljudi. „Zhaŕt premóshnih, imenítnikov in ubógiŕ bódi ŕtrah boshji.“ Širah. 10, 25. Bogá se boj, in dèrshi njegóve sapóvedi; sakaj v' tém je zhlovékova popólnost.“ Prid. 12, 13. De se je zhloveshki rod od kerŕhanŕke vére práviga sadershanja naužhil, se ŕkashe is vse sgodóvine.

V. Ali se kdo samóre bres vére lépiga kerŕhanŕkiga sadershanja nauzhiti?

O. Ne móre se; le neodkritofërzhnosti, hinávfhine, fladkih besedí, prásniga perklánjanja, perkríte hudobije se navádi; bres vére noben zhlovek ne ljubi svojiga blishnjiga odkritofërzhno; nihzhe ne verjame drugimu; nihzhe ne saupa drugimu; kar ktéri govori in storí, pozhnè le is samopridnih naménov; ãerza samopridnih ljudí fi nasprótvaajo in med seboj bojújejo; veselje, ki bi ga mógli iméti eden drugiga viditi, míne; ní vezh veselja shivéti; nihzhe nikógar ne rasumé, sakaj beséde ne isvírajo is sposhteniga serzá; le svijazhno in prekánjeno govoré; in serzé ne vé, kaj ústa perpovedújejo.

III. Poglavje.

Perpravljanje k' sadershanju do ljudí.

§. 12.

Nauk pámeti.

V. Po zhím se zhlovek raslózhi od shivine, in se vsdigne nad shivíno?

O. Po umu, pámeti in po snótranji obzhutlivosti do vřiga, kar je boshjiga, svétiga, dóbriga in poshteniga.

V. Ktère dolshnosti imá zhlovek, kér imá um, pamet in snótranjo obzhutlivost do dóbriga?

O. Zhlovek imá dolshnost, svoje pámeti posflushiti se, misliti, prevdarjati, in isprashevati se,

prédin govori in déla; de bo to, kar govori in déla, spodóбно, Bogu in ljudém vfhézh.

V. Komú se da pámet permériti?

O. Lúzhí; kakor nam natórna luzh rezhí, ktére so okoli nas, v' njih pravi podóbi raskasúje, ravno takó nam pamet tiste reznize in rezhí na snanje dajè, ktére se f' telésnimi ozhmí ne dajó sposnáti.

V. Od kogá pride prelépi dar pámeti?

O. Od sgorej, od Ozhéta svetlóbe in rasvetljenja.

V. Kaj je pámeti nasprótno?

O. Nespámet, neúmnošt, dušhna slepôta.

V. Kam nespámet zhlovéka sapélje?

O. Neumni ali nespámetni govori in déla, pa ne pomíslí, zhe je to, kar kváfi in pozhnè pámetno ali nespámetno, korístno (*nuzno*) ali shkodljivo, bóljshavno ali pohujshljivo. „Nespámetni imá svoje serzé v' úslih, pámetni pa svoje ústa v' serzu.“ Širah. 21, 29.

V. Kaj otemní luzh pámeti, in odvsame zhlovéku pamet?

O. Vse, kar nas po pámeti ravnati, sader-shuje; k' temu se dajó shtéti nevéra, ktéra vse rezhí otemní; strašti, ktére nam nizhéfar prav viditi ne perpušté; lahkomíshljenost v' míslíh, v' govorjenji in djanji; napúh, ktéri zhlovéku njegovo serzé perkríva; pijanost, ktéra zhlovéka med shivíno snísha. Jesuf pravi: „Zhe je luzh, ktéra je v' tebi, temà, kakó velíka bo temà!“ Matt. 6, 23.

V. Sakaj je prava pamet takó rédka?

O. Sató, kér se ljudjé njé ne poslúshijo, temuzh se napúhu in strašti preslepíti in sape-ljati dajó, in po tem takim govoré in délajo, predin so prevdárili.

V. Kaj se nam je is téga uzhiti, kar sadershanje do drugih ljudi tizhe?

O. Kdor s' drugimi ljudmi v' miru shivéti, in se breshtevílnih neprijétnost in neumnost obvarvati hozhe, se mora svoje pámeti poslushíti, in ne govoriti in nizh storiti, predin de je prevdáril; de se ne bo reklo od njéga, in de on v' svojo shkódo ne skusi, kar pregóvor pravi: „Bres glave storjéna, je rada skashéna“; on móra moliti k' Bogu, Ozhetu svetlôbe, de mu smirej pravi úm ohráni, in ga dushne slepôte obvárúje. Veliko jih méni, de so rasúmni, in so grósní neúmneshi.

§. 15.

Pervo ravnílo sadershanja na tem svétu.

V. Kakó móramo ravnáti, kér na tem svétu nímo samí, temuzh imámo svéso s' veliko drugimi ljudmi, na ktéro móramo torej poráj-tati, in jim lép sgléd dajáti?

O. Móramo takó ravnati, de bi bilo prav, ko bi drúgi v' nasbih okoljshinah ravno takó ravnáli; ní prav, zhe takó ravnámo, de bi po svétu na skrishim shlo, in bi se perljudnostni naspróti délalo, ko bi drugi takó ravnali, kakor mí. Torej se móramo vpráshati: Kaj bi bilo, ko bi drugi ravno takó ravnáli, kakor jest? Postavim, nékdo zélo léto ne flishti boshje beséde, on k' bôshji flushbi vselej na sadnje pride; naj se vprasha: Kakshina bi bila na svétu, ko bi vsi drugi po enako ravnali? Gotóvo mu bo vést pravi odgóvor dála, zhe shé ní popolnoma sprídéná. Tudi ne smémo perpushheniga in nedólshniga veselja drugih ljudi grájati, in kej takiga ne prepovedováti, kar se sploh sa perpushhéno imá. Kdor bi takó

ravná, bi ga bersh ko ne hinavšhne dolshíli. Le v' gréh ne smémo nikoli níkjér pervoliti, in ga ne storiti, de bi drugimu ustrégli. Pervi kríst-jani so se raji sanizhevati dali, kakor de bi se bili darítve nevérníkov vdeléshíli. I. Pet. 4, 4. II. Pet. 2, 8.

V. Kakó je Jesuf Krístuf tó pervo ravnilo nasnánil?

O. „Vse, kar koli hózhete, de vam ljudje storé, tudi ví njim storite; sakaj to je postava in preróki.“ Mat. 7, 22. Prava ljubésin gléda na postávo, in na blíshnjiga, in kakó de naj se kej storí.

V. Ali je keršhansko in perljudno, zhe takó ravnámo, kakor de bi bili samí na svétu?

O. Ní; kdor takó ravná, ne ravná ne keršhansko, ne perljudno; sakaj tak zhlovek sanizhuje Bogá, ktéri vse po pravizi vláda; on sanizhúje pervo sapoved keršhanske vére, ljubésin, ktéra náf uzhi, de móramo s' drugimi ljudmi spodóbno ravnati; on sanizhuje postavo in ljudi, f' ktérimi shiví; on je samopridin, kér le po svoji tèrmi in perlóshnosti ravná, in le samiga sebe, svojo tèrmo in svoje strásti pred ozhmí imá.

§. 14.

Od snáshnosti.

V. Nad zhím se nam gnúfi?

O. Nad nesnáshnosti.

V. Kaj móramo tedaj oskerbéti, predin drugim pred ozhi stópimo?

O. De smo snáshni.

V. V' ktérih rezhéh?

O. Kar tizhe obrás, lasé, roké, oblazhilo. Obrás in roké mórajo biti zhísto umíte, nohtóvi porésani, lasjé poravnáni, oblazhila snáshne in ne stérgane.

V. Je spodóbnó, she le vprizho drugih snáshiti se?

O. Ní spodóbnó; sakaj nád tem se drúgim gnufi; kolikor je mogozhe, se móramo na skrivnim snáshiti, in ob pravim zhasu, ko sjutrej vftánemo.

V. Ali móra tudi staníza (*zimer*) in oródje snashno biti?

O. To je; sakaj prah, blato in nezhédne rezhí pokasé srak (*lift*) v' stanízi, ter fhkódjejo oródku, oblazhilu, in tudi sdravju.

V. Ali samóre vfaktéri snáshin biti?

O. Vfaktéri se ne more po gospósko obla-zhiti, pa vfaktéri samóre snáshin biti.

V. Kaj rasodeva nefnáshnost, in káko fhkódo pernašha?

O. Nefnáshnost rasodéva, de nam ní mar sa svojo lastno zhašt, in sa spofhtovanje, ki smo ga drúgim dolshní; óna rasodéva neródnost v' vfi obnáshhi, de so naš starfhi premalo lépiga sadershanja uzhlí, in de nam ní mar sa zhašt stárfhev; ona naredí, de se drúgim nád námi štúdi, in je tudi sdravju prav fhkodliva; óna je sazhétik popólniga obdivjánja in popólne spázhnosti tudi serzá, in dostikrat tudi našho zhásno frézho na tem svetu sa vse shive dní ovéra; sakaj nezhédnesha vfaktéri, pred ko more, spred ozhí správi.

V. Sakaj je snáshnost, dolshností?

O. Snáshnost je dolshností, ki jo meramo spolnovati savolj svoje zhaští, savolj spofhtovanja, ki smo ga drugim ljudém dolshní, savolj svojiga sdrávja, savolj svoje snotrajne in sunájne obravnáve, savolj svojih stárfhev, in savolj zhasne frézhe.

V. Sakaj se mórajo slasti otrozi snáshnosti v' vfi rezhéh vaditi?

O. Kér ôni ljubésni drugih ljudi nar bolj potrebujejo, in kér vézhi dél tudi vse svoje shive dni ali snashnost, ali nesnashnost ljubijo, kakor so se bili is mladiga navadili.

§. 15.

Kaj de se spodóbi, kar tizhe obléko.

V. Pokaj nam je Bog obléko dal?

O. De se samóremo vrozhíne in mrása varvati, in de se frámoshlivošt med ljudmi ohráni.

V. Ali dajó oblazhila zhlovéku pravo snotrajno vrédnošt?

O. Ne dajó; sakaj oblazhilo je le ogrinjálo. Ubógi Lazar je bil vrédnišhi, kakor bogáti mosh, ktéri se je oblázhil v' shkerlat in v' tanzhizo, in se je vsak dan imenitno gostil, in pred ktériga vrátmi je uni lèshal. Luk. 16, 19-31.

V. Sakaj je Bog zvetlízi na póljí tolikofshno lepóto dal, de she Šálomon v' vši svoji zhasi ní imel takofshne nad seboj; kakor Jesuf Mat. 6, 28. 29. uzhi?

O. Bog naf hozhe uzhiti, de svoje prave vrédnosti ne smémo v' prasnih rezhéh in v' nizhémarim oblazhilo iskátí. „Nizh nismo pernešli na ta svet; javalne samóremo tudi kej odnésti. Ako pa imámo shivesh in obléko, bodimo f' tem dovoljni.“ I. Tim. 6, 7. 8.

V. Ali samórejo vši ljudjé po enako lepó in dôbro oblazhiti se?

O. Ne samórejo; v' ti rézhi jim gré ravnáti se po stánu, premoshênji in po deshélí shêgi.

V. Kakó se móramo oblázhiti?

O. Pametno, to je, po stanu, premoshenji, stárosti, spodóbnosti, deshélí shêgi; srédama, zhédno in spodobno. Tísti ljudjé, ktéri mó-

rajo drugim lep sgled dajati, in kateri imajo do drugih posebne dolžnosti, imajo tudi tolikanj večji dolžnost, takó oblažiti se, de svojimu stanu ne delajo nezháti, in de jim savolj tega njih podlošni ne bodo spofhtovanja krájšhali; sakaj tí sódiyo po obléki, kakšhniga duhá imajo vikšhi.

V. Ktère fhêge smémo posnémati, kar tizhe obléko?

O. Le tiste, ktère so spodóbne, ktère imajo pámetni in dobro obravnáni ljudjé v' navádi.

V. V' zhim da zhlovék sposnáti, kteriga duhá de je?

O. V' tem, kako de se on oblažhi; in dosti-krat se da is obléke sposnáti, ktéri dúh v' zhlovéku gospodúje. „Po obléki, sméhu in hóji se da zhlovek sposnati.“ Širah 19, 27.

V. Kaj se rasvídi is hrepenjênja, ki ga kdo imá, svojimu stanu in premoshenju nasproti, pohujšhivo, nenavádno, sméfhno, in vedno drugázhi oblažiti se?

O. Nizhémarnost, napùh, lahkomishljenost, neporajtlivost na lépo sadershanje in na tó, de ga pametni zhišlajo; ljubésin do rasujsdanja in neskerblivost do drugih, ki imá dolžnost, sa-nje skerbéti in jih spofhtovati.

V. Kaj na snanje dajè nezhédna obléka?

O. Nezhédna obléka na snanje dajè, de zhlovéku ní mar sa spodóbno, perlizhno, sa svojo lastno zhašt, in dopadênje drugih ljudi.

V. Kaj na snanje dajè obléka, ktéra je so-per višhi stan?

O. Taka obléka na snanje dajè lákomnost in lahkomishljenost, neporajtlivost na svoj stan in na svojo flushbo.

V. Kaj na snanje daje snashna, perlizhna in spodobna obléka?

O. Na snanje daje, de zhlovek ljúbi lepo sadershanje, in de druge ljudi sposhtúje; s' eno besédo, na snanje daje pámet.

V. Kdaj se sméjo in mórajo boljshi oblazhila oblézhi?

O. Ob nedéljah in sapovédanih prasniki, ali kadar je tréba med ljudi, ali s' ptujimi k' misi, ali na kakshno poséбно opravilo iti. To térja zhasť, ki smo jo Bogú in ljudém dolshní.

V. Sakaj móramo takó ravnáti?

O. Kér je refnizhna dolshnóšť, Bogú in boshji flushbi zhasť fkasovati; soper lépo sadershanje nikoli ne pregreshti se; sposhtovanja do drugih ne v' nemar pustiti; svojiga serzá na prasne rezhi ne natvesováti; svoje prave vrédnosti v' tistim ískati, kar zhlovéku pravo vrédnost dati samóre; svojiga in svojih premoshenja ne sapravljati; svojiga ozhitniga sposhtovanja in svoje frézhe ne ovérati; dragi in kratki zhasť tega shivljenja v' svoj prid obrazhati.

V. Kaj uzhi od téga s. písmo?

O. Apostel Peter píshe, de bodo tudi nevérniki perdobljeni „kér bodo vidili, de se ví v' strahu zhisťo sadershitè; ktérih sunanja lepôta naj ne bodo (nizhémaro) spleteni lasje, ali slati lisťp, ali drage oblazhila; temuzh ktéri v' serzu svoje lepôte íshe, in imá mirniga in pohlevniga duhá; ta je bogat pred boshjim oblizhjem.“ I. Pet. 3, 2-4. Shénfkimu spôlu s. Pavl v' pervim listu do Timoteja shkosa sapoveduje; „Shené naj se sálshajo v' poshtèni obléki s' framoshlivošťjo in trésnošťjo; ne pa s' nizhémaro spletenimi lasmi, ali s' slatami, ali s' bíseri, ali s' drágimi oblazhi-

li; temuzh kakor se shenám spodóbi, ktére pobóshno shivé, s' dóbrimi déli.“ I. Tim. 2, 9. 10.

V. Ali smé en spol oblazhila drugiga spolanofiti?

O. Ne smé; sakaj to je spodóbnimu sader-shanju naspróti, in je bilo she v' stári savési prepovédano. „Naj se ne oblézhe shenska v' mofhko oblazhilo, in naj ne vsame mósh shénskiga oblazhila; ostúdin je namrezh pred Bógam, kdor to storí.“ V. Mojs. 22, 5.

§. 16.

Od ljubesni do réda.

V. Kaj vidimo nad boshjimi déli?

O. Od stvarnika sasnámjnani réd (*órdningo*). Vse osnanuje velizhastvo Bogá, in njegóve stvarí, solnze, méfiz, svesde so na njim odkásanim kráji; oné délajo, pridejo, gredó, kakor jim je Gospod ukásal. „Solnze vs-haja in sahája, in se k' svojimu kraju vrázha, in se od ondod sopet vsdígúje, skos poldansko stran téka, in se k' vezhéru nagíba.“ Prid. 1, 5. 6. Psalm 103.

V. Kaj lépiga se is téga uzhimò?

O. Mí se móramo v' všim nekákiga réda dershati, ki ga opravila, stan in flushba od naf térjajo.

V. Kaj réd térja?

O. Samerklivost na tó, kar móramo storiti; samerklivost nam ozhí odprè, in nam ne puští lohká kej posabiti. Velíko húdiga isvíra is téga, zhe je zhlovek rastrésenih mísel, in zhe se ne navádi samerklivosti.

V. Kaj je ljubesin do réda?

O. Je veselje in perprávnost, vse; kar móramo storiti, védno pred ozhmí iméti, in vsako

opravilo ob svojim zhasu, in kakor je prav in spodóбно spolniti. „Vfaka rézh imá svoj zhas.“ Prid. 3, 1.

V. Ali móra ljubésin do pámetniga réda vse obfészhi, to je, ali móra vse, kar délamó in imámo po rédu sveršteno biti?

O. To je; in szer ne le nashe vfakdanje opravila, ampak tudi nashe oblazhila, oródje, in po nashih stanízah.

V. Ali se sméjo opravila odláfhati?

O. Téga se je tréba várovati; sakaj, kdor opravila bres sadershka odláfha, jih bo zhe dalje teshéji dokonzhál.

V. Kdaj je réd pámetin?

O. Zhe se ne natvesújemo na-nj tako terdovrátno in svojoglávno, de bi kako rézh storiti hotli, ktéra bi se dala odloshiti, in ktéra ni ravno poséбно imenitna; kej bolj imenitniga in potreb-niga bi pa odloshili. Tako je, postavim, dolsh-nóšt, svojimu blishnjimu v' potrebi na pomózh iti bolj imenitna, in se móra torej préd spolniti, kakor dolshnóšt, ravno sdaj moliti. Mat. 12, 11. 12.

V. Kteri koríšt (*núz*) nam pernése réd?

O. Réd storí, de se nizh ne posábi, temuzh vse ob právim zhasu storí; on slájsha opravila, kér zhlóvek fleherno lepó sverstenih opravil s' vfo mozhjó spolnúje; on storí, de nam je velíko rezhí opraviti mogózhe; on nam déla zhasť in veselje; on ohráni hífno edínost.

V. Sakaj se mórajo slasti otrôzi shé is mla-diga váditi, vse srédama délati, rastrésenja var-vati se, svoje misli sbrane iméti, in vse, kar imájo, v' lépim rédu iméti?

O. Kér bodo po tem takim ljubésin do réda vse svoje shive dní ohranili, réd pa védno po-

trébin ostáne, ker mórajo ljudjé zhaš svojiga shivljenja po dolshnosti, perlóshnosti in stanu, in torej po nekakim rédu, in dostikrat tudi po povélji drugih ravnáti.

V. Kaj shkódvajo neréd, rastrésenje in neškerblivost sa tó: zhe, kakó in kdaj svoje opravila storimò?

O. Neréd dela vse ob napzhim zhasu; on storí, de veliko in dostikrat nar imenitnishi rezhí posábimo; on smésha in stéssha opravila, in vezhkrat nezhasť, saméro in tudi shkodo na glávo nakóplje. Ako zhasnih rezhí ne móremo na tanko ofkerbovati, kakó bomo vézhne ofkerbéli? Luk. 16, 10-12.

V. Kaj na snanje dajè neréd v' vidnih rezhéh in opravilih?

O. Neréd v' duhu in serzu, in ako je taka, ne móre nizh dóbriga dosoréti.

V. Ali je ljubésin do réda v' resnizi dolshnost?

O. Je dolshnost; sakaj Bog je vse po nar lépsšim rédu sravnal, in nam gré škerbéti, nje-mu podobni postati; vsak zhlovek je v' boshji flushbi, in boshja volja móra na tanko spòlnjena biti; in verh téga je réd v' vidnih rezhéh perpravljánje k' rédu v' svelizhánskih opravilih; sakaj zhédnost je po svoji natóri réd, in hudobiya je neréd, odstòp od praviga póta. Jesuf pravi: „Kdor je svést v' nar manjšim, je tudi svést v' vézhim; in kdor je v' malim krivízhin, je tudi v' vézhim krivízhin. Ako tedaj v' krivím mámonu niste bili svésti, kdo vam bo právo saúpal? In ako v' ptujim niste bili svésti, kdo vam bo dal, kar je vashe?“ Luk. 16, 10-12. Zhasno blagó nam je bilo le saúpano, je torej ptuje; kar je vézhno, pravizhnost, zhédnost, véra, tolashba,

svelizhanje, je v' resnizi nashe, nashe lastno pravo bogástvo, naša snótranja lepòta in vrédnost. V. Ktéro dolshnóšt od naš térja ljubésin do réda in do déla, she koj sjutrej?

O. Kdor délo in réd ljubi, móra shé koj sjutrej pred ozhmí iméti, kaj mu je tréba délati; in de bo vselej perprávljen, se móra takó popólno napráviti, de ne bo po tem od déla sadersheván. Kdor to opúsha, se navádi saníker-niga shivljénja, in ne daje na snanje ne ljubésni do déla, ne do réda. To naj si slásti mladi ljudje samérkajo, ktéri se dostikrat fkosí vse shivljenje tífuga dershé, zhéfar so se v' mladósti navádili.

V. Ktéri ljudje in stanóvi imájo polébnó dolshnóšt, vse srédama, spodóbno in ob právim zhasu storíti?

O. Tísi, ktéri imájo dolshnóšt, drugim ljudém in stanóvam, tudi kar tó tizhe, lép sgléd dajáti, in kterih ljubésin do natánkiga réda tudi velíko drugih ljudi sadéva, ki svoje híshne opravila po tém oprávljajo in opravljàti mórajó. Tém se pershtévajo gospódarji, víkshi, uzheníki. Ljudje, ktéri nimájo ljubésni do réda, na druge ne porájtajo, in se per svojih oprávilih svoji tèrmi in lenóbi gospodovati dajó, rasodévajo pománjkanje pámeti, pománjkanje ljubésni do blíshnjiga, pománjkanje gorézhnosti (*ájfra*), pománjkanje veselja Bogá posnémati, ktéri je vse pò nar lépfhim rédu naprávil.

§. 17.

Spodóbna sunanja obnásha.

V. Kaj je sunánja spodóbna obnásha?

O. Sunánja spodóbna obnásha v' tem obloji, de se zhlovek takó véde, takó sadershí, in

takó pred ozhí stávi, kakor je tréba, de se drugim perkúpi.

V. Kaj je ljudem vsfézh, in f' zhím se perkúpimo?

O. Le kar je spodóbno, neposíljeno, vrédno in pohlévno, jim je vsfézh; in le f' tem se jim perkúpimo.

V. Kaj ljudém ni vsfézh, in nam jih odvrazhuje?

O. Kar je nespodobno, posíljeno, sméshno in prevsétno; to nam druge odvrazhuje in nas v' framôto perprávi.

V. Ali je napeljevánje k' spodóbni sunánji obnasbi imenítno?

O. Je; kér nas ljudjé vézhidél po sunánjim sódijo; in to dostikrat po vsi pravízi, kér zhlovek v' sunánjim rasodéva svoje snótranje in svojo obravnávo. „Po obléki, sméhu in hóji se da zhlovek sposnati.“ Širah. 19, 27.

V. Ali móra sunánja obnásha smirej enálka biti?

O. Ní tréba; temuzh móramo raslozhiti med seboj in med tístimi, pred kterimi stojimò, ali f' kterimi nam je kej opraviti. Otrôzi, in ljudjé enákiga stanú, se ne sméjo do vikshih in staréjshih ljudi takó obnashati, kakor bi jim utegnili perpushteno biti, med seboj obnáshati se; vselej pa se mora vse opustiti, kar je divje, neobravnáno, shalívno, neperljudno, posíljeno, sméshno in nespodobno; sakaj f' tákim bi bili vsfaktérimu, tudi prijátlam in snánzam nadléshni.

V. Na kogá móramo tedaj, kar to tizhe, porájtati?

O. Na ljudi, stárost, stan, zhas, kraj; vse mora po okoljshinah omérjeno biti; de nikógar

ne rasshálimo, moramo smirej po pámeti govoriti in ravnati.

V. Kakó móramo glavo in shivòt dèrshati?

O. Nepofiljeno in spodóbno, po konzu in v' miru; kdor glavo in shivòt s' filo nakvis'hko vsdi-gúje, na snanje dajè sméshno prevsétnost; kdor jih pa k' tlam tlázhi, ali kdor se slasti per ne-snánih ljudéh, (v' ptuji stanízi) na sténo naflá-nja, rasodéva lenôbo, neobravnávo, flábo vést, ali hinavsbino, hlimbo in perhúljenost.

V. Kákshina mora biti hója?

O. Ponatórna, torej ne posiljena; spodób-na, in po stárosti, stanu in oprávilih omérjena.

V. Kakó se s' ozhmí spodóbno, lástni in drugih ljudí zhas'ti soper ravná?

O. Zhe kdo s' ozhmí sem ter tje shvíga, vse pregledúje, jih na nespodóbne rezhí obrazha, dru-gim pres'hérno v' oblizhje gléda, druge sanizhli-vo pogledúje, ali perhúljeno v' tlà gléda; ozhí mórajo biti mirne, pohlévne in framoshlive.

V. Kakó se f' zhèlam spodóbni obnáshí so-per ravná?

O. Zhe kdo zhèlo in obràs gerbázhí, kar nevóljo, saframovanje, prevsétnost in prevelíko, stárosti in oprávilam zlo nizh permérjeno resnôbo na snanje dajè; ali pa zlo nizh perlizhno vese-lje rasodéva. Ob zháfu nam gré, resnôbnim, in ob zhasu, veselím biti; tode móramo v' tem na ljudí in okoljshine porajtati. „Veselite se s' ve-sélimi, in jokajte s' jokajózhimi.“ Rimlj. 12, 15.

V. Kako se s' ústmi spodóbni obnáshí sóper ravná?

O. Zhe se kdo bres potrebe in vprizho dru-gih nespodóbno sméja, s' káshljanjem, kihanjem in herkanjem drúge nadlésheje, tlà s' svojimi na-

gnúfnimi plúнки ofkrúni, svojo flino ogledúje, ko se mu sdéha svoje gerlo drúgim káshe, preglasno perpovedúje, slasti pred ptújimi in vik-fhimi ljudími.

V. Kakó se s' shivôtam in rokámi spodóbni obnáshi soper ravná?

O. Zhe kdo svoj shivôt semtertje obrázha, drugim herbet kashe, s' rokámi semtertje maha, jih drugim v' obrás molí, ali pod oblazhílo skriva, v' ústa in lasé dréga, na herbèt déva, ali se s' njimi podpíra.

V. Sakaj se je tréba takih nápzhnih navád várvati?

O. Kér so sóper sposhtovanje, ktéro smo drugim skasovati dolshní; ker prevsétnost, neperljudnost in preshirnost rasodévajo, in nam ljubésin drugih ljudí odvrazhújejo.

§. 18.

Pasnost na svoj jèsik.

V. Sakaj je tréba svoj jesik bèrsdati, in na svoje govorjenje práv skerbno pasiti?

O. *Pervizh:* Jesik na snanje dajè, kar je v' nashim serzu skritiga, pamet ali nespámet, sposhtovanje do Bogá ali bresdufhnost, ljubésin do blishnjiga ali terdoserzhnost. „Is obilnosti serzá usta govore.“ Mat. 12, 34. Zhe ústa is obilnosti serza govore, je gotovo serzé veliko ljudí prásno, prav prásno; kér kaj se splòh pogovárjajo? Vezhidel od takó prásnih in ljubésni nasprótnih rezhí, de jih po vsi pravizi milujemo.

Drugizh: Neprevidni jesik naprávi med ljudí neskonzhno veliko hudiga. „Kdor ne gresbí v' besédi, je popólin mosh. On samóre tudi zélo teló bèrsdati. Ako pa konjem bèrsde v'

góbez dévamo, de so nam pokórni, tudi njih zél shivot okóli vódimó. Glèj! tudi barke, desiravno so velíke, in jih možni vihárij gónijo, se s' majhnim véflam obrázhajo, kamor jih možh kermíza shène. Takó je tudi jesik szer majhin ud, pa velíke rezhí vsdigúje. Glej! majhin oginj, vélik gojsd sashgè. Jesik je tudi oginj, sapopádik vse krivíze. Jesik je med náshimi údi, in vse teló ognúsi, in zél ték nashiga shivljenja sashgè, ako se od peklà vnáme. Sakaj vsaka tèrma sverín, in ptíz, in kázh, in drugih shivál se ukrotí, in je bila ukrotena od zhlovéshke natóre; jesika pa ne móre noben zhlovek ukrotíti; on je nepokójna hudôba, póln smertniga strúpa. S' njim hválimo Bogá in Ozhéta, in s' njim kólnemo ljudi, ki so po boshji podóbi stvárjeni. Is énih úst pride hvala in klétev. Moji bratje! ne smé se takó goditi. Ali stúdenz is éne lúknje fladko in grénko vodó istáka.“ Jak. 3, 2-11. „Hud jesik je strupéna pfhiza.“ Jer. 9, 8. Kjer se velíko govórí, gréh ne prasnúje; kdor pa svoj jèsik vláda, je prav móder.“ Preg. 10, 19.

Trétjizh: Zhlovek s' jesíkam ne le svoje serzé rasodeva, ampak tudi sebi in drugim dostíkrat slò shkóduje, fi velíke sópernosti na glávo nákóplje, in mnógi sebe in druge s' svojim rózhnim hudim jesíkam ob zhasť, veljávo, ljubésin in frézho perpráviyo. „Velíko jih je pod mészhem padlo, she velíko vezh pod jésíkam.“ Širah. 28, 22.

Zhetértizh: Bomo mógli, kakor Jesuf pravi, sódni dan sa vsako prasno besédo odgóvor dajati, tolikanj vezh tedaj sa vse hudobne, opravlive, sovráshne, pohujshlive in nespametne góvóre. Mat. 12, 36.

V. Zhe je jesik takó nevárna rézh, kaj je po tem takim tréba storiti?

O. „Ográdi svoje ushéfa l' tèrnjem; ne poslúfhaj, kar húd jesik govórí, ter naprávi vráta in kljuzhavnize svojim ústam; stòpi svoje slató in frebró, in narêdi téhtnizo (*vago*) sa svoje beséde, in potrébno bèrsdo sa svoje ústa.“ Širah. 28, 28. 29. „Kdor svoje shivljenje ljubi, in veséle dní doshivéti hózhé, naj krotí svoj jesik.“ I. Pet. 3, 10. Beséde so pshize; predin jih saluzhimò, mérimo, kam bodo letéle; ravno takó móramo prevdariti, predin govorimò; pshize in beséde vezh ne móremo nasaj jemáti. Slasti je tréba od drugih ljudi spodóbno in rasúmno govoriti; tréba se je varvati, od ptujih ljudi in njih nápak pogovárjati se; perpusheno je le, ako dolshnóšt ali flushba térjate.

V. V' ktére nápoke sabrède tisti, kteri na svoj jesik ne mérka?

O. V' obrekovánje, podpíhovánje, rasnáfhanje, is ktériga med ljudmi neskonzhno veliko hudiga, sovrashtva, prepíri, ozhitanje, rasshaljénje, smánjshanje ptúje in lastne zhaští isvíra. Dostikrat in zlò vezhidél se ne dajó soshtéti nadlóge, ki jih hud jèsik med ljudmi naprávi. To uzhi vsakdanja skusnja.

V. Ktéri ljudjé imajo poséбно dolshnóšt, na svoj jesik merkati?

O. Tisti, kteri imajo prav poséбно dolshnóšt, ljubésin, mir in edínost med ljudmi ohrániti; ktéríh stan ali flushba térja, de imájo drúgi ljudjé do njih saúpanje, kér jih mórajo voditi, boljshati in s' vsemi ljudmi in stanóvi soséške v' miru shivéti; tisti, od ktéríh se misliti da, de imájo vezh pámeti, vezh rasúmnosti, vezh po-

hlévnosti in vezh ljubesni do blishnjiga. Kdor to imenitno dolshnóšt v' némar púfha, na snanje da-jè, de ní rasumin, de mu ní mar sa dolshnóšt, in de imá rasujsdano serzé, v' ktérim ne more nizh dobriga rásti; in nespámetni ne bo nikoli nikjér tólikanj potrebniga mirú, ljubésni, shég-na in veljáve náshel. Tak neumnesh se poséбно takrat slò sadolshí in veliko fhkóduje, kadar v' opraviilih svoje fhlushbe takó ravná; s' eno rokó podéra, kar je bil s' drugo sosídal; in sidanje po tem takim zhe dalje téshji perhája.

§. 19.

*Sposhtovanje obzhútljeja, ki ga imá vsák zhlo-
vek sa svojo zhaft.*

V. Kaj naj bo vsákimu zhlovéku perjétni-fhi, kakor frebró in slató?

O. Zhaft in dobro imé, ki fi jih f' posh-ténim shivljenjem perdobimò. „Dobro imé je bolj-fhi, kakor veliko bogástvo; prijetin biti, je bolji, kakor frebró in slató.“ Preg. 22, 1.

V. Kaj je vsákimu poshtenimu zhlovéku lastno?

O. Néki obzhútljej sa zhaft, ki ga noben zhlovek rad sháliti ne puští.

V. Kdaj méni vsák zhlovek, de se mu zhaft fkasúje?

O. Ko ga sposhtújemo, na-nj porájtamo, mu saupanje in ravnózhútje fkasújemo; ko to sposht-ovanje s' besédami in v' djanji na snanje dajémo.

V. Kaj sháli, rassháli in rasferdí vfaktéri-ga zhlovéka, kteri svojo zhaft ljúbi; in od kod is-hajajo vezhidel krégi in prepéri?

O. Vše, kar blishnjiga obzhutljej sa zhaft sháli; sháli, ras-sháli in rasferdí túdi njèga; in

vezhkrat is téga is-hájajo grobósti, prepíri, sovrashtva in pobóji; zhlovek bi vezhkrat raji vse terpel, kakor rasshaljenje svojiga obzhutljeja sa zhasht.

V. Ali móramo tudi do ubóгих ljudi in pôsflov takó sadershati se?

O. Tudi; kér tudi oni svojo zhasht ljubijo, ktéra je dostikrat njih edíno bogastvo; kér imájo tudi oni serzé in obzhutljej sa zhasht, ki jih nozhhejo pustiti shalíti; sadnjizh, kér so tudi oni ljudjé in kristjani, otrôzi boshji, sodéleshi vézhniga shivljenja, náshi bratje in nashe sestré, in tórej hózhhejo, de jih sposhtújemo.

V. Ktéro ravnílo se is téga posnáme, ki ga móramo v' djanji spolnováti, ko smo med ljudmi?

O. Drugim ljudém se perkúpimo in jih rasveselimò, ako jim zhasht, perljúdnost, saupanje in sposhtovanje skasújemo; odvrazhamo si pa druge ljudi, in jih shálimo, ako njih obzhutljej sa zhasht v' besédi ali v' djanji shálimo, ako jih sanizhújemo, na-nje ne porajtamo, jim saupanje odtegújemo; torej se móramo vsíga várvati, kar obzhutljej sa zhasht nasliga blishnjiga rassháli. Kdor se téga ne dersí, si dóstikrat grobósti od drúгих nakóplje, in jih nadráshi k' besédam in djanju, ki jih ne potérdi in obshalúje, ko se je nevólja ulégla. Ni jih bilo tréba dráshiti.

§. 20.

Posébné ravníla v' govorjénji.

V. Kaj je tréba govoriti in délati, ko smo med ljudmi?

O. To, kar druge boljsha in rasveseluje; f' zhimur se jim perkúpimo; f' zhimur pohlévnost, ponishnost, odkritosérzhnost, ljubésin, ravnózhúlje, sposhtovanje na snanje dajêmo.

V. Kaj je tréba opustiti, ko smo med ljudmi?

O. Vse, kar je drugim nadléshno in nepri-jétno; kar nizhémernost, predérsnost, napuh, saróbljenost, rasujsdánost, neobravnávo, neporajtlivost in neodkritoserzhnost na snanje dajè.

V. Sakaj je tréba dobro prevdariti, kaj govorimò?

O. Kér drugi ljudjé nashe serzé in nashe pamet po naslih góvorih zénijo; „sakaj is obilnosti serzá ústa govoré.“ Mat. 12, 34. in „jesik je szer majhin ud, pa velike rezhi vsdiguje“ kakor „majhin oginj velik gojsd sashgè.“ Jak. 3, 5. Torej pravi Jესuf: „Povém vam pa, de sa vsa-ko prasno besédo, ktéro bodo ljudjé govorili, bodo odgovor dajáli sódni dan.“ Mat. 12, 36.

V. Kakshin móra odgovor biti?

O. Perljúdin, pohlévin, pámetin; neperljudno (*grobó*) je, ako se na pól, natólzljivo, ali saframlivo odgovorí.

V. Kaj je tréba govoriti, in kaj ne?

O. Le tó, kar je pametno, kar je spodóbno in druge ljudí bóljsha ali rasveselúje, govorímo. „Vashe govorjenje bodi pri-jétno, in ne nsláno, de bote védili, kaj je tréba flehernimu odgovoriti.“ Kol. 4, 6. Kaj pa ne smémo govoríti, uzhí s. Pavl: „Vsa nezhištoť ali lákomnost se she ne imenuj med vámi (kakor se spodóbi svétim), ali nesfrámnost, ali nespámetne ali gerde beséde, kar se ne spodóbi.“ Efesh. 5, 3. 4. Tému se tudi pershtévajo neperljudne (*grobe*) beséde, klétve. „Nespametni imá svoje serzé v' ustih, pametni pa svoje ústa v' serzu.“ Šir. 21, 29.

V. Kaj móramo rêzhi od tistih ljudí, kteri radi od nesframnih in gèrdih rezhi govoré?

O. Taki ljudjé rasshalijo in ponezhasťe Bo-

gá, ki je svéto bitje, in ki ga bodo le tiſti glédali, ktéri ſo zhiſtiga ſerzá; oni ponezháſté ſamí ſebe, ſe grôſno nápzho poſlúſhijo úſt, ſ' ktéri-mi bi mógli Bogá hvaliti, in blíſhnjiga boljſhati; oni raſgrínjajo nezhiſtoſt ſvojiga ſerzá, in njih úſta kípe nagnúſnih góvorov; oni ſe ptujih gréhov vdeléſhvajo, in ne vedó, kolikanj húdiga de ſtoré, in kakó teſhko bodo pred Bógam odgóvor dajáli; oni ſlabé ſapóvedi kërſhanſkiga ſadershá-nja, in po tem takim jemljejo ljudém pravo frézhó.

V. Sakaj ſe je tréba várvati ſkrivnoſtnih góvorov?

O. Kér zhlòvek ſ' tem nizhémero na ſna-nje dajè, kakor de bi imenitnih rezhí védil, ki jih ne ſmé povédati; to tudi raſſháli vprízhne, kakor de bi ne bili vrédni téga véditi, kar on vé.

V. Sakaj je tréba ſkerbno varvati ſe, druge ſaſmehovati?

O. Kér ſo po tem takim tudi od drugih ſaſmehovani, torej sháljeni, oſramotèni in raſſhá-ljeni, in bodo morbiti to vſe ſvoje ſhive dní s' nevóljo pòmnilí; doſlikrat je táko djanje ſazhé-tik veliláh neſrézh in ſovráſhtva.

V. Sakaj ne ſmémo od ljudſtev, ſtanóv, ſo-ſéfk, drushín ſanizhливо govoriti?

O. Kér ſ' tem vſakiga raſſhálímo, ktéri ſe jim perſhtéva, in kér nihzhe ſanizhevanja ſvoji-ga ljudſtva, ſvojiga ſtanú, ſvojiga domazhiga kraja, ſvoje drushíne rad ne poſlúſha; zhlovek rají po-terpí, de kdo njéga kake nápoke obdolſhí, ka-kor de njegóvimu zelímu ljudſtvu, njegovímu ſta-nu ali domazhimu kráju kak pregréſhik ozhíta. Doſlikrat iſ téga veliko nepriyétníga iſ-haja po drushbah.

V. Sakaj se móramo varvati, tudi od pošamesnih ljudi kej hudiga govoriti?

O. Kér tisti, od ktériga se hudó govori, vezhidél isvé, in se mashevati sheli; tudi je to sapóvedi ljubésni do blíshnjiga naspróti; in kdor od drugih hudó govori, na snanje daje nespámet in terdofèrzhnost.

V. Ali smémo drugim soper govoriti, ali morbiti perljúdnost térja, de vse potèrdimo?

O. Téga dostikrat resníza ne perpuští, in tudi perljúdnost téga ne térja; vender pa le takrat soper govorímo, kadar je tréba, in vselej f' pohlévnostjo.

V. Ali smémo odgovoríti, ko nismo vprašhani?

O. Ne smémo; sakaj uni ne govori s' nami, in nózhe nashih misel véditi. To je nizhémerno in neperljudno; utegnilo bi se nam rézhi, de nismo bili vprašhani.

V. Kaj nam je storiti, ko drugi od drugih hudó govoré?

O. Ali bi bilo boljshi molzhati, ali obrekovaniga sagovárjati, se mora po okóljshinah rasfó-diti; nikóli pa se ne smémo obrekovanja vdeléshiti.

V. Kaj nam je storiti, ko drugi nesramne beséde govoré?

O. Móramo na snanje dati, de nam ni vshézh, bres de bi hòtli rasshaliti njega, ki govori.

V. Kaj nam je storiti, kadar kdo Bogú in véri v' nezhaft govori, ali preklinja?

O. Takrat móramo bres strahú prav ozhitno na snanje dati, de nam to ní vshézh; ali je tréba takimu bresdušhniku ozhitno soper govoriti, ali kaj je tréba storiti, se móra is okóljshin sprevíditi.

V. Kam sapélje dostikrat zhlovéka bistroum-nost?

O. Prav napzžno je, zhe kdo ljudém svojo bistroumnoſt kásati, in ſvoje biſtre menítve na snanje dajati hozhe; ſlaſti, zhe nad kakim zhlovékam, bódi ſi vprízhin ali ne, ſvojo biſtroúmnoſt brúſiti hozhe; taki ljudjé ſo pravi neſlánzi; bojimò ſe jih frézhati, in ſe jih ogíbljemo v' drushbah; móramo ſlo ſkerbéti, de ſe bliſhnjimu ljubésin ſkasúje.

V. Kaj na snanje dajè tiſti, kteri imá v' navádi drugim primke dajáti?

O. On na snanje dajè neſpámet in terdoſérzhnoſt; ſakaj, uni je raſſháljen, in mu torej ne bo dober. Kar nimáſh rad, de ti drugi ſtoré, to prepovedúje ſapoved ljubésni do bliſhnjiga.

V. Od ktéríh rezhí ne ſmémo nikoli ſháliti (*ſhpafati ſe*)?

O. Kar kogá raſſhali, ga ſméſhniga déla, oframotí, poſhkóduje, ſháli, ali mu le nepri-jétno dé, ali ga v' ſkèrb perprávi; od téga ne ſmémo nikoli ſhaliti, kér je ljubésni ſoperno; in nihzhe, tudi nar bolji prijátel ne, ſe ne puſtí rad ſa nòrza iméti. Kar to tižhe, nam je tréba prav raſúmnam biti; ſakaj, ſkorej nobena rézh zhlovéka takó ne raſſháli, kakor zhe je ſaſmehován.

V. Kako ſe s' ſméham lépimu ſadershanju ſoper ravná?

O. Neperljudno je, zhe ſe kdo med drugimi ljudmí na glaſ ſméja; tudi bi hitro utégnil tiſti kogá raſſhaliti, ktéri ſe na tíhim poſmehúje; ſlaſti, ko bi ſe kaſalo, de tiſtiga, v' ktériga ravno pogléda, ſaſmehúje.

V. Sakaj je laſh poſéбно oſtudna?

O. Laſhnik ponezhaſtí ſamiga ſebe, in raſháli druge, kterim hozhe laſh ſa reſnizo prodati.

V. Ali je perljudno, drugim v' uſheſa ſheptáti?

O. Ní perljudno; kér bi se kasálo, de kdo hozhe drugim perkriti, kar jim govori; in to rassháli druge.

V. Ali se smé praviti, kar kdo med ljudmi vidi in sliši?

O. To je malokdej prav, in je tréba dobro prevdariti, zhe je to, kar se drugéj pové, tistim ljudém, med kterimi je kdo bil, prijétno. Nikomur ní prijétin tak blebetáviz, in vsak se ga ogiblje.

V. Na kogá mora merkati, kdor hozhe novize perpovedováti?

O. Predin kdo kej noviga pové, móra dobro prevdariti, ali bo tó, kar hózhe povédati, drugim prijétno, ali ne; ali ne bo kdo f' tem rasshaljen in oframotèn; in ali ne bodo morbiti drugi misliti utegnili, de se veselimo nefrézhe drugih, ali de imámo hudóbne naklépe.

V. Kaj se smé rêzhi, kar tizhe pravlize?

O. Pravlize ne sméjo nikoli nobeniga shaliti; drugim je dostikrat dolgozhasno, jih poslušati; in kdor bi smirej rad takofhne pravlize perpovedová, bi utégnil na snanje dajati, de imá flábo glavó, kér le nad otrózhjimi rezhmí vesele imá, in od drugih térja, de naj tudi take prasne rezhí samerkdivo poslušajo, kar se málokdej sgodí.

V. Ali je spodóbno, na druge kasati, slásti f' pèrstam?

O. To hudó rassháli, kér zhlovek f' tem na snanje da, de kteriga drugiga obrekuje, in mu tudi perkriti hózhe, kar govori.

V. Rakó se móramo sadershati do ljudi, kteri nas vprizho drugih rasshálijo?

O. Zhlovek sam sebe pozhaslí, in pamet

na snanje dajè, zhe poterpí in molzhí; sakaj drugi bi bili rassháljeni, ako bi se vprizho njih krégati sazhéli.

V. V' zhim obstoí podpihovanje, in sakaj je ono oštudno?

O. Podpihováviz nófi drugimu, kar húdiga je bilo od njega govorjeniga; kdor pa to déla, ljubi nepôkoj, kashe nespámet, terdoserzhnost, naprávi dosti húdiga; ter ga štúditá tísti, ktéri je govóril, in tísti, od ktériga je bilo govorjeno. „Beséde podpihovavza se vidiyo pripróste, pa vender légajo v' ofèrzhje.“ Preg. 26, 22.

V. Kaj je storiti, ko se med drugimi krég in prepír sazhné?

O. Tréba je persadevati si, de se prepíri odvèrnejo, in de se sazhné pámetno od kake druge rezhí govoriti; vezhidél je nar bolje, se v' prepíre ne vtikati.

V. Kaj je storiti, kader móramo komú drugimu kej neprijétniga povédati?

O. V' tem je rasumnosti tréba. Zhe je tréba kogá posvariti, móramo na zhaš, kraj in okólishine porajtati, de ne bomo vèzh pokasili, kakor dobriga storili; zhe je tréba komú kej shálostniga na snanje dati, móramo to s' obzhtúlam in na spodóbnim kraji storiti. Kdor ní poklizan, in ne napróshen, naj nikar drugim neprijétnih rezhí ne osnanúje; sakaj, ktérimu se nasnánijo, jih pòmni, in mísliti bi se utegnilo, de je nasnanováviz nad njimi veselje imél.

V. Kaj je storiti, kader kdo v' kaki drushbi kej rezhe, kar veliko nevédnost na snanje dajè?

O. V' taki okólishini se ne smémo smejati, in njega, ki je govóril, ne uzhiti, ampak molzhati; szer bo uni oframotèn, ter ne bo rad od-

pušil tišlimu, ktéri ga je v' framôto perprávil; tišliga pa, ktéri ga ni oframotiti hotel, bo védno s' veseljem pòmnil.

V. Kaj na snanje dajè veselje nad nesfrézho blishnjiga?

O. Hudobno serzé; in kdor se nad nesfrézho blishnjiga veseli, si ljubésin in spofhtovanje drugih ljudi kráti.

V. Kaj je storiti, kader je kdo vprizho drugih v' škerbi, de se ne vé kam djati?

O. Tréba je, mu spodóbno in pametno na pomozh príti, in on bo to védno f' hvaléshnim veseljem pòmnil.

V. Kaj ti je tréba storiti, zhe kdo f' teboj govori, ti kej perpovedúje?

O. Prav hudó bi ga utegnulo rasshaliti, ako bi se od njega obernil, na kej drugiga pásiti, ali med govorjenjem kej drugiga govoriti sazhél.

V. Kaj je storiti, kader kdo kej perpovedúje, in drugi na-nj nizh ne porájtajo?

O. Takiga móramo poséбно svestó poslušhati; f' tem mu odvèrnemo oframotenje, in on bo to hvaléshno pòmnil. Šploh moramo samerkliivi biti na to, kar druge tizhe, in kar drugi zhíflajo. To térja keršhanská ljubésin in perljúdnost.

V. Ali se smé drugim vméf govoriti, jih v' govorjenji vstaviti, jim pomagati perpovedovati, ali sgódbó bolj natanko perpovedovati sazhéti?

O. To je nespodóbno, nizhémero, in blishnjiga rassháli, kér bi hotli škasovati, de vse bolj natanko vémo.

V. Ali smémo vprizho drugizh rèzhi, de naš škerbí, kér mišlmo, de nam je kej preshlò, ali kér se bojimò kej sgubiti?

O. To bi vse vprizhne grosno rasshalilo.

V. Kader kdo kako snano umetnijo (*kúnshht*) pokasati hozhe, kaj bi bilo neperljudno?

O. Neperljudno bi bilo, jo presgódej povédati, in f' tem blishnjimu nedolshno veselje kratiti.

V. Ali smémo po starosti drugih poprafheváti?

O. Téga nimajo vsi ljudjé radi, in se torej ne smé bres potrebe sgoditi.

V. Kdaj móramo in smémo komu svétvati?

O. Kader se spodóbi; prevdariti je tréba, kdo de fim jest, in kdo úni; nespodóбно bi bilo, postavim, ko bi mladenzh perlétnimu móshu, ki je she dosti skúfil, kej svétvati hòtel. Vender pa bi utegnile take okolishine biti, de je dobro, zhe mladénzh kakimu staréjimu kej svétuje, postavim, pot pokashe, ga nevárnosti váruje i. t. d.

V. Kaj nam je storiti, kader nam kdo dober svet da?

O. Táko svetovanje móramo dobrovoljno sprejéti, ali vsaj sa dobrovóljni namén odkritosérzhno sahvaliti.

V. Kaj je tréba storiti, kader nas kdo posdrávi, ali poprášha, kakó se mí ali nashi snánzi pozhutimò?

O. Sa to pozhašténje ga móramo sahvaliti; slahti zhe je víshiga stanú.

V. Kaj nam je storiti, kader nam kdo kakshno darílo ponúdi, ktéro vséti móramo, ali vsaj smémo?

O. Perljudnost in hvaléshnost térjate, de se nad darílam odkritosérzhno veselimò, kakor ljubésin uniga saflúshi, ako je ravno niskiga stanú; dostikrat je neperljudno in rassháli, ako darováne rezhí ne poglédamo, temuzh jo nastran poloshimò, in kmalo potem ktérimu drugimu podelimò, slahti zhe uni své, ktéri nam jo je dal.

V. Ali se sméjo drugi bres potrebe dosti popraševati?

O. Kdor druge bres potrebe dosti poprašuje, jim je lohká nadléshin, kér térja, de bi le na-nj pásili; tudi dostikrat f' tem svojo nevédnost raso-déva; neprijétno je poslušhati, zhe kdo ven in ven poprašhúje, in zhe ga drugi rad ne poslušha, ali le na pòl ali safrámlivo odgovarja. Obá napzh-no ravnáta.

V. Kaj na snanje dajè tisti, ktéri med ljud-mí premálo ali zlo nizh ne govori?

O. Dostikrat na snanje daje tèrmo, ali ne-védnost, ali nevóljo, ali pomankanje obzhutíla; vezhkrat pa molzhanje, slasti med veliko ljudi, is boljših naménov isvíra.

V. Ali je perljudno na snanje dajáti, de nam je dolg zhaš; ko smo med ljudmi, na úro glédati; tiste sapustiti, ktéri s' námi govoré?

O. Ní perljudno; sakaj f' tem drúgim na-snánimo, de nam per njih ni ustrésheno; in to jim nezhaš storí, in jih oframotí.

V. Kakó se mórajo splòh mladi ljudjé med ljudmi vésti?

O. Ne predèrsno, ampak perljudno, mir-no, dopadljivo, hvaléshno in pohlévno; bolj se spodóbi mladim ljudém mólzhati in poslušhati, de se kej dobriga nauzhé, kakor dosti govoriti, uka-sovati in popraševati.

§. 21.

Priprófst in rasúmnoft.

V. Ktéri nauk je dal Jesus Kristus svojim uzhénzam, ko jim je med vse ljudstva iti ukasal?

O. „Bodite rasumni, kakor kazhe, in pri-profti, kakor golóbje.“ Mat. 10, 16.

V. V' zhim obstoji prava priprósti?

O. Prava priprostoť obstoji v' tém, de se, ko se med drugimi ljudmi vedemo, ne láshemo, ne hlínimo, ne hinávzhimo, jih f' prasnim in neodkritoserzhnim vklanjanjem ne nadléshejemo, v' ferzu pa štrup perkrivamo; temuzh de vsakimu odkritoserzhno, ljubesnivo vse dobro shelimò, s' vsakim poshteno govorimò in ravnámò. Tako je rékel Jesuf od Natanaela: „Gléj! to je pravi Israeliz, v' ktérím ni goljfiije.“ Jan. 1, 47. Šerzé priprósti nima, takó rekózh, nobenih gubá in nizh škritiga.

V. Kaj je pravi priprósti nasproti?

O. Lash, neodkritoserzhnost, hlimba, hinavshina, hudobija i. t. d.

V. Komú naf prava priprósti podobne déla?

O. Bogú, ki je sgol resníza in sgol ljubésin.

V. Komu naf neodkritoserzhnost podobne déla?

O. Hudizhu, ki je ôzhe lashí, in ktéri se dostikrat v' angela luzhi spremení.

V. Kakshin dobízhik nam perdobí prava priprostoť?

O. Prava priprostoť se kmali sposná, in naf drúgim prijétne déla; ona nam perdobí ljubésin in saúpanje drugih ljudi; in kolikanj bolj so posvétni ljudje goljúfni, tolikanj bolj móramo biti priprósti; sakaj le f' tem odídemo hudôbnim naklépam drugih. Mat. 10, 16. „Kdor v' priprósti hódí, hódí bres škerbí, kdor pa po hudobnih póti hódí, bo rasglashèn.“ Preg. 10, 9.

V. Sakaj naf prava priprostoť Bogú prijétne déla?

O. Kér naf Bogú podobne déla; sakaj Bog je nar bolj resnizhno bitje, in njegóva beséda je

sgòl refniza; on nam v' serzé vídi, njemu se nad goljživim serzam gnuši. Jesus je svojiga Ozhéta hvalil, de je svoje kraljéstvo málim obljubil. Mat. 11, 25.

V. Ali je prava pripróstoť refnizhno dolshnost, ki nam jo véra nakláda?

O. Je; sakaj ljubésin je sapopádik zéle vére; ljubésin pa ní nikoli goljživa in hinavska, ampak pohlévna, ponishna in poshtena. I. Kor. 13, 1-18.

V. Ali móramo po tem takim vse povédati, kar mislimo?

O. Kratko nikar; vender pa móra biti vse, karkóli govorimò, refnizhno in poshteno.

V. Ktéro drugo zhédnost je Jesus apostelnam f' pripróstoťjo sklépati ukásal?

O. Rasúmnoť.

V. V' zhim obstojí kershanfska rasumnost?

O. V' tem, de ne govorimò in ne délamo, bres de bi porajtali na zhas, kraj, okolishine in na ljudi: de se po nekako ne pregreshimò soper ljubésin in poshtenost; rasúmni se le takih perpomózhkov poslúshi, ktéri niso dúhu vére soper; sakaj le ti perpomózhki imájo shêgen boshji in dajó frézhno konzhati.

V. Kaj je priprostoť bres rasumnosti?

O. Nespamet, preshérnost, neperljudnost (*grobost*).

V. Kaj je rasúmnoť bres priprostoťi?

O. Neodkritoserzhnost, svijázhnost.

V. V' zhim obstojí prava modrost vedénja med ljudmi?

O. V' kershanfski pripróstoťi in kershanfski rasumnosti.

V. Ali je modrost potrebna?

O. To je de; sakaj bres modrósti zhlovek govori in dela ob neperlóshnim zhasu; on si ve-

liko neprijétnost na glavo nakóplje, shkóduje sam sebi, rasshali druge, in naprávi prepír. „Je zhaľ molzhati, in zhaľ govoriti.“ Prid. 3, 7. „Vse skuľite; kar je dobriga, dershíte.“ I. Tefal. 5, 21. „Bratje! gléjte, kakó bi ravno hodili, ne kakor nespametni, ampak kakor pametni.“ Efesh. 5, 15. 16. „Modrošť je bolji, kakor mózh.“ Prid. 9, 16. „Blagor zhlovéku, ki je modrošť nashel, in je bogat s' rasúmnostjo.“ Prid. 3, 13.

V. Kakó si zhlovek pravo modrošť perdobí?

O. „Sazhétik modrošti je strah boshji.“ Štrah boshji je vénez modrošti; on delí popólni mir in sad svelizhanja.“ Širah. 1, 16. 22.

V. Kaj utégne zhlovéka sapeljati, de pót prave modrošti sapuší?

O. Štrasti, ki bres njih nobèn zhlovek ní; sdráshena štrast potérka na vrata, neúmnost jih odprè, in ven pride nespámet, in s' njó norzhíje, rasshaljenje Bogá in blishnjiga, ponezhaštènje samiga sebe, raspértja in dostikrat velike nefrézhe.

V. Kaj se is téga uzhimò?

O. Kdor hózhe med ljudmí v' miru in zhašti shivéti, mora snati samiga sebe vládati (*regirati*); on mora s' svojimi štrástmi gospodovati, pa ne sebe od njih sapeljati pušiti; on ne smé v' jési govoriti in delati, temuzh mora preudariťi, predin govori in déla. Kdor se od svojih neukrotènih nagíbov semtertje voditi pušťi, se bo vselej, marsikrat slò, in prav dostikrat prepòsno kešal. To slasti jesik tizhe, od kteriga s. písmo govori: „Štòpi svoje slató in frebró, in narèdi téhtnizo (*vágo*) sa svoje beséde, in potrebno bèrsdo sa svoje úšta.“ Širah. 28, 29. „Nespámetni imá svoje serzé v' ušlih, pámetni pa svoje ušta v' serzu.“ Širah. 21, 29.

§. 22.

Ponishnost in pohlévnost.

V. V' zhim obstojí ponishnost? In v' zhim ona ne obstojí?

O. Ponishnost ne obstojí v' tém, de talente, ki nam jih je Bog dal, in dobro, ktéro s' njegóvo gnado storiti samóremo, tajimò; temuzh v' tem, de vse dóbro Bogú in njegoví gnádi perpisújemo, Bogú ven in ven zhašt skasújemo, in zhaští, ki Bogú gré, ne perlastújemo sebi; de se v' mislih in v' serzu ne povsdigújemo, temuzh svoje nápake sposnámo, Bogá in ljudi odpushênja prófimo, in svojiga blishnjiga odkritoserzhno zhaštímò in ljúbimo.

V. Kdo nam je dal nar lépsfhi sglèd ponishnosti?

O. Jesuf Kristuf, „ktéri, desiravno je bil v' boshji podóbi, ni v' róp shtel Bogú enak biti, temuzh je sam sebe v' nizh stóril, ko je podóbo hlapza na-se vsél, zhlovékam se vpodóbil, in po unanjim najden bil kakor zhlovek. Ponishal je sam sebe, ko je bil pokórin do smerti, smerti pa na krishi.“ Filiplj. 2, 6-8. Š' káko ponishnostjo je Šin boshji s' svojimi ubógimi uzhénzi ravnál, jim nogé umival, in jih svoje otroke, otrozhizhe, prijatle in brate imenoval!

V. Kaj je f' ponishnostjo vselej sklenjeno?

O. Pobóshnost do Bogá, sposnanje samiga sebe, in pohlévnost do drugih ljudi, bódijo bogati ali ubógi.

V. Kaj je pravi ponishnosti nasproti?

O. Napùh, povsdigovánje samiga sebe, preðersnost, nizhémernost in bahanje, hinavshina, ofhabnost in sanizhevanje drugih ljudi.

V. Ali je napùh, nápaka le imenitnih in bogátiť ljudi?

O. Nák; temuzh velíkrat tudi ubógih in niskih ljudi; sakaj napùh obštojí v' povsdigovanji samiga sebe, v' nizhémernosti in bahanji; v' té nápake pa sabredejo ne le imenitni in bogati ljudjé, ampak tudi niski in ubógi.

V. Kakó se ponishnost skashe, kar tizhë vřakdanje shivljenje, zhařt, veselje?

O. Ponishni rad skasúje zhařt, in tudi nje-mu jo radi drugi skasújejo; on na snanje dajë véro, bogabojézhnost in pravo pamet; on se ne dershí svojoglavno svojih nápak, temuzh se puřtí rad posvariti; on je Bogú in ljudém prijetin, kér sam sebi nobene zhařti ne perlařtuje, temuzh Bogú zhařt dajë, in tudi svojiga blishnjiga po řpodóbnosti zhařti; torej pravi Jeshuf: „Kdor se ponishuje, bo povířhan.“ Luk. 14, 11. In ř. Pavl pravi: „Panishal je (*Jeshuf*) sam sebe, ko je bil pokórin do řmerti, řmerti pa na krishi. Sato ga je tudi Bog povířhal, in mu dal imé, ktéro je zhes vse iména, de se v' iménu Jeshufvim vřako koléno perpógne teh, ki so v' nebéřih, na semlji, in pod semljo.“ Filiplj. 2, 8-10.

V. Kaj hudiga isvira v' shivljenji is napúha, nizhemernosti in bahanja?

O. Napúhnjeni dajë húd sglëd posablívosti na Bogá, kér zhařt, ki Bogú gré, sebi skasúje; on sanizhúje svojiga blishnjiga, in mu odtegúje řpodóбно ljubésin in zhařt; on je prezej rasshaljen, kér veliko térja; on ři sanizhevanje in sařramovanje nakopljuje; vři se ga ogibljejo; drugi se veselé, kader je ponířhan; on rasodéva neřpámet, in je sařmehován. To uzhiř shivljenje vřakiga napúhnjeniga zhlovéka. „Vřak, ktéri se

povishúje, bo ponishan.“ Luk. 14, 11. „Kjér je napùh, tam bo tudi oframotenje; kjér je pa ponishnost, tam je tudi modróst.“ Prig. 11, 2.

V. V' ktére napake, kar tizhe obnásho med ljudmi, sapélje nizhémernost?

O. Nizhémerni zhlovek je predèrsin; on se, kader je med ljudmi, rad skasuje; rad govori od sebe, in svojih rezhí; rad permérja tó, kar je on in kar imá, tistimu, kar so in imájo drugi ljudjé; in hozhe smirej bóljsihi biti, in bolji rezhí iméti; on na glas dopadènje kashe nad svojimi lástnimi mislimi in pravlízami, rad veliko govori, in ne pustí drugih govoriti; hozhe, de naj drugi posébnó na-nj mérkajo, in govori rad in bres potrebe nesnáne jesíke (*shprahe*); on se rad skrivnóstniga déla, in hozhe, de drugi mislijo, de veliko posebno imenitniga vé; dostikrat se vsiga rasmíshljeniga déla in v' imenitnihi rezhí samáknjeniga; on si ne pustí rad so-pergovoriti, in tèrdi svojoglavno svoje menitve i. t. d.

V. Sakaj se je tréba várvati nizhémerniga sadershanja med ljudmi?

O. Nizhémerni na snanje dajè, de je otrozhji, ter sméshin postane; on sglédu svojiga Odrešheníka soper ravná; on sam sebe ponishúje, ko se hozhe povikshati.

§. 23.

Od sòdeb.

V. Kdaj se zhes blishnjiga prenaglo sòdba fkléne?

O. Zhe se sòdba fkléne, predin je bilo sadosti preiskano, ali je namrezh takó, kakor mislimo.

V. Ali je prav poprej sòditi, predin smo popólnama preprizhani?

O. Kdor prenagle sodbe sklépa, 1) Bogú v' pravizo séga, sakaj Gospód je sodník, in vidi ljudém v' sërze, mí pa ne; 2) on v' sërzu ljubésni in zhafti, ki smo jih blishnjimu dolshní, soper ravná; vsaktéri imá pravizo, de se nesaflishan ne obsódi; in tudi mí nimamo radi, de nas drugi prehitro obsódi; 3) tudi slò sháli blishnjiga, zhe on své, kar se od njega govori, ali kar se od njega misli; prehitre sòdbe isvirajo is terdofèrzhnosti, krivize in neufmiljenja, ki jih bo Bog gotovo shtráfal; 4) zhlovek f' tem sam sebi dosti nepotrebnih krishev nakóplje, in velikrat húde samére in tudi sovráshne toshbe; 5) is takih nepremíshljenih besedí isvirajo dostikrat sovrashtva sa ves zhaft shivljenja; 6) skufhnja uzhi, de se vezhidel sami sebe goljfamo; de je vse drugázhi; de uni, ne de bi bil kej húdiga mislil, temuzh de je zlo prav dobro mislil, kar v' húdo islagamo.

V. Š' ktérimi besedami prepové Jesuf vse prenaglo sòjenje?

O. Jesuf pravi: „Ne sodíte, de ne bote sòjeni. Sakaj f' kakorshno sodbo sódite, f' takorshno bote sòjeni; in f' kakorshno méro méríte, f' takorshno se vam bo nasaj mérilo. Kaj pa vidish pesdér v' ozhésu svojiga brata, bruna pa v' svojim ozhésu ne zhutish? Ali kakó pravish svojimu bratu: Pusti, de isderem pesdér is tvojiga ozhésa; in gléj! brun je v' tvojim ozhésu? Hináviz! isdéri poprej brun is svojiga ozhésa, in potlej gléj isdréti pesdér is ozhésa svojiga brata.“ Mat. 7, 1-5.

§. 24.

Poterpeshlivošt in krotkóšt.

V. Kdaj smo poterpeshlivi in krotlí?

O. Šmo poterpeshlivi, ako poterpimò in f'

pohlévnim molzhanjem prenáfhamo, kar ne moremo prenarediti, ali ravno sdaj prenarediti nózhemo. Šmo krotki, ako smo védno pohlév-niga ferzá, ako se ne damò rasferditi, in ne v' jeso perpraviti, ali de bi se krégali. Šmo pohlév-ni, ako vse dôbro lôzhimo in preudarjamo, in vse ob svojim zhasu in kakor se gré, naréjamo. Ako vse to ne is tème in nevólje, ampak premíshljama in savolj Bogá storimò, de dôbro tolikanj bolj gotovo, in kakor Bogú dopáde, in tolikanj bolj frézhno storimò.

V. Sakaj nam je tréba, poterpeshlivim, krotkim in pohlévnim biti, de samóremo med ljud-mi f-hájati?

O. Kér noben stan ni bres terpljenja in noben zhlovek bres nápak; nadlòge, strásti in ná-pake naf pa vselej v' nepoterpeshlivoft dráshijo, in v' poterpeshlivofti vádijo. Moramo snati ter-péti in mólzhati. Nashe lastne ná-pake nam dolsh-nóft nakládajo, de sami seboj poterpljenje imámo, in tudi drugi mórajo s' nami poterpéti. V' vsm móramo spolnjenje boshje volje perzhakovati; kdor téga ne stori, ne móli sa réš; de bi se boshja volja sgodila; sakaj on hózhe po vfi fili, de naj se per ti prizhi njegova lastna vólja sgodi; on bo védno le v' opovére sadéval, in dobro se ne bo sgodilo. Nepoterpeshlivi óframotí, in trúdin svo-je tème spet v' svojim ferzu pokója íshe, in se sami sebe framúje.

V. Kaj se smé terditi ód ná-pake, ki se ji pravi: „Vse sa slò vséti“?

O. Tréba se je varvati ná-pake, ki se ji pravi: „Vse sa slò vséti;“ sakaj, dostikrat se po-káshe, de je to, kar na húdo iskládamo, ako bolj natanko preudárimo, vse drugazhno, ali vsaj ne

takofhno, kakorfhno se nam je sdélo; de je bilo to, kar smo na húdo iskladali, od blishnjiga zlò is dobriga naména storjéno, ali vsaj ne is takó húdiga, kakor smo mislili; ali de storjéni pregréfhik ni isvíral is hudôbne vólje, ampak is zhlovéfhke posablivofti. Ako blishnjimu saupamo, fi on to v' zhaft fhtéje, in mí se mu perkúpimo; ako mu pa ne saupamo, ga to rassháli, in po tem takim se zhlovéfhke ferza spréjo. Ljubéfin je védnó nágnjena, rezhí na dobro iskládati; sakaj „ona vse preterpí, vse véruje, vse úpa, vse prenefe.“ I. Kor. 13, 7.

V. Kaj fhkóduje nepoterpeshlivoft?

O. Nepoterpeshlivoft Bogú v' róke séga, in se vézhidel takih perpomózhkov poslúshi, ki ne pomagajo zilj dosézhí, temuzh veliko bolj od zilja odvrazhújejo. Nepoterpeshlivoft rasshali krotkóft Jesufa Kristusa, in persaneslivoft, ki jo Bog s' nami in f' toliko nashimi nápakami imá; nepoterpeshlivoft ni gorézhnost (*ajfer*), temuzh isvíra is néke strafti, ktéro nikoli shégen boshji, ampak le oframoténje nasléduje. Nepoterpeshlivoft dráshi v' jéso druge ljudi, ktéri se nam soperstávljajo in nam sopergovoré, namésti de bi na f' flúfhali (*bógali*). Nepoterpeshlivoft rassháli Bogá, fhkóduje sdravju in rassháli ljudi.

V. Kaj je poterpeshlivofti násprótno?

O. Tèrma, jésa, raspertje, nepohlévnost, nepokoj, nestanovitnost, nevólja. „Gorjè njim, ki so poterpeshlivoft sgubili; ktéri so pravo pot sapuhtili, in se na napzhne póta spuhtili.“ Širah. 2, 16.

V. Po zhim se da práva pamet zhlovéka sposnáti?

O. Po tém, zhe sta on in njegóva pamet pohlévna; sakaj f. písmo pravi: „Nespametni imá

svoje serzé v' ustih, pámetni pa svoje usta v' serzu.“ Širah. 21, 29.

V. Ktériga sgléd naj kristján pred ozhmí imá, ko se med ljudní vède?

O. Sgléd Jésusa Kristusa, ktéri ni smérjal, ko je bil smérjan, in ktéri pravi: „Vsemíte moj jarm na-se, in uzhíte se od mene, kér jest fim krotak in is serza ponishin, in bote pókoj nashli svojim dúšham. Moj jarm namrežh je sladák, in moje brème je lahko.“ Mat. 11, 29. 30. Svéti Pavl píše kristjanam: „Bodite poterpeshlivi s' vfi-mi.“ I. Tefal. 5, 14. „Nadlóge naredé poterpeshlivošt, poterpeshlivošt skufhénje, skufhénje pa úpanje, upanje pa ne bo oframoteno.“ Rimlj. 5, 3-5. S. Peter apóstel právi: „Perdenite k' svoji véri zhédnošt; k' zhédnošti rasúmnošt, k' rasumnosti sdershnošt, k' sdershnošti poterpeshlivošt, k' poterpeshlivošti pobóshnošt, k' pobóshnošti bratovsko ljubésin, k' brátovski ljubésni pa boshjo ljubésin.“ II. Petr. 1, 5-7.

§. 25.

Enakodúshnošt in zhmernošt.

V. Ktéri se imenúje enakodúshin?

O. Tisti, ktéri, kolikor je zhlovéku mogó-zhe, svojo serzhnošt, mir svojiga serzá in veselnošt svojiga duhá ohráni. „Vselej bodite veselí.“ I. Tefal. 5, 16.

V. Ali je zhlovéku lohka ali teshko enakodúshnimu biti?

O. Teshkó je; sakaj sámí sebe in drugi ljudjé naš utégnejo shaliti ali veseliti; vsák zhlovek imá svoje nápake, svojo obzhutlivošt in dostikrat fkrivno terpljenje na serzu in na telésu, ki mu veselje krátijo; tudi shivimò s' ljudní, ktéri imájo

svoje slabosti in tesháve, in so satorej velikrat na dusih in telesu bolni, in na torej nadlésheva-
jo. Marfikrat nestréze ali neprijétne pergódbé
mír nashiga serzá mótiyo; mnogikrat tudi vréme
vesélnost nashiga serzá kasí.

V. Ktéri dobri naslédkí isvirajo is enako-
dúshnosti?

O. Zhlovek, ki je védno mirniga serza in
vesélniga duhá, je prijétin zhlovek, ktériga pov-
sód radi imáyo, f' ktérim je prijétno shivéti, f'
ktérim drugi ljudjé radi shivé; v' miru svojiga
serza imá tak zhlovek veselje nad molitvijo; ne-
prijétne rezhí prenáshta pobóshno in lohka; on
nikogar ne nadléskuje, nikogar ne dráshi in ne
sháli, in rad komú kej postréshe.

V. Kako si samóremo enakodúshnost per-
dobiti?

O. De si prelépo zhédnost enakodúshnosti
perdobimò, se móramo s' molitvijo perprávljati,
de vsakdanje mále in vélike tesháve poterpimò,
bres de bi mir serza sgubili; v' sjutranji molitvi
moramo terdne sklépe délati, de si ne bomo dali
míru svojiga serzá podirati; móramo sámí na-se
pásiti, sámí sebi s' póta iti, in seboj gospodová-
ti; nikoli ne smémo is misel spustiti, de na svetu
shivimò, na ktérim vsak dan svojo nadlógó imá;
de shivimò s' ljudmí, ktérih nobedin ni bres nápak.

V. Sakaj nam je zhasúto enakodúshnim biti?

O. Kér enakodúshnost véliko pámeti, vére,
ljubésni do blishnjiga, mirnosti, dúshne mozhi
in satajevánja na snanje daje; vse to pa zhlové-
ku zhasú déla pred Bógam in pred ljudmí. Ena-
kodúshni je podobin móshu, ktéri je sosídal svojo
hisho na skalo; ako ravno pridejo vihárij, hisha
ne páde. Skala, na ktéro se móra pohishtvo ena-

kodúfhnosti sosídati, je pamet, véra, satajevanje samiga sebe. „Sad duhá pa je: Ljubésin, veselje, mir, poterpeshlivost, milosérzhnost, dobrotlivost, persaneflivost, krotkóst, véra, pohlévnost, sdershnost, zhištof.“ Gal. 5, 22. 23.

V. Kaj je enakodúfhnosti nasprótno?

O. Zhmernost; naváda se od svoje tème gospodováti, in takó rekózh od vsake fápize, od vsakiga nasprótljeja, od vsakiga neprijétniga osnánila mir serzá motiti púfhati.

V. Is kogá is-haja zhmernost?

O. Is hude naváde, is boléhnosti, is prasnih mísel; zhměrniga zlo muha na sténi rasdrashiti utégne; on se sam nad seboj hudúje; on sposná neúmnošt svoje nápake, in si persadéva, jo odprávití. Ako se pa narásha, utégne zhlovek takó nadléshin in fiten postati, de ni mozhi s' njim f' hajati, in de se mu vse od délezh ogiblje.

V. Sakaj se je tréba zhmernosti varvati?

O. Kér zhmerin zhlovek sebi in drugim ljudém shivljenje bres potrebe grení; on níma nobeniga veselja nad Bogam, nobeniga nad seboj, nobeniga nad blishnjim, nobeniga nad opravili; vse mu je na póti. Is téga isvíra med ljudmí, ki mórajo med seboj shivéti, neskonzhno velíko hudiga; krégi, prepíri, klétve, raspértja.

V. Kako se mora f' zhměrnim zhlovékam ravnáti?

O. Kakor s' bolníkam, ktériga bolésin zlo nizh ni nevárna; (rasun starih ljudi, kteri vselej poséбно samerklivost, poterpeshlivost in ljubésin térjajo, kér jih starost in slabostí tárejo.) Zhměrni se ne smé drashiti; kolikor menj na njegóvo terno porájtamo, toliko poprej gré v' sé, sposná, de se neróдно véde, torej preudarja, kakó de bi

se v' prihódnje nedólshniga vesélja drugih ljudi vdeléshiti samógel. Ko se zhmernost uléshe, se bo zhmèrni zhlovek dal poduzhiti in pogovoriti.

V. Sakaj se morajo sosébnó mládi ljudjé zhmernosti varvati?

O. Kér vezbidel nizhéfar ní, kar bi mládim ljudém nedólshno vesélje kratiti utegnilo; se mórajo tudi is mladiga nápake várvati, f' ktéro drugim akoravno ne nadléshni, vender vselej nepri-jétni postánemo. Zhudnih ljudi nikjer radi nimajo.

§. 26.

Napeljevanje k' dovóljnosti.

V. S' kom móramo vselej dovóljni biti?

O. Š' Bógam in s' njegóvo voljo; naša frezha je, naša zhašt, in našhe veselje, ko se boshja vólja sgodi; satórej mólimo v' Ozhenafhi: „Sgodi se tvoja vólja.“ Boshja vólja je vselej svéta in módra, defiravno boshjih pótov ne moremo isvéditi.

V. V' zhim obstojí pravo veselje téga shivljenja?

O. V' dovóljnosti, ki is Bogá is-víra; v' tistim dufhnim miru, ki is otrózhjiga isrozhénja v' boshjo vóljo is-hája.

V. S' kakšnimi ljudmi je bolj pri-jétno shivéti?

O. S' dovóljnimi; sakaj óni so ljubesnivi, in ne napravijo lohka drúgim ljudém nevólje; óni govoré pámetno in mirno od svetá in ljudi, in ne térjajo na tém svétu bres terpljenja biti; óni se ne togoté, in ne grájajo drúgih.

V. Kaj je dovóljnosti nasprotno?

O. Nedovóljnost; ako kdo ni s' nobèno rezhjó dovóljin, ako vse grája in ogerdi; vse stanove ponezhasti, smirej le nepri-jétne novíze rassnanúje.

V. Sakaj se móramo dovóljnosti naváditi?

O. Dovóljni zhlòvek zhaští Bogá, kér mir svojiga serzá v' dovóljnosti s' Bógam íshe; on rad móli, kér je njegóvo serzé obzhutlivo sa vsáko dobro opominjevanje; njegóvo shivljênje je takó prijetno, kolikor je na tem svétu mogózhe; on vshíva veselje, ki ga je Bog dóbrimu zhlovéku na tem svétu perprávil; on nadlóge lóshej prenásha; on se velíko neprijétnostim ogne, ki is nejevólje isvírajo; on je povsod prijetin in vshézh, sakaj njegóve beséde oshivljajo zhlovékovo serzé; on zhaští ljudi, sakaj òni si v' zhašt shitéjejo, ako smo s' veselím serzam med njimi.

V. Sakaj se moramo nedovoljnosti varvati?

O. Nedovóljni rassháli Bogá, ktériga previdnost ali tají, ali vsaj ni s' njó dovóljin; njegóvo britko serzé mu ne puští moliti, in je neobzhutlivo sa véro in sa ljubésin; on si svoje shivljenje teshí bres vsroka (*urshoha*), in ne vshíva dóbriga, ktéro je dobrotlivi Bog všim dóbrim ljudém perprávil; on je nehvaléshin do svetá in do ljudi, in dobrote s' neperljudnostjo in s' grájanjem povrazhúje; on se rad nedovóljním ljudém perdrúshi, in si dostikrat velíko nesfrézho nakóplje; vezhkrat ta huda strašt is sgol naváde, is svojoglávnosti, is lákomnosti, is oframotène nizhémernosti isvíra. Velíko ljudi s' nedovoljnostjo kashe, de se na tem svétu dobro pozhútijo; sakaj ko bi jih sa réf krishi teshíli, bi molzháli, in bi ne toshili savolj majhnih smíshljenih nadlóg; she menj pa bi se v' rezhi vtikáli, ktére jih ne tizhejo; sakaj ktéri je v' resnizi nesfrézhin, imá sam seboj dósti oprávití. Nedovóljni daje sploh slab sglèd, in mir mnógih kasí. Kaj je pazh na svétu bolj neprijétno, kakor ljudi po-

flúfhati, ktérim ni nizh vshézh; ktéri vsako rézh grájajo, ktéri védno le neprijétnih rézhí in novíz perpovedujejo. Drugi ljudjé bi utegnili hitro nedovóljniga natólzevati, torej ogibati se ga, kér se védno bojé, de bi jim mirú ne kasíl. Sadnjizh misli, govorjenje in djanje nedovóljniga ni perpravljanje sa nebésa, v' ktére le skos óske vrata pobóshniga terpljenja priti samóremo.

V. Kaj f. Páyl, kar to tizhe, kristjanam sapovedúje?

O. „Vselej bodite veséli.“ I. Tefal. 5. 16.

§. 27.

Mirnost, perjenljivoft, spravnost.

V. Od ktérik govori Jesuf, de bodo otrózi boshji imenovani?

O. Od mirnih: „Blagor mirnim; kér bodo otrozi boshji imenovani.“ Mat. 5, 9.

V. Kaj hozhe Jesuf f' temi besédami rézhi?

O. Mirni takó dobro voljo, tolikanj bogahojézhnosti, poterpeshlivosti, pámeti i. t. d. na snanje dajejo, de jih bo Bog sa svoje prave zhaslivze in otroke sposnàl, in po vrédnosti obdaroval. Satórej jih Jesuf frézhne imenúje, kér je zhlovéku nar vézhi zhasl in nar vézhi frézhà, zhe imà Bog nad njim dopadénje, in zhe ga on sa svojiga otroka sposnà, in po ozhétovo s' njim ravná. Š. Pavl pishe kristjánam v' Rimu: „Bodite ene misli med seboj . . . Ako je mogózhe, kolikor je per vas, iméjte mir s' vsimi ljudmi.“ Rimlj. 12, 16. 18.

V. Ktére dobre naslédke imà mirnost, kar tizhe boshjo flushbo in frézhò sedánjiga shivljenja?

O. Šerzé mirniga zhlovéka je veselò in pokójno; v' tem veselji in v' tem pokóji rad móli,

ter zhaſti in hvali Bogá; on je ljubesniv do ljudi, tíh in poſtréſhliv; on zhaſti bliſhnjiga, ſebi in drugim velíko veſelja napravlja; od ſebi in od drugih mnógih neprijétnoſt odvrazha.

V. Kaj je mirnoſti naſprótno?

O. Nagnjenje prepíratí ſe, drugim ſopergovoriti in jih grájati.

V. Sakaj je nagnjenje „prepíratí ſe,“ ſhtraſſinge vrédno? In sakaj ſe ga móra kríſtjan varvati?

O. Kér to nagnjenje vézhidel ís hude náváde, tème, jése in ſtraſti ísvíra in vſelej húde naſlédke imá; Bog ſe raſſháli s' neſpodóbnim govorjénjem. Ako je ſerzé raſkázheno, nima zhlovek nobeniga veſelja nad Bogam, nad molitvijo in nad boſhjo ſluſhbo; on ponezhaſti ſvojiga bliſhnjiga, ga sháli in raſſháli po mnogoterih potih; on ponávlja pretéklo jése, in naprávlja raspertja in ſovraſhtva; ſdravje in vſe dóbro ſe popázhi; v' hiſhi, kjér ſe ven in ven kregajo, ne móre dóbri duh prebivati, veliko bolj ſo ſerza hudób-nimu duhu odperte; ondi ni hiſhniga mirú, ne shégna boſhjiga, ondi torej ni prijétno ſhivéti; taka hiſha je ſhiva podóba pekla, od ktériga Jeſuf pravi: „Tam bo jok in ſhkripanje s' ſobní.“ Mat. 13, 42. 22, 13. 24, 51. She Šalomon pravi: „Bolji je koſzhik ſúhiga kruha s' veſeljem, kakor hiſha polna darov í' prepíram.“ Preg. 17, 1. In ſ. Pavl piſhe: „Šluſhábnik Goſpódov ſe ne ímé prepíratí, temuzh naj bo do vſákiga krátak, nauzhliv in poterpeſhliv.“ II. Tim. 2, 24.

V. Kdo nam je nar lépfhi ſgléd mirnoſti dal?

O. Jeſuf Kríſtuſ „ktéri ni gréha ſtóril, tudi ni bila najdena goljſija v' njegovih uſtih. On, ko je bil preklinjan, ni klél; ko je terpel, ni per-

til, temuzh se mu je vdal, ktéri ga je sódil krivízhno.“ I. Petr. 2, 22. 23.

V. Kaj je s' mírnostío vselej sklenjeno?

O. Perjenlívost, ki rají krivizo terpi, kakor de bi bil mir kashèn. Jesuf uzhi to zhédnost s' naflédnjimi besédami: „Jest pa vam rezhem, hudimu se ne soperstaviti; temuzh zhe te kdo udári po tvojim déšnim lizu, pomôli mu she uni-ga.“ Mat. 5, 39. Kar to tizhe, je Abraham lép sglèd dal, ktéri je, de bi s' Lotam, s' svojiga brata finam, ne shivel v' nepokóji, njemu letó na ponudbo dal: „Naj ne bo kréga med meno-j in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; sakaj brata sva. Gléj! vša deshela je pred teboj; pró-fim, lózhí se od mene; ako se na lévo stran ver-nesh, se bom jest déšne dershál; ako si déšno isvólish, grém jest na lévo.“ I. Mojs. 13, 8. 9. Bresfhtevilne neprijétnosti bi bile odvèrnjene, ko bi le ljudjé ob pravim zhasu molzhali in govorili.

V. Kaj je tréba rēzhi od hude navade „dru-gim sopergovoriti“?

O. Šo ljudjé, ki radi sopergovoré bres po-trébe in bres prevdarjenja; oni nizh ne mórejo flishati, de bi uniga neresníze ne dolshíli, in svojih mísel ne právili. Velíko jih je, kteri védno sopergovoré, velíko perpovedújejo in málo mislijo. Té hude navade se je tréba skerbno varvati, sa-kaj neperljudna je, nespametna in druge sháli, in taki ljudjé se prav neprijétno vedejo. Góvor in menitev blishnjiga móramo vselej zhišlati; slasli pa naj mladi ljudjé to spolnújejo.

V. Ali se samore med ljudmí mir ohrániti, zhe smo nesprávní, zhe nózhemo rasshaljenja po-sabiti in odpustíti?

O. Ne móre se; sakaj nespravni ljubi pre-

pír, in netilo nesfrézhniga ognja védno v' svojim serzu nósi; správni pa ozhíli svoje serzé od kvasú sovrashnih sheljá; on posábi rasshaljenje, in je védno perpravljen správití se s' svojim sópernikom.

V. Ktère dolshnósti imá kristjan, kar to rézh tizhe?

O. Kristjan móra is serza odpustiti, kakor sheli in Bogá prósi, de bi njemu gréhe odpustil. „Odpústi nam nashe dolgé, kakor tudi mi odpúshamo svojim dolshnikom.“ Mat. 6, 12. Kdor takó móli in ni správni ga serzá, ravná kakor tisti hlápez, ktérimu je Gospód vef dolg odpustil, ktéri je pa svojiga sohlapza savolj majhniga dolgá davil, in satórej obsójen bil vef dolg poplazhati. Jesuf she perstavi: „Takó bo tudi moj nebéshki Ozhe vam storil, ako ne odpustíte vsa ktéri svojimu bratu is svojih serz.“ Mat. 18, 35. Torej nam Jesuf svétuje: „Hitro se správi s' svojim sópernikom, dokler si s' njim na pótu, de te kjé sópernik ne isdá sodniku, in de te sodník ne isdá flushábniku, in de ne bosh v' jézho vèrshen. Refnizhno, povém ti, ne pojdesh venkej od ondód, dókler ne plazhash sadnjiga vinarja.“ Mat. 5, 25. 26.

V. Kaj dóbriga pernásha správnost sa zhloveshko shivljenje?

O. Správnost déla zhasť tistimu, kteri se pèrvi správití hózhe; bolj pámetni perjenja; ona sopet vpélje mirno vesélje v' hífhe, v' foséške, v' mésto, bres ktériga se frézšno shivljenje ne da misliti; ona dostikrat velíkih nesfrézh ubráni, ki velíkrat otróke in vnúke obségajo; nesprávni ponezhasť svoje serzé, torej se nad njim stúdi Bogú in ljudem.

V. Kaj je správnosti nasprótno?

O. Posheljenje mashevati se, drugimu hudo s' húdim, shkodo s' shkodo, obrekovanje s' obrekovanjem povrazhevati.

V. Sakaj je to posheljenje ostudno in shtrafinge vrédno?

O. Mashevanjasheljni ne bo per Bógu usmiljenja nashel, kér tudi on svojimu blishnjimu usmiljenja in persanášhanja ne skasúje; on Bogú v' róke séga, sakaj Bog je sodník, ki bo húdo shtráfal; mí smo pa ljudjé, ki boshjiga usmiljenja potrebújemo, in torej eden drugimu ljubésin, persanášhanje in usmiljenje skasovati móramo, de se bo Bog nas ob sodbi usmilil; mashevánjasheljni tají véro, kér tají njé duhá; on preoberne réd zhlovéshke drushbe, po ktéri imá le gospódka pravízo, mezh v' róke jemáti. Marsikdej sapélje mashevanjashêlnost v' sovráshne déla, ki imájo prav hude naslédke, dostikrat hujshi, kakor jih je mashevanjasheljni naménil; in veliko mashevanjasheljnih je móglo svoje hudízhevo veselje s' sgúbo zhaslí, premoshenja, svobódnosti in tudi svojiga shivljenja plázhati. Torej pravi s. Pavl: „Ne délajte si samí pravize, preljúbi! ampak dajte prostor jési (*boshji*). Sakaj pisano je: Meni gré mashevanje, jest bom povérnil, právi Gospód.“ Rimlj. 12, 19.

§. 28.

Pravizhnost, poshtenost in odkritost.

V. V' zhim obstojite pravizhnost in poshtenost?

O. V' tem, do se vsakimu puslí, pervóshi in da, kar mu gré; in de se nobenimu nizh ne vsame, ne savídi in perdershuje, kar mu gré; de spólnimo, kar smo obljubili; de nikógar ne gánemo, s' nikómer svijazhno ne ravnamo, niko-

gar s' lashjó in goljfiyo ob njegovo premoshênje ne perprávimo. „Dajte vsakterim, kar jim gré; dázijo, kómer dazija, zol komer zol, strah komer strah, zhašt komer zhašt.“ Rimlj. 13, 7.

V. Kaj je pravizhnosti in poshtenosti nasprótno?

O. Krivizhnost in neposhtenost, tatvína, goljfiya, savídnost, lash, nevoshlivost, prekánjenost, prebrifnost, nesvestoba v' besédi, nesvestôba v' spolnovanji dolshnósti svojiga stanú, kader opushênje dolshnósti tudi blishnjimu krivizo déla.

V. Sakaj nam je dolshnósti pravizhnim biti?

O. Kér je Bog pravizhin, in ker mí, kakor boshji otrozi, in po boshji podobí stvarjeni, takó ravnati móramo, kakor Bog. Druga sapóved v' postávi nam sapové, de naj svojiga blishnjiga ljúbimo, kakor samí sebe, de naj vsákimu storimò, kar samí rádi imámo; de naj opustimò, kar samí nimamo rádi; mí pa rádi imámo, ako drugi s' námi pravizhno in poshtêno ravnájo, ako nam niso nevoshlivi, ako nas ne goljféajo.“ Mat. 7, 12. 22, 39.

V. Kakó se da poshtenost zhlovéka soséбно spósnáti?

O. Po tem, zhe svoje beséde spolnúje, ali ne; zhe dnarjev na pófodo jemlje, in jih ne povrazhúje, ali se zló tislíga ogiblje, ktéri mu jih je pofódil. „Krivizhni na pófodo jemlje, pa ne povrazhúje.“ Psalm. 36, 21.

V. Kakó je Bog she v' stari savési dolshnósti pravizhnosti nasnánil?

O. „Naj ne ostáne plazhilo tvojiga najémnika per tebi do drugiga dné.“ III. Mojs. 19, 13. „Ne storíte nizh krivizhniga, ne v' sòdbi, ne v' vatlu, ne v' teshílu, ne v' méri. Vafha téhtniza, vafhe teshílo, vafha méra, in vafh polovnik naj

bodijo pravizhni.“ III. Mojs. 19, 35. 36. „Goljůf-na téhtniza je gnusoba pred Gospódam; pravizh-no teshilo pa mu je dopadljivo.“ Preg. 11, 1.

V. Ktère dobre naslédke imate pravizhnost in poshtenost?

O. Pravizhni in poshténi zhlovek zhaští Bogá, sakaj on ravna kakor Bog; on raskasuje vé-ro, ki vse krivize in goljűfije prepovedúje; on s' svojim sglédam sapóvedi in zhašt vére svekűhúje; on mnóshi sploh ljubésin do blishnjiga, in storí, de se revéshem rado na pómozh pride; poshténi je povsód prijétin in zhaštén, v' potrebi najde veliko prijatlov, kér se od njéga da rêzhi, kar je Jesuf od Natanaela govóril: „Gléj! to je pravi Israeliz, v' ktérém ni goljűfije.“ Jan. 1, 47. Poshténi shivljenje prijétno déla, sakaj ondi je dobro stanovati, kjér se smé rêzhi: „Mosh beséda.“

V. Ktéra druga zhédnost je vselej f' poshtenostjo sklénjena?

O. Odkrítost s' rasumnostjo in príprostostjo. Zhédnost kerűhanske odkritosti ne térja, de naj zhlovek vse pové, kar misli, sakaj is téga bi dostikrat veliko húdiga is-hájati utegnilo; térja pa, de naj nizh ne govorimò, zhéšar serzé ne vé. Šerzé in úšla mórata biti sklénjena; drugi ljudje to kmalo spásijo, ter ljúbijo poshteniga, odkritoserzhniga moshá; taki ljudje pa, ktéri jo, kakor právijo, sa uűhésmi imájo, ktéri se ne dájó nikóli spésnátí, in od ktéríh se nikoli ne vé, ali jim je uűréshe-no, ali ne, niso prijétni.

§. 29.

Nesamopridnost in velikoserzhnost.

V. Kdo ni samopridin (*lástniga dobiűhka shéljín*)?

O. Kdor svojimu blishnjimu ljubésin, zhašt in pomózh skasúje is bogabojézhnosti, is prave ljubésni, is spofhtovanja do blishnjiga; in ne sa- volj svojiga lástniga dobizhka, de bi dnarjev, pla- zhila ali hvàle dobíl. Is nezhistih, nizhémernih in samopridnih naménov so Fariseji molili, in druge déla opravljali; óni so bili samopridni, in Jesus pravi od njih: „Prejéli so svoje plazhilo.“ Mat. 6, 2. Usmiljeni Samarjan ni bil samopridin. Luk. 10, 35.

V. Sakaj ne smémo samopridnosti strézhi, ko drugim zhašt in ljubésin skasújemo?

O. „Kér ljubésin,“ kakor s. Pavl pravi „ne ishe svojiga“ temuzh nad tém veselje imá, kar je blishnjimu korístno, in mu veselje in zhašt déla. I. Kor. 13, 5. Ljubésin je pa sapopádik vseh sapóved; in nimamo radi, ako naf kdo le f' prásnimi besédami odpravlja, nam pomózh in zhašt skasúje, de is téga dobízhik imá. Ali se ni Jesus Kristuf is velikoserzhne ljubésni sa naf v' smert dal.

V. Kakó samopridni samiga sebe in druge ljudi ponezhastí?

O. Samopridni ponezhastí samiga sebe; sa- kaj gerdó je, dóbro le is samopridnih naménov délati, in ljudjé sanizhújejo samopridniga in sa- mogólniga, kateri v' vsem le lástniga dobizhka ishe. Samopridni ponezhastí svojiga blishnjiga; sakaj on pokáshe, de ne zhaští, ne ljubi, ne ishe njega, ampak le njegóve dnarje; to je pa húdo rassha- ljenje. Samopridni ponezhastí véro, ktére popól- namost je prava ljubésin; on ponezhastí Bogá, ki je po njega podóbi stvarjen; Bog nam pa lju- bésin, pomózh in zhašt skasúje, kér naf ljúbi; samopridni ne ravná po sglédu Jesusa Kristusa, kateri je naf iskat prishel.

V. Kaj je s' nesamopridnostjo vselej sklénjeno?

O. Velikoférzhnost, ktéra v' tém obstóji, de vse strásti in samopridne naméne od sebe odprá-vimo, in s' satajevánjem samiga sebe le is višhíh naménov ravnámo. Velikoférzhni nozhe samopridnosti strézhí, nózhe le lastniga dobízhka ífkati; on se nozhe mashevati, in se ne puští od pošeljivosti gospodariti; on svéje imenitosti v' tem íshe, de ravná kakor Bog, ki je po njegóvi podóbi stvarjen, ki je njegov otrok in délesh. Satoréj je velikoférzhni vselej pravízhin, dobrotliv, spravin, poštréshliv, usmiljen, pošhtén, in se rad vfiga snebí, kar keršhanská pravízhnost od njega térja.

§. 30.

Perferzhno ravnozhutje nad frézho blishnjiga.

V. Ali je Bogu mar sa našho zhašno in vézhno frézho, in kakó je Bog na snanje dal, de mu je mar?

O. Dóbri Bog hózhe, de bi se nobedin ne pogúbil, njému je mar sa našho zhašno in vézhno frézho; satoréj fkerbí on sa naš po ozhétovo; in de bi mí v' nebésa prífhli, je svojiga Sinú Jesusa na ta svét poslal. „Predragi! ako naš je Bog takó ljubil, móramo tudi mí edín drugiga ljubiti.“ I. Jan. 4, 11.

V. Kaj pravi Jesus od angelov, ko se gréshnik spokorí?

O. Jesus naš sagotóví, de se angeli veselé, ko se gréshnik spokorí, in sa nebésa perdóbi. Luk. 15, 7. 10.

V. Kakó móramo med seboj ravnáti?

O. Nad frézho blishnjiga móramo perferzhno

ravnozhutje iméti; se móramo odkritoserzhno veseliti, ko se dobro pozhúti; móramo odkritoserzhno sheléti, de bi mu bilo tudi v' prihódnje dobro; mu móramo pomagati, de se bo dobro imel; in ga perferzhno milováti, ako se ne pozhúti dobro, bódi fi na telésu ali na dufhi. Zhe je nash blishinj v' nadlógah, in pomanjkanje terpí, nam je dolshnost usmiljenim biti, in mu po svoji môzhi f' kerfhanško ljubésnijo dobrót skasováti, de se dóbri Bog tudi na ob dnévu stiske usmili.

V. Sakaj nam je dolshnost ravnozhutje iméti nad frézho blishnjiga?

O. Kér smo boshji otrozi, móramo ravnati kakor Bog; Bog pa imá s' nami ozhétovo ravnozhutje, in je usmiljen; kér smo kristjani, móramo ravnati kakor Jésum; Jésum se je pa v' dar pernésel sa nashe svelizhanje, in njemu damò jésti v' lazhnim, njéga oblázhimo v' nágim; kér smo udje zérkve in zerkvéne drushbe, móramo k' frézhi slédnjiga perpomôzhi; vfi smo bratje v' Jésumu; êdin shiví od drugiga, kakor na telésu en ud od drugiga. Boshja sapoved je, de blishnjiga ljubimo, kakor samí sebe; mí pa prav radi imámo, zhe se drugi nad nasho frézho veselé, zhe nam k' nji perpomórejo, nad nashim terpljenjem ravnozhutje imájo, in nam v' nadlógi na pómozih pridejo. Torej pravi f. Pavl: Veselite se s' veselími, in jokajte s' jokajózhimi.“ Rimlj. 12, 15.

V. Kaj je kerfhanškemu ravnozhutju nasprótno?

O. Ravnodétnost, nevoshlivost, veselje nad shkodo blishnjiga, hudôbnost, lákomnost in terdoserzhnost.

V. Kteri dóbri naslédki isvirajo is kerfhanškiga ravnozhutja?

O. Ako kristjani nad frezho svojiga blishnjiga perferzhno ravnozhutje imájo, in êdin drugimu v' révi perstópijo, se veliko dobriga storí, kar bi se szer opustilo; sa tó bo Bog hvaljen in v' svojih otrozih povelizhan; ljudjé imájo veselje nad kerfhanfko véro, ki jih takó ravnáti uzhi; shivljenje je veliko loshéji in prijetníshi; mí se tolikanj bolj veselimò nad dóbrim in nad svojo frézhó, zhe se drugi s' nami veselé; nadlóge loshéji prenasliamo, zhe nam jih drugi prenashati pomagajo, in zhe nashe serzé v' ravnozhutji blishnjiga tolashbe najde; kateri blishnjiga v' resnizi ljubi, sam sebe v' zhafti imá, njega v' ljubijo in on tudi svojimu blishnjimu zhaft skasuje. Ljubésin, ktera je sa réf kerfhanfska, je perpravljajenje sa nebésa, kjér ljubésin ostáne vékoma, in kjér bo Gospód vsako dóbro délo poplazhal.

V. Sakaj so veselje nad nefrézhó blishnjiga, nevošhlivost in neusmiljenje, shtrafinge vrédne in ostudne?

O. Kdor imá veselje nad nefrézhó blishnjiga, kdor je nevošhliv in neusmiljen, se ves od vérne od Bogá in od tistiga duhá, ktéri naj boshje otroke navdája; on se navsáme duhá shkodesheljniga in nevošhliviga hudizha; on satají véro, kér bres ljubésni ni prave vére; on sebi in drugim ljudém shivljenje grení; on terpézhiga she bolj satíra, in odteguje veselímu prijetne toláshbe; on ponezhaftí samiga sebe, in bo povsod sanizhevan; on ni vrédin v' kraljestvo vézhne ljubésni priti, kjér nima nobenih prijatlov, kér si v' tem shivljenji ni nobenih prijatlov sa vézhnost naprávil. „Šodba bres usmiljenja bo prishla nad tistiga, ktéri ni usmiljenja skasal; usmiljenje pa preshe šodbo.“ Jak. 2, 13. Velikrat sapéljeta ne-

vofhlivost in fhkodosheljnost v' grôšne pregréhe, ktere veliko nefrézh nafléduje.

§. 31.

Dopadlivoſt in poſtréſhnoſt.

V. Ktère ljudí imenujemo dopadlive in poſtréſhlive?

O. Tiſtiga, ktéri rad po vólji drugih ljudí (v' *perpuſhenih rezhéh*) ravná, in je vſelej volján in perpravljen, vſakimu poſtrézhí, kterikoli nje-góve pomózhi potrebúje.

V. Kdo nam je dal nar lépfhi ſgléd poſtréſhlivoſti, ki ga móramo poſnémati?

O. Jeſuf Kriſtuf, ktéri ſe je ſa naſ v' dar pernél, in je rekel: „Ktéri hoſhe med vami vézhi biti, naj bo vaſh flushábnik. In ktéri hoſhe med vami prvi biti, naj bo vaſh hlapez. Ravno kakor ſin zhlovékov ni priſhel, de bi ſe mu ſtréglo, temuzh de bi ſtrégel, in dal ſvoje ſhiv-ljenje v' odreſhenje ſa njih veliko.“ Mat. 20, 26-28.

V. Ali nam je dolſhnoſt do vſaktériga poſtréſhlivim biti?

O. Je dolſhnoſt, ſakaj 1) druga ſapoved v' poſtávi velí bliſhnjiga ljubiti, kakor ſamí ſebe, in mu to ſtoriti, kar ſamí radi imámo; 2) ſmo kakor kriſtjani dolſhni ſgléd Jeſufa Kriſtufa poſnémati. Ali hlapez ſvojimu ſohlapzu ne bo ſtóríl, kar je Goſpód hlapzam ſtóríl? Hlapez ni zheſ Goſpóda.

V. Ktéro pobóſhno miſel naj kriſtjan imá, ko je do ſvojiga bliſhnjiga poſtréſhliv?

O. On naj ſe naméni takó ravnáti, kakor je Bogú dopadlivo, kakor druga vélika ſapóved v' poſtávi ukasúje, kakor je Jeſuf s' ſvojim laſt-nim ſglédam uzhíl, kakor zhaſt kerſhanſke vére

in svéa, ki je med námi in našim blishnjim, pravizhnost, ljubésin in hvaléshnost térjajo, kér en zhlovek drugiga potrebúje, kakor na telésu en ud ne more bres drugiga ostati.

V. Ali smémo drugim tudi v' húdim ustrézhi?

O. Ne smémo; sakaj Bogá móramo bolj ljubiti, in bolj bati se ga, kakor ljudi; kdor drugim v' hudobii ustréshe, ne rasodéva ljubésni, ampak sovrashtvo do Bogá.

V. Kdaj móramo dobrovóljnost poséбно spolnovati?

O. Ob zhasu poséბne ali vosóljne potrebe, v' bolésnih, v' nesfrézhi, ob zhasu vojške, dragíne.

V. Ktéri dóbri naslédkí is téga isvirajo, zhe so ljudjé dobrovóljni édin do drugiga?

O. Bogú se fkasúje hvala, zhasť vére se svikshúje, tésha shivljenja se polajsha, kér édin drugimu bréme nositi pomága; veliko dobriga se storí, kar bi se szer opustilo; veliko húdiga se odverne, kar bi se szer sgodilo. Hísha in soséfska si zhasť nabírata pred Bógam in pred svétam, kjér so ljudjé édin do drugiga dobrovóljni, kakor mórajó kristjani biti, kteri vsi so bratje med seboj, kér imájo vsi eniga ozhéta v' nebésih, in so vsi poklizani, med seboj ljubiti se vékomej. S' dobrovóljnostjo se drugim perkúpimo in dobrovóljnemu tudi óni radi ustréshejo; prijatlov si s' tem naprávljamo ne le sa ta svét, ampak, kar je poséბno imenitno, sa uni svét, kjér prijatlov potrebújemo, de nas bodo sprejéli.

§. 32.

Kléro zhasť de je kristján svojimu stanu, svoji stárosti in svojimu spólu, kakor tudi stanu, spolu in stárosti drugih ljudi dolshán.

V. Zhigava sta nebó in semlja, in vse, kar je v' njih?

O. Nebó in semlja sta Gospódova.

V. Komú se dašta semlja in zhlovéfhki rod permérili?

O. Velikámu kraljestvu ali velíki hífhi, ki je Bog njih Gospod, kralj in Ozhe.

V. Kaj je Bog storil, de bi se v' njegovim kraljéstvu in v' njegóvi hífhi vse po rédu, ki ga je on odkásal, godílo?

O. Bog je vsaktérimu zhlovéku méstize odlózhil, v' ktérim naj déla; to je: Bog je ljudí in stanóve raslózhl, de bi se po boshji volji vse srédama godílo; sakaj ako vsaktéri stan svoje dolshnósti svestó spolnúje, se vse storí, in na svétu se dobro godí; ljudjé so dovóljni, oní bodo plazhilo v' nebéfh prejéli, in boshje kraljestvo se svekfhúje.

V. Kaj je stan ali poklíz?

O. Méstize sa délovnost, ki ga je Bog s' dolshnóstimí vréd zhlovéku odkásal.

V. Ali samórejo vsi stanóvi enáki biti?

O. Ne samórejo; temuzh kólikor opravl je v' boshji hífhi, tóliko stanóv móra tudi biti; in satórej so tudi vífòki in niski stanóvi, ker so bolj in menj imenitne opravila, ktére mórajo vse storjène biti. Jesuf právi, de je tù ravno taka, kakorfhina je f' zhlovékam, ki se hozhe v' ptujo deshelo spufliti, poprej pa svoje stréshnike sklizhe, in flehernimu opravílo odlózhi; torej je enimu velíko, drugimu malo isrózhil, kakor jih je sprevidil. Mat. 25, 14-30. „In flushbe so mnogotére, Gospod pa je édin.“ I. Kor. 12, 5. „Kakor imámo v' enim teléfu velíko udov, vsi udje pa nimajo ravno tístiga opravíla; takó naš je velíko eno teló v' Kristufu, fleherni pa smo eden drugiga udje v' Kristufu Jesufu Gospódu našim.“ Rimlj 12, 4. 5.

V. Ali je vsak stan zhaštítliv? in kaj móramo v' vsakim stanu zhaštiti?

O. Vsak stan je zhaštítliv, kér je po boshjim povêlji postavljen; in v' vsakim stanu moramo Bogá in boshjo voljo zhaštiti, akoravno ljudjé nad seboj nápake imájo, in svojih dolshnóšt ne spolnújejo.

V. V' zhim so si stanóvi enáki?

O. V' tem, de so vsi stanóvi po boshjim povelji postávljeni, in de zhlovek v' vsaktérim stanu Bogú flúshi, ako le s' stánam sldénjene dolshnósti is pobóshniga naména, Bogú flushiti, spolnúje.

V. Sakaj ne smémo nobeniga stanú sanizheváti, ponezhaštiti ali savíditi (*nevosfhlivi biti*)?

O. Kér so vsi stanóvi od Bogá postávljeni, kér v' vsaktérim stanu Bogú flúshimo, kér bo Bog v' sôdbi vsakimu po njegovih délih povérnil, in od tistiga, ktérimu je velíko isrózhil, tudi velíko térjal. To je toláshba sa ljudi niskiga stanú, in opomín sa ljudi visih stanóv. Sadnjizh se tudi tisti hudó rassháli, ktériga stan se saframúje.

V. V' zhim obstóji pobóshnost po stánu?

O. V' tem, de vsaktéri zhlovek dolshnósti svojiga stanú is téga dóbriga naména spolnúje, de hozhe boshjo vóljo spolniti; sakaj le en Gospód je, ktérimu flúshimo, in „nihzhe ne móre dvéma Gospódama flushiti,“ kakor govórí Jesuf per f. Mat. 6, 24.

V. Komú zhašt skasújemo, ko svoj in drugih ljudi stan v' zhašti imámo?

O. Bogú, kér on je ljudi mnogotérih stanóv stvaril, in kér „on ne gléda na imenitnost ljudi,“ kakor f. Pavl pravi. Rimlj. 2, 11.

V. Kogá zhlovek rassháli in ponezhašti, ko svoj in drugih ljudi stan ponezhašti?

O. Bogá, kér ſ' tem boshjo narédbo grája, in boshji volji soper govori.

V. Kdaj svoj ſtan v' zhaſti imámo?

O. Ako ſmo s' njim dovóljni, in ſe v' opravi-la drugih ljudi ne vtikamo; ſakaj ſ. piſmo pravi: „ſin moj! ne vtikaj ſe v' mnogotére rezhí (*ki tebe ne sadévajo*). Širah. 11, 10. Tolikanj bolj v' Bogá ſvoje ſaupanje ſtávi, in oſtáni v' ſvojim poklízu.“ Širah. 11, 22. „Vſak naj oſtane v' ſtanu, ki ga je Bog va-nj poklizal.“ I. Kor. 7, 20. Zhlovek tudi ſvojimu ſtanu zhaſt ſkaſuje, ako njéga dolſhnóſti ſ' pobóſhnim in poſhtenim ſerzam ſpolnúje, v' zhaſt ſvojimu ſtanu ſhiví, in vſe ſvoje mozhi s' mirnim ſerzam na ſvoj pokliz obrázha, de tóliko dóbriga ſtorí, in na ſvétu tóliko húdiga odvérne, kolikor mu je po njegovim ſtanu mogózhe. Zhlovek zhaſti ſvoje rokodélſtvo, zhe ga poſhteno déla.

V. Ktéri koriſt ſi zhlovek perdobíva, zhe ſvoj ſtan takó zhaſti?

O. On je veſél v' ſvojim ſerzu; on imá zhaſt pred ſvétam; on v' dóbrim ráſe in bo plazhílo v' nebéſih prejél. „ſakaj vſakimu, ktéri imá, ſe bo dalo, in bo obilno imel;“ to ſe pravi: Kdor talente, ki jih je od Bogá prejél, dobro obérne, v' dóbrim ráſe, in Bog mu bo vézhne ſakláde iſrózhil. Mat. 25, 29.

V. Kakó kriſtjan ſvoj laſtni ſtan ſháli in po-nezhaſti?

O. Ako on s' ſvojim ſtanam ni dovóljin in ga grája; ako dolſhnóſti ſvojiga ſtanú opúſha in ſe v' rezhí drugih ljudi vtíka; ako bres dobriga naména in le poſiljen déla; ako s' ſvojim ſaderſhanjem ſebe in druge, ki ſo enákiga ſtanú, po-nezhaſti, in perlóſhnoſt dajè, de drugi ljudjé nje-

gov štan grájajo; ako pohajkvanju štréshe in svoje talente sakóplje, kakor léni hlapez. Mat. 25, 18.

V. Ktéra fhkóda isvíra is téga, zhe kdo svoj štan takó ponezhaští?

O. On pred Bógam fhtrafinge vrédin pošláne, in ne bo delésha imel vézhne fréžhe f' pridnimi priyatli boshjimi. Mat. 25, 30. Še na tem svétu nima ne veselja ne zhaští; on sabréde v sadérge, potrebe in révfihino; veselje do shivljenja, talenti, serzhnost in zhašt se védno smanjfhújejo. „Kdor nima, mu bo she, kar se mu sdí, de imá, odvse-to;“ to se pravi: Kdor imá malo talentov, in jih verh tega dobro ne obérne, bo zlo vse sgubil, in na sadnje ne bo nizh imel. Mat. 25, 29.

V. Sakaj je nápzžno, ako se en štan soper drúgiga vsdiguje in spúnta?

O. Š' takim raspértjem in odstópam štanóv od pokliza, ki ga je Bog fléhernimu štanu odménil, se na svétu od Bogá pošávljeni réd prevérne. „Bog ní Bog raspértja, ampak mirú.“ I. Kor. 14, 33. Ljudjé in opravila se smédejo; dóbro se opuští; hudobni ljudjé se napihújejo; nihzhe nikomur spodóbne zhaští ne fkasúje; serza se lózhijo; preganjanje, sovrashtva, nefrezhe se vsdignejo. Mí smo pred Gospódam eno teló; f. Pavl pa pravi: „Na telésu naj ne bo raspértja, temuzh en ud naj fkerbí sa drugiga. In ako en ud kej terpí, s' njim vréd vfi udje terpé, in ako se en ud zhaští, se vfi udje s' njim vréd veselé.“ I. Kor. 12, 25. 26.

V. Ali zhloveku tudi raslózzhik spóla posébnih dolshnosť lépiga sadershánja nakláda?

O. To je de; sakaj Bog je raslózzhik spólov postavil, in je flédnjimu posébní namén odkásal? I. Mojs. 2, 18-25. 3, 13-20.

V. Kdaj kristjan svoj in drugi spol zhaſti?

O. Ako ſlédnji spol svoj pokliz pred ozhmí
imá, in po njegovih dolſhnóſtih ravná; ako nizh
ne ſtorí, kar njegov spol v' ſramoto perprávi;
ſakaj kar je ſa moſhki spol neſpodóbno, je ſhe
velíko bolj neſpodóbno ſa ſhénſkiga, poſtávím: vpi-
janiti ſe, kléti, ponozhevati, goſtínze (*oſhtarije*)
obiſkovati i. t. d. Dalje, ako en spol drugiga
podpíra, kakor je Bog ukáſal; ako en spol ne
ſapeljúje drugiga v' hudobijo, temuzh ga s' gó-
vori in ſglédam bóljſha; ako en spol s' drugim
kerſhanſko ravná, mu ſpodóbno ſpoſhtovanje ſka-
ſuje, ſe predèrſnoſt ſdershúje, ki obzhutje ſa zhaſt
ſhalijo; ako ſe v' obléki ſramoſhlivoſt in ſpodób-
noſt raſodéva; ako bolj Bogú, kakor ljudém do-
páſti ſhelimò, in ſvoje lepòte ne ſtávím v' nizhé-
merne rezhí, ampak v' bogabojézhnoſt in zhédnoſt.

V. Ali dobra obravnáva od naſ térja, de v'
ſvojim djanji in nehánji tudi na ſvojo ſtároſt in
na ſtároſt tiſtih porajtamo, ſ' ktérimi ſmo ſkupej?

O. Še vé de; ſakaj dolſhnóſti in pravize ſe
vſelej po ſtároſti ravnájo; kar ſe mladénzhu dobro
podá, ali ſe mu vſaj ſa ſlo ne vsáme, je ſa bolj
perlétniga doſtilkrat neſpodóbno; kar ſe per mla-
dóſti iſgovoriti da, ſe per vézhi ſtároſti velíkrat
kratko in malo iſgovoriti ne móre. S' vſako ſtá-
roſtjo móramo s' nekako ſpodóbnoſtjo ravnati; kar
mládiga zhloveka ne ſmé raſſhaliti, poſtavím: ſhtra-
finge, ozhitanje, ſvarjenje i. t. d. hudó ſháli per-
létne ljudi; raſſhaljenje mladih ljudi ni takó hú-
do, kakor raſſhaljenje ſtárih; mladi ljudjé ſe mó-
rajo, ko ſo med ſtárimi, veliko bolj ſkerbno véſti.

§. 33.

Merilo spofhtovanja.

V. Kaj smo dolžni zhaſtiti?

O. Kar je zhaſtitivo; ſakaj ſ. piſmo pravi: „Zhaſt, komur gré zhaſt.“ Rimlj. 13, 7.

V. Ali je vſe zhaſtitivo, kar ſvet zhaſti?

O. Ní; ſakaj, le to je zhaſti in hvále vrédno, kar Bog potèrdi in zhaſti. „Bratje! kdor ſe hváli, naj ſe v' Goſpódu hváli. Sakaj ne kdor ſe ſam hváli, je ſkuſhen, ampak tiſti, ktériga Bog hváli.“ II. Kor. 10, 17. 18.

V. Kaj je pred Bógom zhaſtitivo, in vſe-lej zhaſti vrédno?

O. 1) Imenitnoſt, ki jo kdo imá kakor zhlovék in kakor kriſtján; ſakaj zhlovek je boſhji otrok, boſhja ſtvar in Bogú opodobljèn; kriſtjan je ſ' dra-go kervjo Jeſuſa ſa vézhno ſhivljenje kupljen. 2) Zhaſtitiv je tudi vſak zhlovéſhki ſtan; ſakaj vſi ſtanóvi ſo od Bogá. 3) Zhaſti vrédne ſo zhédnoſt, in ſploh koriſtne déla, 4) in vézhi ſtaroſt.

V. Ali zhlovéſhka in kerſhanſka vrédnoſt, ſluſhba, ſtan in ſtaroſt zhaſtitivi oſtánejo, akoravno nektéri ljudje nezhlovéſhko in nekerſhanſko miſlijo in ravnájo, in dolžnoſti ſvojiga ſtanú in ſvoje ſtaroſti ne ſpolnújejo?

O. Oſtánejo zhaſtitivi; ſakaj v' zhlovékovivrédnosti in ſluſhbi zhaſtimò voljo in narédbo Bogá, ktéri bo od vſákiga zhloveka odgóvor térjal.

V. Ktérim ljudém ſmo poſéбно ſpoſhtovanje dolžni?

O. Tiſtim, kteri imájo imenitno ſluſhbo, in ktéri ſe v' ſvojim viſokim ali niſkim ſtanu ſa oſre-zhenje ſvojiga bliſhnjiga ſ' gorézhnoſtjo in délov-noſtjo poſéбно trúdiſjo. Takó pravi, poſtávim ſ.

Pavl: „Máfhniki, ki s' lépim sglédam svétijo, so dvojne zhaští vrédni; slaští kteri se trúdiyo v' be-
lédi in poduzhênji.“ I. Tim. 5, 17. „Imenitni, in
fodníki, in mogózhni so zhaštítlivi; in ní ga vé-
zhiga od njèga, ktéri se Bogá bojí.“ Širah. 10, 27.

V. Sakaj smo dolshní, tište sošébnó zhaštíti,
ktéri so bogabojézhi, dobrodélni?

O. Dolshnóšt je, tište zhaštíti, ktére Bog
zhaští; dobrodélna vólja pravizhniga se f' tem po-
terdúje in svikshúje; veselje, dobrih dél doper-
náshati, se perhranjuje; in dóbro se mnóshi k' sve-
lizhanju ljudi, desirávno dóbriga ne smémo ni-
koli savolj zhaští délati. Kdor ne zhaští, kar je
zhaštítlivo, stan in pravo saflushenje, rassháli Bo-
gá, zhlovékovo vrédnost in zhédnost; on rasodé-
va mlazhno, nehvaléshno in sovráshno serzé; nje-
mu ni mar ne sa Bogá, ne sa ljudi.

V. Kaj je ostúdno?

O. Kar Bog sovráshi in štúdi; nejevéra, bres-
dúshnost, hudobija, postópanje, terdosèrzhnost in
neufmiljenje.

V. Kaj si je misliti od zhlovéka, ktéri hváli
in zhaští, kar je študénja vrédno; in ktéri ne
zhaští vrédnosti, stanú in saflushenja zhlovéka,
ampak njèga bogastvo in oblazhilo?

O. Tak zhlovek je neframin perlisnjenz;
on Bogú soper govóri, on rasshali zhédnost in
pravo saflushenje; on mnóshi húdo, kér napúhu
in smótam malopridnih neúmneshev štréshe. Š.
pismo pravi: „Ne sanizhuj ubógiga, ki je po-
shtèn, in ne povishúj bogátiga, ki je hudòbin.“
Širah. 10, 26.

V. Ali smémo savolj tega malopridne lju-
dí rasshaliti?

O. Ne smémo; pa jih tudi ne v' njih smó-

tah poterčiti; dostikrat je dobro in mogózne, jim rêzhi, de nad njimi sanizhújemo, kar je sanizhevanja vrédno.

IV. Poglavje.

Od sadershanja ljudi, ki mórajo fkupej shivéti.

§. 34.

Sakaj de so ljudjé, ktéri fkupej stanújejo, poséбно dolshní, med seboj sposhtovati se.

V. Ktéri ljudjé imájo vsakdanjo in blishnjo perlóshnost, med seboj ljubiti in zhasiti se, in drúgo véliko sapóved spolnováti?

O. Tísi, ktéri v' eni hishi fkupej prebivajo, in se k' eni drushíni fhtéjejo; tí so otrózi in starshi, bratje in sestré, pólfi in gospodárji, ali uzheníki (*mojstri*).

V. Sakaj imájo tí, ktéri mórajo vkupej shivéti in stanováti, poséбно dolshnost, med seboj ljubiti in zhasiti se?

O. Ker 1) boshja sapóved pravi: „Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe;“ in so tedaj ljudjé, ktéri mórajo v' eni hishi vkupej shivéti, tudi po besédnim pomenu nar bolj blishnji. 2) Kér imájo taki ljudjé édin do drugiga poséбne dolshnosti, in so med seboj po natóri in po véri bolj tefnó fklénjeni. 3) Kér si s' ljubésniyo in per-

ljúdnostjo to shivljenje in tesháve stanú slò polájskajo, in vsak dan skufiti utégnejo, kakó dobro de je, ako se ljudjé med seboj ljúbijo, zhasé in fi édin drugimu persánasfajo; in pa tudi, kako teshávno de je to shivljenje, ako se ljudjé s' svojimi tèrmami in strástim édin drugiga nadlégovalo. 4) Kér se s' ljubésnijo in perljúdnostjo vsak dán bresfhtevilnih prepírov in neprijétnost, kréga in raspértja odvèrne. 5) Kér to lépi sglèd in zhasé vére térjata. 6) Ker je tó ozhitna vólja boshja, in kér ne móremo ondi Bogá zhasíti, ne k' njemu vesélo moliti, kjér se vse skósi kréga in prepírajo, kjér se le kletvine in nefrámné iména flífhijo, f' ktérimi se ljudjé oldadajo. 7) Ker tísti, kteri imájo dolshnósti édin do drugiga, in se med seboj vender ne ljúbijo, she veliko menj tíste ljúbijo, do kterih nimajo posébnih dolshnósti. 8. Kér noben zhlovek ni bres nápak, in kér se sdráshene strásti le s' ljubésnijo, véro, bogabojézhnostjo in s' spofhtovánjem potoláshiti dajó.

V. Kakó f. písmo to dolshnósti nasnáni?

O. „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima skerbí, je véro satájil, in je hujshi od nevérnika.“ I. Tim. 5, 8. „Eden drugiga breména nosíte, in takó bote dopolnili Kristusovo postávo.“ Galazh. 6, 2.

V. Kterih nápak se mórajo tísti poséбно varvati, kteri mórajo vkupej shivéti?

O. Prepírnosti, zhmernosti, togôte, sapelevánja, prevsétnosti, svojoglávnosti, jesízhnosti in podpihovánja i. t. d.; sakaj is téga prav veliko húdiga ísvíra; híshni mir se kalí; se vsdignejo prepíri, nesaúplivost, sumlívost, neprijasnost, sovrashtva, samopáshnost, framôta, mlazhnost do

Bogá, do molitve in do boshje flushbe; serza drugih ljudí se nam odvèrnejo; opravila se ne opravljajo ne s' veseljem, ne s' pridam.

V. Sakaj je napzhno to, kar se domá sgo-dí, drugód práviti, in vse, kar smo drugod slishali ali vidili, domá perpovedovati?

O. Kér is take jesízhnosti velíko hudiga is-víra; sumlivošt, obrekovanje, sovrashtva, raspertja. Tak jesízhnik se ne móre sa priyatla iméti, ampak sa ogledovávza in isdajavza, ki se ga ogibljemo in ga štúdimo; on níma ne pámeti ne vére.

§. 35.

Ktéro sposhtovanje so kershanfski sakónski ljud-jé svojimu stanu, sami sebi in édin drugimu dolshní.

V. Sakaj je Bog sakónfski stan postávil?

O. De bi se med ljudmi kershanfsko sader-shanje obvarovalo; de si mosh in shena édin drugimu pomagata, in de se otrôzi po kershanfsko obravnávajo.

V. S' zhim je Jesus ta stan poséбно posvétíl?

O. Jesus je sakónfsko savéso k' sakramentu povsdignil, in jo sa podóbo svoje savése s' zerkvijo nasnánil. (*Sakónfska savésa*) „je velíka skrivnóšt; rezhem pa, v' Kristusu in v' zérkvi.“ Efesh. 5, 32.

V. Ali so sakónfski ljudjé dolshní svojimu stanu zhašt skasovati?

O. To je de; kér je njih savésa od Bogá postávljena, od Kristusa posvezhena, po poménu svéta, in po naménu imenítna.

V. Kdaj kershanfski sakónfski ljudjé svojo savéso v' zhašti imájo?

O. Ako svoj stan sa svétiga imájo, in ako ga tudi sa réš svetó dershé; ako se v' njem takó

sadershé, kakor je keršhansko in prav; áko s' svojim sadershanjem Bogá zhašté in se njegovih sapóved dershé; ako se med seboj ljubijo, se nikoli ne sapušté, temuzh fi êdin drugimu sveštó pomágajo; ako s' lépim sadershanjem, s' mirnoštjo, s' dóbrim obravnovánjem otrók, f' pravizhnim hishovanjem in s' lépim hishnim rédam vsi foséfski zhašt in veselje déljajo in lép sglèd dajejo. „Sakon naj bo per vsih v' zhašti.“ Hebrej. 13, 4.

V. Ktéro zhašt naj shena móshu fkasúje?

O. Shena naj moshá sa svojiga poglavarja imá, in kakor téga zhašti; naj mu bo prava pomozhníza, in v' vsih perpušhénih rezhéh pokórna, kakor f. Pavl uzhi. Kolof. 3, 18. „Sakaj mosh je glava shene, kakor je Kristuf glava zérkve. In je svelizhar njeniga teléfa.“ Efesh. 5, 22. 23. „Shena naj sposhtuje svojiga moshá.“ Efesh. 5, 33.

V. Ktéro zhašt je mosh svoji shèni dolshán?

O. Mosh móra svojo sheno sa njemu od Bogá dano pomozhnízo iméti, torej s' njó s' ljubésnijo, pametjo in sposhtevanjem ravnáti, ji pomagati, jo s' shíveshem preskerbèti, njé premoshenja ne sapravljati, ji v' vsmim dóbrim s' lépim sglédam svetíti; in ne smé nizh govoriti in nizh storiti, kar bi sanizhevanje na snanje dajálo. „Moshjé, ljubite svoje shené in ne bodite zhmerni do njih.“ Kolof. 3, 19. „Sposhtujte svoje shené, kakor flabfski shénfski spol, in kakor fodeléshnize gnade shivljenja; de vashe molitve ne bodo sadersheváne.“ I. Pet. 3, 7. Slásti moshu pravi f. Pavl: „Ako pa kdo sa svoje in slásti sa domázhe nima fkerbí, je véro satájil, in je hujfski od nevérnika.“ I. Tim. 5, 8.

V. Kakó sakonfski ljudjé ponezhašté sebe in svoj stan?

O. Ako posábijo, de mórajo v' sakónskim stanu svetó shivéti; ako s' rasujsdánostjo, raspèrtjem, sapravljánjem in s' neskerblivostjo sa svoje otroke slab sgléd dajèjo; ako shena s' svojim moshem sanizhlivo ravná; ako mu ni pomozhniza, ampak je le nefrézha sa hifho; ako mosh s' svojo sheno neprijasno in nespámetno ravná; ako se med seboj krégata in f' primki okládata.

V. Sakaj je tako sadershanje pregréfho?

O. Malopridni sakónski ljudjé rasshálijo Bogá, so nehvaléshni do boshje narédbe; oni ovrázhajo od Bogá postávljeni réd; déljajo nezhasť véri; ofkrúniyo svetóft sakramenta; so nefrézhni na tem svétu, se édin drugiga nefrézhniga déljajo; si ozhitno framôto nakópljejo; pohújs'hajo vso foséfko, sapéljejo otrôke, ki jim jih je Bog isrózhil, de bi jih sa ta in uni svet obravnáli; sadnjizh tudi pred Bógam velíkih gréhov krivi postánejo, ktéri jim pred Bogam teshko sodbo napravljajo.

§. 56.

Od sposhtovanja, ki smo ga otrokam dolshní, in ki so ga otrôzi édin drugimu dolshní.

V. Kaj móramo v' otroku sposhtovati?

O. Njegóvo vrédnost, kér je otrok boshji, in od Jesufa Kristusa s' drago zéno odkupljena ovza; kér mu je tukej na svétu kdey veliko dóbriga storíti odménjeno; in kér je poklízán k' vézhnemu shivljenju v' nebéfh. Torej je Jesuf rad otroke k' sebi sklizováł in je rékel: „Takih je nebéfhko kraljéstvo.“ Mat. 19, 14.

V. Ktéro zhasť skasúje sam Bog otrôku?

O. Nebéfhki Ozhe je po Jesufu otroke sa svoje otrôke vsél, ter jim vézhno shivljenje perprávil; Jesuf, Šin boshji je terdil: „Resnizhno vam

povém, ako se ne spreobernete, in niste kakor otrozi, ne pojdete v' nebesko kraljestvo. Kdor kóli se tedaj ponísha, kakor ta otrok, ta je vezhi v' nebeskim kraljestvu.“ Mat. 18, 3. 4.; on nam jih je tedaj v' sgléd ponishnosti postavil. „Kdor pa pohujsha ktériga téh malih, ki v' mé vérujejo, bi mu bilo bólje, de bi se mu obéfil mlinjsk kamen na vrat, in bi se potópil v' globozhino morjá.“ Mat. 18, 10.

V. Ali je ubóg otrok pred Bógam v' manji zhašti, kakor bogat otrok?

O. Kratko nikar; sakaj tudi ubógi otrózi so boshji otrózi, ovzé Jesufa Kristufa, déleshi vézhniga shivljenja, utégnejo in mórajo na svétu korístni biti, in tudi njim so ángeli v' varstvo odlóženi; in zló kolikanj bolj je kateri otrok na tem svétu sapušhen, bolj naj se dersbí svojiga Ozhéta v' nebesih; in nebeski Ozhe ga spréjme v' svoje varstvo.

V. Kdaj otrok sam sebe v' zhašti imá?

O. Otrok nima v' zhašti samiga sebe, ko je presétin savolj stanú, dnarjev in oblazhíla, in ko si savolj ubóshtva ne persadéva prav veliko dóbriga nauzhiti se, de bo kdej shivesh in zhašt imel na svétu: temuzh takrat v' zhašti imá samiga sebe, ako imá pred ozhmí svojo vrédnost kakor zhlovek, kristján, boshji otrok, in svoj namén sa ta in uni svét; ako se tako sadersbí, de Bogú in ljudém zhašt in veselje déla, se rad puští obravnováti in poduzhiti sa to shivljenje in sa nebésa; ako rad obiskúje zérkev in shólo, in se is mladiga vádi, krùh flushiti si; ako svoje staršhe in prédnike zhaští; sakaj ta zhašt tudi otroka sadéne pred Bógam in pred ljudmí. „Po sadershanji otroka se sposná, zhe so njegóve dela zhište in poshtene.“

Preg. 20, 11. Šalomon pravi, de je shé njegóve dní v' pregóvor prishlo: „Mladénzh ne bo od svojiga navádniga pota, tudi v' starosti ne, odšópil. Preg. 22, 6.

V. Ali so otrôzi dolshní sami sebe spofhtovati?

O. To je; sakaj Bog je otrokam veliko zhašt fkasal, de jih je sa svoje otroke vsél; otròk tedaj, ktéri si tega v' sèrze ne vtísne, samiga sebe sanemári, poduzhenja ne ljubi, Bogá in ljudi ponezhaští, rasshali ljubésin, ki mu jo Bog in ljudjé fkasújejo.

V. Kakó se ubógi otrôzi sami sebe ponezhašté?

O. Ako pasábijo, ktero vrédnost in ktéri namén imájo sa ta in sa uni svét, in ktero zhašt jim sam Bog fkasúje; ako radi postópajo, in rajshi vbogajme prófijo, kakor mólijo; ako v' zérkev in v' shólo hoditi opúfhajo, na lépo opominovanje ne porájtajo, in se neperljúdniga sadershanja navádijo.

V. Ktéro spofhtovánje so si otrôzi med seboj fkasovati dolshní?

O. Otròk móra otroka, kakor boshjiga otròka, kakor blishnjiga in sodélesha nebés spofhtovati in ljubiti; otrôzi mórajo édin drugimu lép sgled dajati; otrôzi pa, ktéri édin drugiga sanizhújejo, nadléshevajo, pregánjajo, v' pohajkvanje in gréh sapeljujejo, se édin drugiga ponezhašté, in nezhašt délajo tudi Bogú, Ozhétu vfih otrok, in Jesusu svojimu vesóljnimu Odrefheniku, in angelam svojim nebésfkhim prijatlam.

V. Ali sméjo otrozi kej prodati ali saménjati?

O. Ne sméjo; sakaj otrôzi niso gospodarji tistiga, kar imajo; tudi ne posnájo vrédnosti kake rezhí, in bi tedaj utegnili goljsani biti, ali

druge enako nevédne goljfatí. Otrôzi mórajo v' zhašti iméti, kar se jim je dalo.

V. Š' zhem se pregréshimò soper sposhtovánje, ki smo ga otrokam dolshní?

O. Pregréshno je soper sposhtovánje, ktero smo otrokam dolshní, ako jim smert shelimò, in se nad njih smertjo veselímò; ako jih bolj sa ta svét, kakor sa nebésa obravnávamo; ako jih prevsétnosti vádimo savolj stanú, dnarjev in oblazhíl; ako jih ne uzhimò bogabojézhnosti, ampak mlázhnosti, rasujsdánosti in nevére; ako jih s' besédo ali s' djanjem v' húdo sapeljújemo; ako njih sdravje in kershanfko obravnávo v' némar púshamo, jih v' shólo in v' zérkev ne poshlíjamo, in jim pustimò po zésti in po úlezah poslópati in vlázhiti se; ako jih sanizhújemo, s' njimi neperljudno ravnámo, in se nad njimi nófimo; ako zlo nizh nad njimi ne poterpimò, vse hudó shtrafamo, kar bi se morbiti otroku preglédati smélo; ako jim, kér so vender otrozi boshji, neperljudne in nezhédne iména dajémo, jih vprizho drugih bres potrebe oframotimò, rasshálimo, shálimo, krégamo, ponishújemo in njih otrózhjo serzhnost smanjshújemo; ako si starshi s' svojim slabim sadershanjem in gospodovanjem nezhašt nakopávajo; sakaj nezhašt staršhev sadéne tudi otróke.

V. Sakaj je pregréshno do otrók takó sadershati se?

O. Kér f' takim sadershanjem tiste sanizhújemo in v' nemar púshamo, ktére nam nebéshki Ozhe kakor svoje otróke perporózha, ktére Jesuf kakor svoje ovze ljúbi, in ktére nebéshki duhóvi várujejo; kdor otroka sanizhúje in v' némar púsha, sadushí vse dóbro, ktero bi bil ta

otròk, ko bi bil boljše obravnavan, zhaš svojiga shivljenja stòril, on je morbiti vsròk njegóviga vézhniga pogubljenja.

V. Kaj od téga pravi f. písmo?

O. Jesuf pravi: „Kdor sprejmè ktériga takiga otroka v' mójim iménu, mene sprejme.“ Mat. 18, 5. Kdor tedaj ktériga otroka sanizhúje, sanizhúje vesóljniga Ozhéta v' nebésih, in Jesufa, ktéri se nam je v' kerfhanškím otròku perporózhil; on sanizhúje ljubésin angelov várhov; on sadushí vse dóbro, ktéro bi kdež otròzi k' zhašti boshji, k' veselju ljudí in k' svoji srezhi, storili; is déleshev nebés pošlanejo otròzi zhašniga in vézhniga pogubljenja. Torej právi Jesuf: „Kdor pohújsha ktériga téh malih, ki v' mé vérujejo, bi mu bilo boljše, de bi se mu obéfil mlinsk kamen na vrat, in bi se potópil v' globozhíno morjá.“ Mat. 18, 6. In f. Pavl pravi stárfhem: „Ozhétje, nikar ne drashíte svojih otrók k' serdu, de jim ferzé ne vpáde;“ Kolosh. 3, 21. „temuzh isredíte jih v' starhu in svarjenji Gospódovim.“ Efesh. 6, 4.

§. 37.

*Ktéro sposhtovanje de so otròzi svojim starshem in predstarshem (stárimu ozhétu in stá-
ri materi) dolshni?*

V. Kaj sapové zhetèrta sapóved boshja?

O. „Sposhtuj svojiga ozhéta in svojo mater, de bosh dolgo shivel na semlji, ktéro ti bo dal Gospod tvoj Bog.“ II. Mojs. 20, 12.

V. Sakaj je Bog otrókam, kteri svoje staršhe sposhtujejo, svoj posébní shégin, frézhó in dolgo shivljenje obljubil?

O. De otrokam pokáshe, kolikanj de mu je na tem leshézhé, de se ta sapóved spolnúje;

in de otrôke opomni, svoje staršhe fkerbno sposhtováti. „Sposhtuj svojiga ozhéta in svojo mater; to je perva sapóved, ktéri je bila obljuba perštávljena.“ Efesh. 6, 2, „Dobróta, ki jo skashefh svòjimu ozhétu, ne bo posabljena.“ Širah. 3, 15.

V. Kaj shúga Bog v' svétim písmu tístim otrokam, kteri svojih staršhev ne sposhtujejo ali zlò gerdó s' njimi ravnájo?

O. Takim otrokam shuga Bog nefrézho. „Kdor svojiga ozheta ali svojo mater preklinja, naj njegova luzh ugáfne v' frédi temè. Delèsh, ki je po njem v' sazhétku hrepenil, na sadnje ne bo imel shégna.“ Preg. 20, 20. 21. Kdor svojiga ozhéta saframúje, in mater, svojo porodnízo, sanizhúje, naj mu krókarji per potókih ozhí iskljújejo, in mladi ôrli naj jih snedó.“ Preg. 30, 17. Kdor svojiga ozhéta ali svojo mater preklinja, bo di umorjèn, njegova krí naj pride zhes-nj; svojiga ozhéta in svojo mater je klél. III. Mojs. 20, 9.

V. Kako se mórajo otrôzi do svojih staršhev sadershati, de jim bodo po boshji vólji spodóбно sposhtovanje skasováli?

O. Otrôzi mórajo svojim staršhem v' všim, kar ni gréh, pokórni biti, in szer s' vesélim sêrzam. „Otrôzi! bódite staršhem v' všim pokórni, sakaj to je Gospódu vshézsh.“ Kolofh. 3, 20. Otrôzi mórajo svoje staršhe v' sêrzu sposhtováti, in to tudi s' besédo, s' obnásho in s' djanjem na snanje dajáti; ôni se mórajo vfiga fkerbno varvati, kar bi staršhem spodóбно zhašt v' besédi, v' obnáshí in v' djanji krátiti utegnili; ôni se mórajo shivljenja svojih staršhev veseliti, njim shivljenje polájshati, in se hudóbnih sheljá, de bi umèrli, fkerbno várвати. Oni jim mórajo dóbro s' dóbrim povrazheváti, in Bogá profiti, de jih ohráni, in

jim ljubésin povérne, ki so jo otrokam fkasováli; oni se mórajo varvati svojim staršhem kako húdo besédo rêzhi, sakaj Bog flifhi in stúdi takiga nehvaléshniga otróka; oni mórajo vedno prijasno in ljubesnivo s' njimi ravnáti, in se vsáke neperljudne beséde in odgóvora várvati, de se starshi ne shálijó, in v' britkosti svojiga serzá otróka pred Bógam ne tóshijo. Oni mórajo od svojih staršhev vselej spodobno govoriti; sakaj kdor od ozhéta ali mátere hudó govórí, ali le natólzvanje obudúje, rassháli spofhtovanje, ktéro jim gré, in ponezhashti sam sebe. Otrôzi se mórajo tako saderšhati, de starshi nad njimi vesélje in zhasht doshivé, sakaj dóber otrók je zhasht staršhev; kakor je naspróti hudôbin otrók nezhasht in britkósti staršhev. Oni se ne smejo nikóli svojih staršhev framováti, ako so ravno morbiti v' imenitnishti stan stopili; sakaj to sháli staršhe, in kdor to storí, je od hudôbniga napúha navdan, kteri ga pred Bógam in pred ljudmí v' veliko framôto perprávi. Otrôzi ne sméjo svojih staršhev nikóli sapuštiti, kér so se postárali ali so obóshali, temuzh jih mórajo do kónza ljubesnivo in dobrovóljno podpirati, de jih bodo ob smerti blagoslovíli; oni mórajo njih sadnjo vóljo natánko spolniti, in jim po tem takim tudi she po njih smerti spofhtovanje in pokórfhino fkasováti. Takó je pobóshni Egiptovfki Joshef s' svojim stárim ozhétam Jakobam ravnál, in Bog je njegóve otroke oblagodáril. Jesuf je na krishi sa svojo ljubo mater fkerbel. Janes. 16, 25-27.

V. Kakó svéto písmo to nasnanúje?

O. „Svojim staršhem dóbro s' dóbrim povrazhevati; to je Bogú prijetno.“ I. Tim. 5, 4. Šposhtúj svojiga ozhéta v' djanji in v' besédi in

s' vso poterpeshlivoſtjo, de njegov shégin nad-te pride in de njegov shégin do kónza oſtane. Ozhétov shégin podpíra hiſhe otrók, in máterno gorjé jih popólnima rasdéva. Ne veféli ſe nezhaſti ſvojiga ozhéta; ſakaj njegóva nezhaſt ſe tebi ne ſhtéje v' zhaſt . . . Podpíraj ſvojiga ozhéta v' njegóvi ſtaróſti, in ne sháli ga v' njegóvim ſhivljenji. Zhe tudi njegov um oſlabí, imej poterplénje s' njim, in ne ſanizhúj ga v' ſvoji mōzhi; ſakaj dobrota, ki jo ſkaſheſh ſvojimu ozhétu, ne bo poſábljena.“ Širah. 5, 9-15. „Ne ſanizhúj ſvoje mátere, ko ſe je poſtárala.“ Preg. 23, 22. „Kdor ſvojo mater ſpoſhtúje, ſi vèlik ſaklad nabíra.“ Širah. 3, 5.

V. Kakó ſe ſpoſhtovanje do ſtarſhev narhúji raſſhali?

O. Zhe kdo rokó ali nogó ſoper ſvoje ſtarſhe vſdigne, ali jih zlò udári. Tak neſdúſhni otrók je bil v' ſtári ſavési s' ſmertjo ſhtráſan.

V. Ali to obveljá tudi ſaſtran predſtarſhev?

O. Tudi, in ſlaſti kër ſo ſtaréji, ſlabéji, in kër ſo ſtarſhi naſhlih ſtarſhev.

V. Is ktériga pobóſhniga naména mórajo otrôzi ſvojim ſtarſhem in predſtarſhem ſpoſhtovanje, ljubésin in pokórſhino ſkaſováti?

O. Otrôzi mórajo dóbri namén iméti, takó ravnati, kakor je boſhja vólja; ſakaj to je ozhitna ſapoved boſhja, in ſ. Pavl pravi: „To je Goſpódu dopadljivo.“ Kolofh. 3, 20. „Kdor ſe Goſpóda bojí, ſpoſhtuje ſvoje ſtarſhe.“ Širah. 3, 8. Kdor tedaj ozhéta in mater ne ſpoſhtúje, nima ne bogabožezhnoſti, ne vére, in on tudi ne bo imel nobeniga shégna v' ſvojim ſhivljenji, v' ſvojim premoſhenji in v' ſvojim ſaródu; in tudi ljudjé ga bodo ſanizheváli.

§. 38.

Ktéro spofhtovanje mórajo bratje, festré, in foródniki (shlahtniki) êdin drugimu fkasovati?

V. Kaj bratam pa festrám (*fternízham*), in foródnikam pred Bogam in ljudmí zhaft déla?

O. Ako se med feboj odkritoferzhno ljúbijo, v' miru in edinosti vkúpej shivé, êdin drúgimu dóbro shelé, in êdin drugiga podpírajo. „Bratje êdin drúgimu ob zháfu stiske pomágajo.“ Širah. 40, 24. „Gléj! kako dobro in prijetno je, ako bratje med feboj v' miru shivé.“ Psalm. 132, 1. „Nad trémi rezhmí imám dopadénje; in leté dopádejo Bogú in ljudém; (*êna njih je*) edinost bratov.“ Pgr. 25, 1. 2.

V. Sakaj je zhaftitlivo, zhe bratje pa festré, in foródniki med feboj v' ljubésni in edinosti shivé?

O. Bratje pa festré, in foródniki, ktéri v' ljubésni in edinosti med feboj shivé, na snanje dajéje pamet, kerfhanfko obravnávo, véro in nesamopríd; in to jim pred Bógam in ljudmí zhaft déla.

V. Kaj bratam pa festrám in foródnikam nezhaft déla?

O. Ako se êdin drúgiga fovráshijo, pregánjajo, opravljajo, shálijó, savídijo, goljfájo, med feboj se prepírajo, tóshijo, êdin s' drugim ne poterpé, in se ob zháfu potrebe sapušté.

V. Sakaj jim to nezhaft déla?

O. Taki bratje in festré, in taki foródniki rasodévajo nespamet, flabo obravnávo, pomankanje prave vére, samopríd, terdoferzhnost i. t. d. njih raspertje dajé pohujfhanje, in napravi v' hi fhi velíko fkerbí in britkosti. Bog se pertóshi, de brat brata goljfa, in satíra, in saframuje, in de bratje med feboj odkritoferzhno ne govo-

ré in ne ravnájo. Jer. 9, 1-5. Kaj, ki je bil svojimu bratu Abelnu nevoshliv in ga je ubil, je hifho svojih staršev s' nadlógami napólnil, in si preklénstvo in framôto nakôpal; fhe sdaj se nam nad njegovim djanjem flúdi.

V. Sakaj je poséбно dolshnost vére, de se bratje pa sestré, in soródniki med seboj ljubijo in sposhtújejo?

O. Ljubésin je vélika sapóved vére; kolikanj tesnéji so pa ljudjé po natóri in po shivljenji svésani, tolikanj vézhi dolshnost imájo med seboj ljubiti in sposhtovati se; in ako taki ljudjé êdin drugiga ne ljúbijo, kogá bodo ljubili?

V. Kdo nam je dal nar lépsfhi sgléd bratovfke ljubésni?

O. Jesuf Kristuf, ktéri je sa naf svoje shivljenje dal, in naf je do smerti ljúbil; ktéri naf svoje otroke in brate imenuje, in je ljudém f' tem nar vézhi zhaft skásal. Kako se móre tisti, ktéri svojiga brata na semlji ne ljúbi, svojiga vfigamogózhniga Brata (*Jésusa*) v' nebesih po právizí veseliti? Njegova volja je, de vsakiga zhlovéka, kakor njegoviga brata ljúbimo in zhaftimò. Mat. 25, 31-46.

§. 39.

Od sadershanja do poslov, in poslov med seboj, in do gospodarjev, gospodinj in sopôstlov.

V. Ali smo dolshní tudi do poslov perljudni biti?

O. To je de; sakaj tudi pôfli so ljudjé, kakor mí, s' nami vréd kristjáni, in torej nafhi bratje in sestré v' Gospódu, in déleshi vézhniga shivljenja; oni nam pomagajo; oni so prav sa prav v' Gospódovi in ne v' nafhi flúshbi, sakaj

všaktéri po svojim stanu Gospódu flushi; pôšli bodo s' nami vréd pred boshjo sôdbo stali, in vsakimu bo po njegovim sadershanji povérnjeno. „Ali ní mene stvaril, ktéri je njèga stvaril;“ pravi Job. 31, 15. „Hlapzi so moji“ govori Gospod III. Mojs. 25, 42. „Vî (*hlapzi*) Gospódu Kristufu flúshite.“ Kolofh. 3, 24.

V. Kakó mórajo torej gospodárji in gospodínje, mojstri in mojstróvinje s' svojimi pôšli ravnáti?

O. Kakor véra sapovedúje; véra pa uzhí: „Ne ravnaj hudó s' hlapzam, ktéri ti poshtèno flushi . . . in ne odprávi ga ubógiga.“ Širah. 7, 22. 23. „Opustíte shuganje . . . sakaj Gospod ne porajta na ljudi.“ Efesh. 6, 9. „Ne bódi v' svoji hifhi kakor lev, ter ne preshèni svojih domázhih, in ne satíraj svojih podlóshnih.“ Širah. 4, 35. „Gospodárji! storite hlapzam, kar je pravízno in prav; ter véдите, de imáte tudi vi Gospóda v' nebésih.“ Kolofh. 4, 1. „Ako pa kdo sa svoje in slasti sa domázhe nima fkerbí, je véro satájil, in je hujfhi od nevérnika;“ pravi f. Pavl. I. Tim. 5, 8.

V. Ktère dolshnósti imámo do poslov, kér so kristjáni, in odménjeni Bogú flushiti in v' nebésa priti?

O. Móramo sa kerfhanfko sadershanje poslov fkerb iméti, jim lép sglèd dajáti, jih k' pobóshnosti, v' zerkev, k' molitvi in boshji flushbi pergánjati, in jim potrebniga zhasa perpuštiti, de utegnejo sa svojo dušho in sa svoje svelizhanje fkerbéti. Tó smo jim dolshni savolj njih vrédnosti in vézhniga naména.

V. Kdaj spofhtovanju, ki pôšlam gré, so-per ravnámo?

O. Ako jih ne imámo sa otroke in flushábnike boshje, ampak sa fushnje svoje lastne vólje;

ako jih sanizhújemo, neperljudno, divje in pre-
vsétno s' njimi ravnámo, jim primke dajemo, jih
shálimo; ako jim nizh zhasa sa molitev in boshjo
flushbo ne puštimò, ako nímamo skerbi sa njih lépo
sadershanje, ali jih zlo v' hudobijo in nevéro
sapeljújemo. Kdor pôsła ponezhasti, ponezhasti
Gospod Boga, v' kteriga flushbi je pôsel.

V. Kdaj spofhtújejo pôsli fami sebe in svoj
stan?

O. Ako shivé k' svoji in svojiga stanú zha-
sti; ako is téga dóbriga naména délajo, de Bo-
gú flushijo; sakaj v' njegóvi flushbi so, zhe so
svesti in poshtèni; ako vse, kar délajo in terpé,
ne le k' vídesu in savolj dnarja storé; ne le, de
bi ljudém dopádlí, ampak velíko bolj, de bi
Bogú dopádlí; ako Bogú in svoji dúshi dajó, kar
gré Bogú in njih dúshi; ako se nevére, mlázh-
nosti, sapeljevánja, nesvestòbe, kletvíne, nevólje
in hudobíje várujejo, de si famí ne odtégnejo
vézhniga shivljenja; s' eno besédo, ako takó shi-
vé, de se savolj njih Bog zhasí, in flava kerfhan-
ske vére svikshúje, ali kakor s. Pavl pravi: „De
imé Gospodovo in uk ne bota rotèna.“ I. Tim.
6, 1. Nad dobrim in pobóshnim pôslam imá Bog
dopadènje, in tak pôsel bo svelízhan; on déla
zhasť kerfhanški véri, in ljudém veselje. „Vfak
ostáni v' svojim poklizu, k' kterim je poklízán.
Zhe si kakor fushinj poklízán: nizh ne máraj (*te-
muzh spolnuj svoje dolshnósti poshteno, po-
bóshno in dovóljno.*) I. Kor. 7, 20. 21.

V. Kdaj spòlnijo pôsli dolshnósti, ki jih
imájo do gospodarja, gospodínje, do mojstra in
mojstrovínje?

O. Ako v' tistih, od ktéríh shivesh in pla-
zhílo dobivajo, Bogá zhasťé, ktérímu v' ljudéh

flúshimo; ako jih voljóno flúshajo, kër se vsaka pobóshna pokórfhina Bogú fkasúje; ako koríft fvojih góspodárjev pofhteno ífhejo, se vsake ne-sveftobe fkerbno várujejo, in fi na fkrivnim ne povrazhújejo fhkóde, ki fo jo favolj góspodárja terpéti utegnili; ako fvoje góspodarje, defiravno húde, fposhtújejo, in se neperljudnih odgóvorov varujejo; ako od njih vselej fpodóbnó govoré; fakaj to rasodéva pamet in pobóshnoft, in jih perkupúje in zhaftitlive déla Bogú in ljudém. Vfe to f. písmo takó nasnáni: „Hlapzi! bódite pokórni fvojim teléfnim góspodárjem s' ftraham in trepétam v' pripróftofti fvojiga ferzá, kakor Kríftufu; in ne flúshite le k' vídesu, kakor de bi hotli le ljudém dopáfti; temuzh kakor hlapzi Kríftufuvi ftórite is ferza radi boshjo vóljo; ter flúshite dobrovóljni kakor Gófpódu, in ne kakor ljudém; in véдите, de bo vfaktéri od Góspoda prejél, kar bo koli dobriga ftóril, bódi fi fushinj ali próft.“ Efesh. 6, 5-8. „Hlapzi, ktéri koli fo pod jarmam, naj fvoje gófpóde vfe zhaftí vrédne imájo, de imé Gófpódovo in uk ne bota roténa,“ *(de foverashniki vére ne bodo mógli rêzhi, de fo pôfli, akoravno kríftjani, vender hudóbní ljudjé)*. I. Tim. 6, 1. „Hlapzi bodite podlóshni góspodarjem s' vfim ftraham, ne le dobrim in krotkim, ampak tudi zhmernim.“ I. Pet. 2, 18. „Hlapzam (*rêzi*), de naj bodo fvojim góspodarjem podlóshni, v' vfih rezhéh dopadlívi, in de naj jim nikar soper ne govoré, in ne goljfajo, temuzh v' vfim pravo sveftóbo fkasújejo; de bodo v' vfih rezhéh nauk nafhiga Bogá in Sveli-zharja zhaftitliga ftóríli.“ Tit. 2, 9, 10.

V. Kdaj pôfli édin drugimu kerfhanfko fposhtovanje fkasújejo?

O. Ako se med seboj kakor flushábniki ravno tistiga Bogá, kakor ovzé ravno tistiga Odrešhenika, in kakor déleshi ravno tistih nebél ljubijo in sposhtújejo; ako se êdin drugiga ne sápeljújejo, temuzh êdin drugimu lép sgléd dajejo, in se med seboj opomínjajo, kakor kershanski pôsli sadershati se; de torej kershanski véri zhašt délajo, in vézhno plazhilo v' nebélíh doséshejo. Ako so êdin do drugiga prijasni in potréshlivi, se jesízhnosti, prepíra in jése várujejo, in si êdin drugimu svoj stan f' kershánskíh sadershanjem polájshajo; sakaj „flushábnik Gospódov naj se ne prepíra; temuzh naj bo do vsíh kroták, poduzhliv, poterpeshliv.“ II. Tim. 2, 24.

§. 40.

Od ljubésni in sposhtovanja, ki naj jih sosédje êdin drugimu shasújejo.

V. Ktéri ljudjé so nam sa tístimi, ktéri s' nami v' êni híshí stanújejo nar blishnéji?

O. Sosédje; sakaj oni stanújejo s' nami v' ravno tísti okrájni, v' ravno tístih úlezah; in to se móra rézhí tudi od soséfk.

V. Ktéri ljudjé utégnejo êdin drúgiga poséбно potrebováti, êdin drugimu pomagati in shkodvati?

O. Sosédje, kér so si nar blishnéji.

V. Kdaj se sosédje in soséfke med seboj sposhtújejo in ljubijo?

O. Ako êdin drúgimu storé, kar shelé, de bi se njim storílo; ako opusté, kar shelé, de bi se njim ne storílo; ako si êdin drúgimu na pómoz h pridejo, slásti ob zhasu potrebe, ognja, povódnje, bolésni i. t. d.; ako êdin drugimu shkodo in nefrézhe odvrazhújejo, med seboj v'

miru shivé, se tósheb várujejo; ako so pravizhni in poshteni; ako se ne saframújejo, ne shá-lijo, ne poshkodvajo.

V. Sakaj se mórajo sosédje in sosélske takó med seboj sadershati?

O. Kér je tó volja boshja, kér to zhaft vé-re térja; ker táko sadershanje shivljenje polajsha, in je vír veliko veselja; in ker nihzhe ne vé, kdaj in kjé de bo drugih ljudí potreboval; po véri so vsi ljudjé, sosélske in naródje, Gospódu eno teló, eno kraljéstvo in en národ postáli. Je rasshaljenje boshje ljubésni, ponezhaftênje vére in veliko pohújshanje, zhe se ljudjé, sosédje in sosélske, ktéri so poklizani, êdin drugiga podpí-rati, med seboj nadléshevajo, sovráshijo, pregá-njajo, savídijo, poshkódvajo, obrekújejo, ob zha-su stiske sapusté, in tóshijo i. t. d. Sovrashtvo navdá dostikrat tudi otroke in vnúke, naprávi veliko nadlóg, in imá marsikrat shálostne naslédke.

V. Poglavje.

Od sadershanja sunej hishe.

§. 41.

Sadershanje v' zérkvi.

Gléj §. 3.

§. 42.

Sadershanje v' shóli.

V. Kaj je shóla?

O. Šhóla je kraj, v' ktérim naj se otrok uzhí, kar móra védiť, de si bo kdaj na svétu pomágal, in tolikanj préd svoj krúh flúshil; de bo na tem svétu pridno délal, na unim pa vézhno svelížhan.

V. Kakó se je tréba sa fhólo perpráviť?

O. Ob pravim zhasu se móra tisto perpravljeno iméto, zhéfar je tréba v' fhólo vséti, in domá se móra nauzhiti, kar je bilo ukasano. Kdor tega ne storí, si naprávi fitnosť, na snanje dáje nemarnosť in rasmisľenosť. Pred všim pa je tréba Bogá profiti, de nam um rasľvetlí, in serzé nagné, dóbro sprejéti, ľubiti, in obdershati.

V. Kakó se je tréba sadershati na pótu v' fhólo?

O. Na potu v' fhólo se ne sméjo otrôzi bres potrebe mudíť.

V. Kakó mórajo v' uzhívnizo stopiti?

O. Fantje s' odkrito glavó, vši pa kolikor je mogózhe, s' otrébljenimi zhévlji, tiho, spodobno in perlížhno do prizhejózhih.

V. Kakó se mórajo otrôzi v' fhóli sadershati, de bodo do kraja, uzheníka, zhasa, opravíla in do souzhénzov sposhtovanie rasodevali?

O. Otrôzi mórajo koj ob prihódu in sfer v' všim, uzheníku sposhtovanie fkasovati; vpráshani naj odgovoré perljúdno; naj pásijo na njegove beséde in opominovánja; naj misľijo na to, kar se uzhí, ali zhéfar se je tréba uzhati; naj se nikar ne igrájo; naj se várujejo, bukev, klopí, oblazhíľ ponezhéditi ali zlo konzhati; naj bodo perljúdni in postréshľivi do souzhénzov; naj se varujejo, jim kej fhe takó málíga vséti, jih drašiti, pozhérniti, sasmehovati, nad njih fhtrašingami fhkodoshéľjno veselje kasati, prepír naprav-

ljati, in eniga otroka nad drugiga drashiti; veliko bolj se mórajo take raspertja poravnati; oni ne sméjo misliti, de vse bolj vedó, kakor drugi, in de so vse njih rezhí boljshi in lépsshi, kakor drugih; oni mórajo tudi drugim kej obveljati pustiti, in njih dóbre lastnosti sposnáti. Tudi rassháli in shkodosheljno serzé rasodéva, ktéri bres potreba rasnásha, kar se je v' shóli sgodílo, kaj sméshniga de je kak drugi otrok odgovóril; kakó de je bil shtrafan i. t. d.

V. Sakaj se je tréba v' shóli takih rasvád varovati?

O. Kér so ljubésni in zhasli naspróti, ki jih móramo uzheníku, shóli in otrokam shasováti.

V. Ali se da od sadershanja otroka v' shóli na njegovo prihodnjo srézho ali nesrészho shlépati?

O. Kaj pa de; sakaj v' shóli in v' téh drúshbah da otrók svoje serzé sposnáti; tedaj se sprevidi, zhe se bo dal voljnó vódití, in is téga se da povséti, kakó de se bo v' prihodnjim shivljenji védel, in kakó se mu bo godílo. „Ako v' mladósti ne nabírafh, kakó bosh v' svoji stárosti náshel?“ Shirah 25, 5. „Po sadershanji otróka se sposná, zhe so njegóve dela zhishte in poshtene.“ Preg. 20, 11. To je v' neshtevilih sgledih raskasana resníza, ki naj jo skerbno preudárjajo duhóvni pastirji, starshi in uzheniki.

V. Kakó se móra is shóle iti?

O. S' hvaléshnostjo dó Bogá in do uzheníka; bres shuménja in hrúma; tiho in pokójno naj gré otrók domú.

V. Komú móra otrók sheléti enak poslati?

O. Détetu Jesufu, od ktériga svéto písmo pravi: „In Jesuf je rastel v' modrósti in stárosti, in v' milósti per Bogu in per ljudéh.“ Luk. 2, 52.

§. 45.

Sadershanje ob igránji in rasveseljènji.

V. Š' ktérimi rezhmí se ne smémo nikoli igráti, sháliti (*shpafati*) in rasveseljeváti?

O. Š' tístimi, ktére Bogá in ljudi rasshálíjo, naf v' strah, sasmehovanje ali v' nevárnost perpravijo, ktére shálíjo, ktére so prepovédane; sakaj nikoli ne déla práviga veselja, in ga ne smé délati, kar je húdo; kar ljudi poshkóduje, komú strah ali skèrb naprávi.

V. Ali je tréba ob perpushtenih igráh in rasveseljenji tudi na zhas in kraj porájtati?

O. Tudi; sakaj kar je ob drugim zhasu, ob drugim dnévu, ob drugi uri, in na drugim kraji perpushteno in spodóbno, ni vsak dan perpushteno; postávim, ob prasníku, med boshjo flushbo, ob zhasu shalovanja, pogréba i. t. d.; in tudi ne na vsakim kraji, postavim: bliso zérkve, pred hísho ktériga vikshiga, ali bliso merlízha, in kjer ljudje shalújejo i. t. d.

V. Kteri smé biti namén igrá in rasveseljenja?

O. Nedólshno veselje, pozhítik, skerb sa sdravje.

V. Kaj se is téga skléne?

O. De si smémo perpushtenih igrá in rasveseljenja f' pámetjo in s' méro dovoliti, nikoli pa ne nevarnih; in de si smémo perpushténih le tóliko in nizh délj dovoliti, kakor nam opravila, poklíz, spodóbnošt in sdravje perpushtíjo.

V. Kaj zhlovek v' igri vezhidel rasodéva?

O. Švoje serzé; ali je namrezh mirin, ali prepírin, pohlévin ali svojoglávin, samoprídin ali ne, perljudin ali ne, usmíljen ali ne.

V. Kakó se per igrì in rasveseljênji dolsh-nósti, zhasi, sposhtovanju in ljubésni soper ravná?

O. Zhe se kdo sdravju in shivljenju nevar-nih ali shkodlivih igrá lóti; zhe sravin lépimu, kerfhanflimu sadershanju soper ravná; neper-ljudne, Bogá in ljudí shalijózhe beséde isrekuje; zhe je svojoglavin in prepírin; zhe se láshe in goljfé; zhe samopríd na snanje daje, in mu ni mar, de sgúba blishnjimu teshko dé; zhe kdo shi-vesh svojih ljudi, morbiti zlo dnarje posodníkov v' pijázhi in igrì saprávlja, in kratki pa dragi zhas s' igrámi tráti; sploh se móra rêzhi, de je igrà pregréshna, kakor hitro je zhasi stanú soper, prepogóshna, svojimu ali blishnjiga premoshenju shkodлива, samopáshna; kakor hitro je to, ni vezh nedólshna igrà; drugi vidijo, ter se pohujshajo. „Vesèli se mladénizh v' svoji mladósti, in tvoje serzé naj bo vesélo v' tvojih mladih létih . . . tode védi, de te bo Bog savolj vfiga téga sódil.“ Prid. 11, 9. Torej naj si tudi perlétni ljudjé to v' serze vtisnejo.

§. 44.

Kako de se je tréba na úlezah (gasi) in na zésti sadershati.

V. Ali se móramo tudi na úlezah in na zésti perljudno in lepó sadershati?

O. Tudi; sakaj ko smo na úlezah in zésti, smo také rekózhi v' ozhítmi drushbi; vse, kar on-di storimò, jih velíko vidi, in nam torej zhasi déla ali smanjshúje; in sadéva mir, varnost, pre-moshenje in veselje mnogih ljudi.

V. Kaj móramo na úlezah storiti in kaj opustiti?

O. Na úlezah se móramo také sadershati

de bodo drugi misliti mogli, de smo fkerbno obravnavani; móramo tedaj v' sadershanji do drugih ljudi spofhtovanje na snanje dajati, in torej vse opustiti, kar bi utegnilo nam nezháft délati, sanizhevánje do drugih rasodévati, in pokoj, varnost, premoshenje in veselje drugih ljudi motiti.

V. Kakó se móra na úlezah hoditi?

O. Kakor starost, stan in opravila terjajo; ne bilo bi ponatórno in tórej ne spodóбно, ko bi se hotel mlád zhlòvek v' hóji takó nositi, kakor ktéri stari in imenitni, ali ko bi se stari zhlovek v' hóji mládiga délal i. t. d.

V. Kakó se s' ozhmí spodóbnosti in natóri sóper ravná?

O. Ko bi kdo preshéno na kvishko glédal, vse s' ozhmí stikovál, ali pa neponatórno v' tla glédal.

V. Kakó se móramo do memogredózhnih sadershati?

O. Leté móramo spodóбно posdraviti, in jim navádno, okóljshinam permerjeno zhasť skásati; slasti ako so nam óni popréj njih spofhtovanje do nas na snanje dali; je dolshnost fkerbne obravnáve do vsih, slasti pa do tistih, ki so do nas perljúdni spodóбно, sadershati se, ako je ravno uni nasih podlóshin.

V. Kaj ljudjé mislijo od tishiga, ktériga védno na úlezah vídijo (ako téga ne térja njegov pokliz)?

O. Mislijo, de je tak zhlovek postopázh, ki nózhe nobeniga déla v' róke vséti; ali de je nizhémeren, ki se rad raskasúje; ali de le prasnih novíz ishe, kér nizh imenitnishiga ne posná.

V. Zhéfa se mórajo mládi ljudjé na úlezah poséбно varovati?

O. Vřiga, kar bi druge ljudi rasshaliti, poshkódvati, rasjesiti, jim nepokoj délati, ali preshérnost in neobravnávo skasováti utegnílo; poslávim: okna pobíjati, pokonzhanje na prádj posťávljenih rezhi, luzhanje f' kamni ali s' drúgimi rezhmí, okládáanje f' primki, odpeljanje kónj ali druge shivíne, tatvína i. t. d.

V. Zhéfa se je treba svezhér ali po nózhi na úlezah várvati?

O. Ponozhvanja, shuménja, hrupa, nepokójnosti, preshérnosti do ljudi in do hísh i. t. d.; sakaj f' tem se nepokoj déla stárim, bolnim, déla trudnim ljudém, ki takó pozhitka potrebújejo; kdor kej takiga pozhnè, na snanje dáje nespámet, neobravnávo, in de níma ne ljubésni nespofhtovanja do drúgih; tudi tak nepokójnesh sámiga sebe ponezhastí, in dostikrat húde nesfrézhe naprávi. Táko djanje se gospodárjem in bolj perlétnim ljudém poséбно slabo podá; nar bolj gerdó je pa sa shénfki spol.

V. Ali móramo v' ti rézhi tudi zhast krája, in svojiga stanú, in svetóst dné pred ozhmíiméti?

O. Tudi; sakaj od takih sofésk, kjér po nózhi, slasti ob svétih dnéh ni pokója, se ne more dobro mífliti; in tudi ne od stanú, od kteriga so táki ponozhnáki; ptuji ljudje se pohújfhajo, ter jih navdájajo húde mífli od prebivávzov in víshih take vafí ali takiga mésta.

V. Ali se tudi takih ljudi dobí, ktéri se koj preradi ponúdiyo ali posíliyo, na pospremiti, ko na frézhajo? Kaj je tréba od te naváde mífliti?

O. Kar to tízhe, nam je tréba rasúmnm biti; sakaj únimu ni vselej prijetno tovarsha sravin sebe iméti, kér imá mordè opravílo, kteriga nozhe drúgimu povédati, ali pa kér hózhe sam

ili. Nerasúmni s' svojo perljudnostjo dostikrat nadlésheje.

§. 45.

Kakó de se je tréba v' stanízah ptujih ljudi sàdèrshati.

V. Na kaj je tréba porájtati, prédin se v' ptujo stanízo stópi?

O. Ne smémo posabiti, de nismo domá, ampak v' ptujim stanoválishi; bres dopushênja, bres oglašhênja, ali bres de bi bili spodóбно potèrkali ne smémo v' ptújo stanízo stópiti; slasti, zhe ondi ktéri vis'higa stanú prebíva, ali zhe tisti, ktériga hózhemo obiskati, ni nash prav dóber snániz.

V. Ali se smé v' stanízo stópiti, kakor hitro smo potèrkali?

O. Ne prezej, temuzh po tem kader smo glaf prebivávza slíshali, ktéri nam perpuští.

V. Ali je perljudno prevelíkrat in sílno tèrkati, ako ne slíshimo glasu prebivávzoviga?

O. Ni perljudno; sakaj, ali ni nobéniga v' stanízi, ali prebiváviz nózhe nikógar k' sebi pustiti.

V. Na kaj je tréba, kar zhasť tizhe, mérkati?

O. Móramo preudariti, zhe imá tislíkrat, kader hózhemo v' ptujo stanízo iti, prebivaviz zhasť, ali ne; pa tudi, kar to tizhe, se je tréba ravnáti po ljudéh in okólishinah, po naménu svojiga obiskovanja in po opravílih.

V. Itaj móramo v' ptujo stanízo seboj vséti, in kaj sunej pustiti?

O. Špodóbi se, de se zhédno naprávimo, in de klobuk ali kápo seboj vsámemo in v' rokah dershimò, pálizo pa, plajsh in pša sunej pustimò; zhévlji naj bodo, kólikor je mogózhe, snáshni; pa

tudi kar to tizhe, je tréba porajtati, kdo de smo mí, od kod pridemo, in kogá obíshemo.

V. Ali je perljudno, pred stanízo na ufhéfa vlézhi, ali skos kljuzhno lúknjizo glédati?

O. Ni perljudno; sakaj to na snanje daje nespodobno radovédnost. „Nespametin je zhlovek, kteri per vratih poslúfha; pámetni bo f' tem hudó rassháljen.“ Širah. 21, 27.

V. Kaj je storiti, kader kdo v' ptújo stanízo stópi?

O. Ne smé vrát saderléshniti, temuzh jih móra kolikor je mogózhe tiho sapréti, in se spodóbno tistimu perblishati, f' ktérim hozhe govoriti; tode ne preblíso stopiti, kér je to she samó na sebi neperljudno, in kér uniga móra, nasaj stopiti, de nashe sápe v' sé ne vlézhe.

V. H' komu se móramo s' obrásam obernti?

O. K' tistimu, f' ktérim hózhemo govoriti.

V. Kaj je storiti, ko v' stanízo stópimo, v' kteri nikógar ni?

O. V' taki stanízi ne smémo ostáti, she mènj pa v' nji okoli hoditi, in rezhí, ki so v' nji, ogledovati ali ofhlatovati; in to naj se tudi ne sgodí, zhe je kdo vprizho.

V. Kaj je storiti, ko f' pervoljenjem v' stanízo stópimo, zhe je pa prebiváviz sadershan, in torej ne obèrne koj k' nam svojiga oblizhja?

O. Zhe je tó, mirno in od délezh pozhakajmo, de se k' nam obèrne in nas saflíshi.

V. Kdaj se smémo v' ptuji stanízi usésti?

O. Ako prebivaviz perpuští, in tistikrat perljudnost térja, de po njegóvi dobrovóljnosti ravnámo.

V. Kaj je storiti, ko se imenitníshi vsdigne?

O. Še móramo tudi mí vsdigniti.

V. Kaj je storiti, ko ktéri imenitniſhi pride?

O. Móramo njemu imenitniſhi méſto prepuſtiti, vſelej pa to ſtoriti, kar goſpodár veléva ali dovóli; kér nobène pravíze nímamo v' ptuji hiſhi ukasovati.

V. Doklé naj ſe v' ptuji ſtanizi mudimò?

O. Dokler naſ opravílo perdershúje, in de nam imenitniſhi ſnamnje da, de ſe ſmémò pofloviti.

V. Kaj je ſtoriti, ko is ſtaníze gremo?

O. Še móramo ſpodóbno perkloniti, (kar bi utegnílo ſhe per vratih dobro biti), in vráta tiho ſa ſabo ſapréti.

V. Kdaj je tréba, ko prídemo in prezh grémo, roke kuſhniti?

O. V' ti rézhi ſe je tréba po tém ravnáti, kdo de ſmo mí, in kdo de je uni; ne ſmémò ſpodóbniſga opuſtiti, pa tudi ne vézh ſtoriti, kakor ſe ſpodóbi.

V. Kaj je ſtoriti, ko s' goſpodárjem vkúpej v' ſtanízo ſtópimo?

O. Ga móramo naprej ſpuſtiti; ako nam ne veléva, de naj mí naprej gremo.

V. Kaj je ſtoriti, ko s' goſpodarjem vkúpej is ſtaníze grémo?

O. V' taki naméri móramo mí naprej iti; ſakaj goſpodar ſaprè ſvoje prebivaliſhe.

V. Kaj perljúdnòſt térja, ako viſhiga ali tudi ſnanza obíſhemo, bres de bi kak opravik iméli?

O. Še móramo ſpodóbno oblézhi, njemu perlóſhni dan in úro v' to odméniti, in mu na ſnanje dati, de ſi v' zhaſt ſhtéjemo, ali de hózhe-mio dolſhnoſt ſpolniti, ko ga obíſhemo. Neſpodóbno bi bilo, ako bi naſnánili, de ravno nizh oprávití nímamo, ali de nam je dolg zhaſ, kar

bi nam zlo snanzi saméríti utegnili. Kdor se predólgo mudí, kader ktériga obíšhe, bi utégnil nadléshin biti, kér imá mordè uni bolj ime-nítne opravíla, in torej ne more svojiga drágiga zhasa bres potrebe in naména uterpéti. Zhlovek tudi nikoli ne smé skasovati, de ljudí le sa kratki zhas potrebúje; sakaj to bi samopríd rasodevalo.

§. 46.

Od sadershanja per pluji misi.

V. Kaj je tréba odgovoríti, ko naf kdo, slasti ktéri víkšhi k' jédi povábi?

O. Bres vsroka mu ne smémo odrêzhi; sakaj to bi utégnil uni sa slo vséti; povabljenje móramo hvaléshno sprejéti, in ob pravim zhasu priti. Ako smo pa shé od ktériga drugiga povabljeni, ali zhe se slabo pozhútimo, ali zhe kako imenítno opravilo imámo, se móramo spodóbno sahvaliti in povédati, kaj de naf sadersshúje; tode ne smémo k' temu perštaviti, de naj naf drugikrat f' tem pozhastí; sakaj uni je gospodár svoje mise, in mí bi utegnili oframotèni biti.

V. Ali se nikóli ne perméri, de v' povabljenje dovólimo, desiravno smo shé povabljeni?

O. Še utégne perméríti, zhe je, postavim, tisti, ktéri naf povábi, víšòkiga stanú, in zhe nam tisti, kteri naf je popréj povábil, to perpuští in sa slò ne vsame; torej móramo sa téga perpušhenje profiti; tode je vender tréba dobro preudariti, zhe smémo perpušhènja profiti, de uniga ne shálimo; le prijatli in dobri snanzi ne bodo téga sa slò vséli.

V. Kdo smé gostí povábiti, in na kogá je tréba v' tí rézhi mérkati?

O. Maloktérikrat je spodóbno, ktériga víšhi-

ga k' jédi povabiti; sakaj ta bi utégnil odrèzhi, in mí bi utegnili oframotèni biti.

V. Kakó se móramo oblèzhi, kader hózhemo k' ptuji misi iti?

O. Na tem je leshézhe, kdo de je, kteri nať je povábil, in kdo de smo mí; vselej pa móramo njemu, ki nať je povábil, in drugim povábljenim tudi v' obléki spodóбно zhať fkasováti. Oblazhilo, zhévlji, obras, roké mórajo snashni biti; sakaj akoravno bi nam nobédin s' besédo nefnashnosti ne ozhítal, bi to vender utegnili drugi na fkrivnim sa slo vséti.

V. Kaj je storíti, ko se pred jedjó in po jedí móli?

O. Jesuf Kristuf je pred jedjó in po jedí k' svojimu nebéshkimu Ozhétu mótil Mark. 14, 26., in torej je naťha tolikanj vézhi dolshností, njegov sgléd posnémati. Ne spofhtúje ne Bogá, ne ljudí, kdor pred jedjó in po jedí ne móli, in zlo v' djanji to lépo navádo sanizhúje.

V. Kaj je storiti, ko se je tréba ufésti?

O. Ne smémo se spréd rínjati, sakaj to rasodeva predersdnost in nizhémerdnost. Luk. 14, 7-11. Nar bolje je, de se v' ti rézhi po gospodarjevi vólji ravnámo. Pohlévnost na vse pási, sebi in drugim spofhtovanje fkasuje, in se torej perkúpi.

V. Kakó móramo per misi sedéti?

O. Per miru, ne predelezh, ne prebliso mise; roké ne sméjo biti pod miso, in komólzi ne na misi.

V. Sakaj naj gospodár in gostóvi veséli bodo?

O. Kér fi mórajo vsi v' zhať shtéti, in se veseliti, de édin drúgiga vidijo; nasprótno rassháli, in ni prijetno. Vender se je tréba fkerbno varvati, de veljave svoje flushbe in svojiga stanú

ne rasshálimo, kar se vezhidel s' govorjénjem sgodí.

V. Ali smé gostíviz od dragine, od velike zéne na miso postávljenih jedí, in od tega govóriti, de se dan danashnji teshko is-hája?

O. Ne smé; sakaj gostóvi bi utegnili misliti, de jim oponáfha, ali pa, de jih opomínja, ne prevezh jésti.

V. Ali smé gostíviz gostove síliti, de naj velíko jedó; ali spodbudovati, de naj si puste dobro díshati?

O. Ne smé; sakaj f' tem bi gostóvam nasnánil, de domá takó dobriga nimajo. Zlo dobri snanzi bi to utegnili samériti.

V. Na ktériga se móra per misi nar bolj pásiti?

O. Gostóvi na gostívza, in ta na une; szer je pa tréba, kolikor je mogózhe, na fleherniga vprízhniga pásiti; nespodóbno je in neperljudno, zhe postavim, le f' ktérim mladim zhlovékam govorimò, na stáre pa ne porajtamo.

V. Kakó se moramo per ptuji mísi, kar tizhe govorjenje, sadershati?

O. Kdor nizh ne govórí, ali premalo, slasti s' svojim sosédam, na snanje dajè, de je nevlhézhin, ali de nizh ne vé; kdor pa prevezh govórí, nadlésheje, in se nizhémerhiga in predérsniga kashe. Nikoli pa se ne smémo neperljudnih in nespodóbkih besedí poslushiti; vsi vprízhni se f' tem rasshálijo, in kdor to stórí, ponezhastí sam sebe.

V. Kakó se neperljudnost kashe, kar sadéne okróshnike (*tálarje*)?

O. Kdor okróshnike prav ozhitno she bolj snáshi, gostívza in njegove ljúdi nesnáshnosti dolshi.

V. Kakó se móra jéd na okróshnik djati?

O. To se móra s' v' to odménjeno shlizo ali s' v' to odménjenimi vilizami, pa ne s' shlizo ali s' vilizami storiti, ki smo jih še v' ušlih iméli; sakaj to bi bilo oštúdnó; tudi ne smémo perta ofskruniti, ali fkléde sukati, de kej boljshiga dobimò. Odménjeno shlizo in fklédo móramo nasaj dati, bres de bi shlizo zhéditi hotli.

V. Kakó naj shlizo, vilize, nosh zhédimo?

O. Ne smémo jih oblisovati, in ne s' okróshnikam, f' pertam, ali s' pertízhm (*servietam*) zhéditi; ampak f' kruham, kolikor je mózhi. Pert in pertízh mórata zhédna oštati. Pèrsti se ne sméjo s' noshem trébiti, in tudi ne f' pertam, ampak f' pertízhem.

V. Kakó se je treba, kar sadéne jedí in pijázho, sadershati?

O. Ne smémo biti poshréfhni, in ne sbérzhni; zhlòvek móra biti smérin v' jedí in pijazhi, de si shelódiza ne obteshí, in duhá ne omámi; ako se kaka priyétna jed na miso pernese, se ne smé veselje na snánje dajáti. „Ne preobjéj se per gostaríi . . . ushí smérno, kar se pred-te postávi.“ Sirah. 31, 17. 19.

V. Nektéri svojim sosédam védno vina natákajo; kaj je od té naváde mifliti?

O. To se smé malokdej storiti; sakaj malokdej je to unimu priyétno; ne vémo, zhe, kaj, in koliko de uni piti hózhe.

V. Ali smémo pustiti, de nam drugi gostóvi per misi stréshejo, postavim, fklédo dershé?

O. Móramo bolj fkerbéti, drugim postrézhi, kakor si od drugih postrézhi pustiti; zhe se pa téga ne móremo ubraniti, sahvalímo úniga.

V. Kaj je storiti, ako v' jedí kej oštúdniga, múho, las, nájdemo?

O. Bres de bi kej rekli ali komú pokasali, denímo na skrivnim prezh ostúdnó rézh, ali jo pokríjmo, ali zhe se nam stúdi, oddájmo okróshnik ob perpravnim zhasu, bres de bi rekli sakaj.

V. Ako nam gostíviz kej da, smémo li tisto ktérimu drúgimu dati?

O. Ne smémo; temuzh móramo dobrovóljnost gostivza hvaléshno sposnati, in obdershati, kar nam je dal.

V. Ko se jéd gostém po versti delí, je li tréba pustiti ktérimu drugimu pred vséti?

O. Ni tréba; sakaj, kér se jéd po versti sedézhím delí, se nobénimu ne bo mógla predersnost ozhitati, ako takrat vsame, kader versta na-nj pride.

V. Zhéfa se je she tréba per misí várhati?

O. Nespodóbno je per misí hèrkati, na tla pljuvati; svojo flino v' rutí ogledovati; na pól preshezhe né jedí na okróshnik djati; sobé vprizho drugih trébiti; kakor pèš kostí glódati; kar kdo nozhe ali ne móre jésti, na tlà vrézhi ali v' sklédó nasaj djati; zél kof ogrisovati; krùh kasíti, ali is njéga kugelze delati in jih na druge mètati; sol f' perstam jemáti; jéd na nôshi v' usta nositi; ko je tréba sklédó prijéti, f' perstámí jedí dotakniti se, ali zhe je sklédá flaba, je sa rob prijéti; kér je nevárnost, de bi s' jedjó vréd na tla ne padla. Ako smo po nesfrézhi, kar kóli si bodi pokasíli, ali se pregréshili, móramo savolj takofhne neprevídnosti, sa odpushtanje profiti, in szer kakor nasli in uniga stan térjata.

V. Kakó se je tréba ravnáti, kar sadéne sdravízo?

O. Kar to tizhe, se je tréba ravnati po shègi in navádi; in ako se móra sgoditi, naj tisti perzhné, ktérimu gré.

V. Kdaj se is sa mise vstane?

O. Is sa mise se ne smé vstati, kader se komú spoljubi, temuzh po tem, kader so se gospodár in s' njim vréd drugi vsdignili; ne smémo prepozhasu jésti in drugih sadersheváti. V' gostívnizi se pa v' ti rézhi ni tréba po drugih ravnati; sakaj tam vsak sa svoje dnarje jé in pijè.

V. Kaj se móra po jédi storiti?

O. Gospodarja móramo spodobno sahvaliti in drushbe ne koj, in ne preposno sapustiti. Dobro je, v' ti rézhi po drugih ravnati se. Kdor koj prezh gré, ako nima opravila, na snanje dajè, de je prishel le dobro jésti; kdor se pa predólgo mudí, utégne nadléshin biti.

§. 47.

Od sadershanja v' gostívnizi.

V. Ali se móramo tudi v' gostívnizi perljudno in spodóbno sadershati?

O. Tudi; sakaj kerfhanfka perljúdnost isvíra is ljubésni; nikjér pa ne smémo kerfhanfski ljubésni soper ravnati. Nektéri mislijo, de jim je v' gostívnizi vezh perpusheno, kakor drugód, kér so tam sa svéje dnarje in savolj rasveseljénja; pa se mótiyo.

V. Sakaj móramo v' gostívnizi posébnó na se mérkati, de se lepó sadershimò?

O. Kér vino in veselje zhlovéka dostikrat v' nespámetno govorjénje in djanje sapéljeta; v' gostívnizi smo med nesnánimi ljudmí, kterih nektéri so predèrsni, nektéri pa nepoterpeshlivi.

V. Kaj je tréba v' gostívnizi opustiti?

O. Vse govorjenje, pétje in djanje, ki so soper ktéro sapóved boshjo in soper zhaft boshjo; kar drúge rassháli ali jesí; vse, kar druge v' hu-

do napeljuje, in slaſti, kar otroke in mlade ljudi pohujſha; vſe, kar druge v' jéso dráſhi, ſakaj jéſa imá vſelej hude, doſtikrat prav hude naſlédke; vſe, kar nam nezhaſt in ſhkódo déla. Kdor predólgo v' goſtívnizi poſéda, in mémo téga shénó, otróke in poſle v' némar púſha, ſa-nje ne ſkerbí, jih ne ſpodbudúje k' dóbrimu, ampak jih velíkrat pohujſha in sháli; kdor dolgé déla, ſe vpíjani, pohujſhlive beſéde govórí, v' hiſhi ali na úlizah vpíje in raſbíja. Kdor takó ravná, ne zhaſtí Bogá in ne ſpoſhtúje ne ſámiga ſebe, ne zhédnoſti, ne drugih ljudi; slaſti pa zhe ſo bolj perlétni ljudjé raji v' goſtívnizi, kakor domá. Velíko jih je shé v' vinu ſmert naſhlo, in ſo djanja dopernéſli, ki ſo jih zhaſ ſvojiga ſhívljenja obſhalováli, in jih niſo mógli nikoli vezh popraviti.

V. Kaj pravi od tega ſ. piſmo?

O. Jeſuf opominja vſe ljudi: „Várujte ſe, de vaſhe ſerza ne bodo preobloſhene v' poſhréſhnoſti in pijánoſti, in zhaſnih ſkerbéh, in de tiſti dan nanáglima nad vaſ ne pride.“ Luk. 21, 34. „Is vina pride nezhiſtoſt, in is pijanoſti raſboj; kdorkoli nad tem veſelje imá, ni móder.“ Preg. 20, 1. „Ne gléj vina, ko je ruméno, ko ſe njegova farba v' koſarzu leſketá; ono gladko nótri tézhe, ali na poſlédnje bo kakor kazha griſlo, in kakor baſilíſk ſtrup iſlilo. Tvoje ozhi bodo na ptuje glédale, in tvoje ſerzé bo hudobne rezhi govorilo. Tedaj boſh, kakor ktéri v' frédi morjá ſpí, in kakor kermíliz, kader terdo ſaſpí in kermílo ſgubí.“ Preg. 23, 31-34. „Pametni zhlovek je s' malo vinam dovóljin; in letó te ne bo v' ſpanji teſhílo, ter ne boſh bolezhín zhu-til.“ Širah. 31, 22.

V. Ktère dolshnósti imá gostínzhar (*birt*), kar sadéne spodóbno obravnávo?

O. Gostínzhar móra Bogú, svoji dushi in gosposki odgóvor od tistiga dati, kar se v' nje-góvi hishi godí; on ne smé nevárnim in nepo-rédnim ljudém potúhe dajati; on móra svojo hi-sho vsíga ozhísiti, kar Bogá rassháli, kar je so-per spodóbno in zhédno, kar druge pohújsha, kar ljudi vpijáni, v' shkódo in nezhaft perprávi; kar raspertje déla; kar je soper deshéline poslave. Kdor drugazhi ravná, se veliko ptujih gréhov vdeléshi; on sgubí zhaft in shégin boshji; on hozhe perdobiti, in sgubí veliko, mordè vse; kér, kaj pomága zhlovéku, ko bi zél svét per-dóbil, sravin pa zhaft in dusho sgubil.

V. Kaj je rēzhi od pogóstniga obiskovanja gostívniz, in od nesmérne ljubésni do vina?

O. Ljudjé, ktéri gostívnize in vino ljubijo, ponezhafté svojo pamet, svoje serzé in svoj stan; taki ljudjé sanizhlívi postánejo, kér so, kakor fleparji povsód, kjér se kosarza vina nádjajo, in v' vse dovólijo, de le vina dobé.

V. Kaj govóri s. písmo od nesmérniga obiskovanja gostívniz?

O. „Boljšhi je iti v' hisho shalovanja, ka-kor v' gostívnizo; sakaj v' uni homo opòmneni konza vsih ljudi; in shívi misli na to, kar bo prishlo.“ Pridg. 7, 3.

VI. Poglavje.

Od sadershanja v' mnogotérih okóli-
fhinah, in do mnogotérih ljudi.

§. 48.

*Ktero sposhtovanje de smo domázhimu kraju
in domázhi desheli dolshni.*

V. Sakaj se je Jesus jokaj, ko je Jerusalem poglédal, in sakaj je k' smérti gredé shené opomínjal, nad seboj in nad svojimi otrózi jokati? Luk. 19, 41. 23, 28.

O. Jesus je imel ravnozhutje savolj nefrézhe svoje domazhe deshele; sakaj to nefrézho je pred védil in pred povédal.

V. Kaj je Jesus stóril, de bi od svoje domazhe deshele nefrézho odvèrnil?

O. On je svoje desheláne opomínjal, de naj se poboljšhajo, k' Bogu vèrnejo, pod varstvo njegóve ljubésni podajó, kakor se písheta pod perúte kóklje správijo. Mat, 23, 37. Luk. 13, 1-9.

V. Ktéro dolshnóšt naf je v' tem Jesus s' svojim sglédam uzhil?

O. Dolshnóšt, de naj k' veselju, zhaští in k' frézhí svojiga domázhiga kraja in domazhe deshele shivimò, de se po tem takim té frézhe in té zhaští vdeléshimo.

V. Ktére dolshnósti do domazhiga kraja in do domazhe deshele nam nafhe lašno serzé naklada?

O. Nafhimu serzu je po natóri vtísnjeno, de svojiga domázhiga kraja in svoje domazhe deshele

frézho in zhašt obzhúti; de se veselí, ako se deshélani dobro pozhútijo, ako sta domazhi kràj in domazha deshela v' zhašti; de mu teshko dé, ako jim hudó gré, zhe so sanizhevani ali saframovani. Torej ni nobenimu prijétno, ako se njegov domázhi kraj ali domázha deshela sanizhúje.

V. Od kod pride to ravnozhútje?

O. V' domázhim kraji in v' domazhi deshéli smo svoje pèrve in nar vézhi dobrótnike, starše, bráte, sestré, soródnike, prijátle nashli in mordè tudi sapustiti mógli; tam smo na svet prishli; tam smo bili is mládiga isrejèni; tam smo svoje mlade léta, pèrve in nar bolj veselé dní svojiga shivljenja shivelí; tam pozhivajo kostí tistih, kterih spómín nam je drag, zhaštitliv in pèrsèrzhin; tudi kraj, kteri na svojih nedólslnih igrá opómni, nam je drag; sakaj mozh nashé dúshe, de se pretékdih rezhi spómniiti samóremo, je sa nesprideno serzé studeniz miliga, neisrekliviga veselja. Kdor dobrót posábi, ktere je vshíval; kdor se prijatlov, ki jih je velíko lét imel, vezh ne spómni, njèga serzé ni dobro.

V. Kaj se is tega skáshe?

O. De imá zhlovek dolshnost svoj domazhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtovati; sakaj kdor té semlje, te deshele, teh ljudi ne ljúbi in ne zhaští: kteri desheli, in ktérim ljudém bo li njegovo serzé nágnjeno?

V. Kaj je tréba stóriti, de kdo svoj domazhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtúje?

O. Kdor hozhe svoj domázhi kraj in svojo domazho deshelo sposhtovati, se móra 1) také sadèrshati, de imá sam zhašt; sakaj kólikrat je flovezh mósh svoj domazhi kraj v' stóletja flovézhiga stóril, kér po njèga domazhi desheli, do-

mazhim kraji, starših popraščujejo. Hudôbin zhlovek pa utégne v' ravno tolikim zhasu domázhi kraj in domazho deshelo ponezhastiti in narediti, de slabo sloví; njega se framújejo v' domázhi desheli. On móra 2) s' svojim sadershanjem k' véri in kerfhanfkimu sadershanju, k' framoshlivosti in rédu tudi per drugih perpomôzhi; sakaj sapelívi úki in malopridno sadershanje spázhijo vse po domazhim kraji in po domázhi desheli, napólnijo serza in hishe s' nadlógami, odtégnejo vse pravo veselje, in perprávijo v' framoto, nesrézho in v' druge shtrafinge, ki jih Bog pófhlje; in Gospód bi mógel rêzhi: „Israel! tvoje pogubljenje pride od tebe; le od mene ti pride pomôzh.“ Os. 13, 9. On móra 3) dolshnósti svojiga stanú na tanko spolniti; sakaj zhe vsak toliko dobriga storí, kólikor po svojim stanu samóre, in kólikor je po svojim poklízu dolshan, bo gotóvo vse storjeno, in sa vse skerbljeno; frézha in veselje bota takó vesóljna, kolikor je mogózhe na svétu, kjér, kakor Jesuf pravi, noben dan ni bres terpljenja. On mora 4) davke i. t. d. natanko opravljati; sakaj to térja praviza, in teshava se menj zhuti, zhe jo vsi pomagajo nositi. On se móra 5) le k' poshtenim, mirnim in pámetnim moshém perdrushiti, in ne s' nepokójnimi, nedovóljnimi pezhati se; sakaj tí ne ishejo frézhe svojih deshelánov, ampak svoj prid; kdor svojo domázho deshelo ljubi in zhasí, móra s' svojo vóljno pokórfhino k' rédu in k' spolnovánju sapóved perpomôzhi, in se vse rasujsdanosti, nepokójnosti, hudobíje in púntanja varvati; poshténi mosh je dovóljn; in kdor do gospófke in do domazhe deshele tako ravná, je prav flusháb-nik. Ptují, ki v' takofhno deshelo pridejo, imájo

veselje nad pametnimi in dovóljnimi prebivávzi. Kakó prijetno je shivljenje s' dovóljnimi in med dovóljnimi prebivávzi? Shivljenje med nepokójnimi in nedovóljnimi je podóba peklá.

V. Kaj si je misliti od tistih, kateri domázhiga kraja in domazhe deshele ne spofhtujejo, ali zló isdajo?

O. Taki ljudje ponezhasté sámí sebe; sakaj njih imé je sazhèrnjeno; oní ponezhasté svoje staršhe in soródnike; oni so nehvaléshni; isdajavzi, ki se nad kervjó in solsámi velíko ljudí sadolshé; oni nímajó ljubésni, tedaj ne vére, in ne prave pámeti.

§. 49.

Od sadershanja do vikshih.

V. Sakaj mórajó biti na svétu vikshi in nishji ljudjé?

O. Kér so vikshi in nishji opravila in flushbe.

V. Kogá móramo v' vikshih zhaštiti?

O. Bogá, ki so od njéga mnogotéri stanóvi in flushbe vpeljáni.

V. Komú se nezhašt storí, ako se vikshim spodóbna zhašt ne skasúje?

O. Bogú sámimu, kér se njegóvimu pove-lju soper ravná. „Zhašt, komur gré zhašt,“ pravi s. Pavl v' listu do Rimlj. 13, 7.

V. Kakó smo dolshní od vikshih govoriti?

O. S' tistim spofhtovanjem, ktéro se njih stánu in flushbi spodóbi; zlo takrat, ako vikshi nápake nad sabo imájo; sakaj dolshnosti, flushba, stan in boshja narédba so vselej zhaštitlivi; in ako bi nam nápake ljudí pravizo dájale, njim spodóbno zhašt odtegovati, kdo bi néki she zhašt imel, ker noben zhlovek ni bres nápak?

V. Od kod pride, de nektéri ljudjé vikshi stanove sanizhujejo in saframújejo?

O. Is pomankanja vére; sakaj kjér ni vére, se tudi ne sposná prava vrédnost ljudí in stanov. „Ne govôri hudó zhes kralja (zlo) v' svojih mislih ne, in ne rôti bogatína (zlo) v' snotranji stanízi ne; sakaj ptize nebá bodo tvoje beséde nesle, in kar perúte imá, bo tvoj govor oklizalo.“ Pridg. 10, 20. Apostel Pavl je sa saméro prôfil vélikiga duhovna, ako ga bi bil ponezhasil, ker ga ni pósnał. Djanje apost. 23, 5.

V. Kakó smo dolshní s' vikshimi govoriti?

O. Perljudno, perlízhno in spodóbno, kakor njih in nash stan térja. Predersno je in nespodóbno, ako s' vikshimi govorimò in ravnámo, kakor de bi bili nashi nar boljshi snanzi in nam enáki.

V. Ako naš kdo vikshiga stanú, prijatel imenúje, ali se prijatla v' písmu podpishe; smemo li tudi mí njéga takó imenovati, in takó po domázhe s' njim ravnáti?

O. Ne smémo; to je milost, ponishnost in perljudnost vikshiga, ktere móramo hvaléshno sposnáti; nikoli se pa ne smémo predersniti, savolj téga vikshim ménj podlóshnosti in ménj sposh-tovanja skasováti.

V. Ktéro imenílo (*titel*) smo dolshni vikshim dati?

O. Tisto, kéto jim gré; in ako imá vikshi vezh imeníł, se mu móra nar višhi imenílo dati; kdor ga ne vé, naj vprašha ljudí, kτέρim je to snano; nikoli pa ne smémo samiga vikshiga vprašhati.

V. Ali je perljudno, vikshim le odgovoriti:

To je (ja) ali: ni; ali jih s' navadnim iménam ogovoriti, ali jih vikati?

O. Ni perljudno; lépfhi je, semtertje spodóbno imenilo perdjati in jih s' spodóbnim imenilam ogovoriti.

V. Ali je spodóbno, ni ali naka rezhi, kader ne móremo poterčiti, kar je vikfhi rékel?

O. Ní spodóbno; temuzh spodóbno pervoljènja prošimo, de smémo svoje menítve povédati; neperljudno je pa, ako odgovorimò, de ni réf, de téga ne móremo verjéti, de ga hózhe-mo poduzhiti i. t. d.

V. Kakó se je tréba sadèrshati, ako nam vikfhi kej prijétniga pové in naf svoje milosti sagotóvi?

O. Nad tem móramo spodóbno veselje na snanje dati, in obljubiti, de se hózhe-mo milosti-ve dobrovoljnosti zhe dalje bolj vrédne storiti; ne smémo pa tudi vikfhiga svoje dobrovoljnosti do njega sagotoviti; sakaj f' tem bi se zhes-inj povsdigovali,

V. Komú se móra splòh prepušiti, de pogovor perzhnè in konzhá?

O. Potem, kader smo odgovorili, kar smo hotli povédati, móramo vikfhimu prepušiti, de góvor perzhnè in konzhá; mí fi móramo v' zhašt shtéti, de smémo s' vikfhim govoríti, dokler nam perpuští.

V. Ko sebe in druge skupej v' misel vsa-memo, ktériga imé poprej imenújmo?

O. Imé drugiga, slašti zhe je vikfhiga stanú, ali zhe smo mu posebno sposhtovanje dolshní. Ne smémo, postávim, rêzhi: jest in moj ozhe; ampak: moj ôzhe in jest.

V. Ali smémo vikfhimu kej narozhiti, po njem kogá posdraviti i. t. d.?

O. Ne smémo, ali vsaj malokde in pohlévno.

V. Ali je perljúдно vikshimu tobáka ponúdiť?

O. Ni; ľ tem bi se s' vikshim prevezh poprijasniť hotli; vikshi bi nať utégnil sahvaliti; in tudi ni vselej prijétno, ptujiga tobáka vséti.

V. Ako nam vikshi veléva, pokriti se, ali uféti se, smémo ľi tudi njemu velévati, ravno to storiti?

O. Ne smémo; sakaj ľ tem bi utegnili kasati, de mislimo, de je vikshi savolj nať raskrit, ali de savolj nať stojí.

V. Kaj je storiti, zhe vikshi vprašha, kakó se mĩ in našhi snanzi pozhútimo?

O. Še mu móramo lepó sahvaliti, de se po tem vprašhati ponísha; tode ni vselej spodóbnó vprašhati, zhe se tudi vikshi in njegóvi ľudjé dobro pozhútijo; in kader se po tem vprašhati smé, naj se sgodĩ s' všo spodóbnostjo. Kdor vikshimu svojo ľjubésin in dobrovoljnost pohlévno na snanje da, ga ľ tem ne bo sháľil.

V. Kaj je storiti, ako nať vikshi prijásno posdravi?

O. Še mu móramo spodóbnó sahvaliti, in se spodóbnó dershati; mĩ ľi ne smémo vsĩga perpuťiti, kar se vikshimu podáti utégne, postavim, s' glavó ali s' rokó pomigniti.

V. Kakó se je tréba sadershati, kader nať ktéri vikshi frézha?

O. Mu móramo v' obrásu in v' vfi obnaľhi tisto sposhtovanie skásati, ktero njegov in našh ľtan térjata.

V. Ktéro ľtran naj prepuťimo vikshimu, kader s' njim gremo, ali se s' njim péljemo?

O. Défno.

V. Ko dva f' kterim vikšhim vkupej grésta, ktero mésto naj mu prepuštità?

O. Šrédnje mésto, ali vsaj kjér je lépfhi pot.

V. Kakó se je tréba sadèrshati, zhe naš ktéri vikšhi domú posprémi?

O. To si móramo v' posébnò milost šhtéti, pa vender pred hišho ostati, de vikšhi sam prez h gré. Špodóbno je tudi, de vikšhiga na njegov dom sprémimo; ni napzhno, zhe to štorimò, kar vikšhi hozhe ali perpušti.

V. Kaj je štoriti, zhe naš vikšhi obišhe?

O. Mu móramo, zhe je mogózhè, špodóbno napróti iti, ga v' bolji štanízo peljati, mu svoje veselje na snanje dati, de naš je obiskàl, in ga, ko prez h gré, posprémiti; doklé pa, se móra po okolishinah in po vólji vikšhiga posnéti.

V. Ali smémo vikšhiga sapušiti, de druge is štaníze sprémimo?

O. Ne smémo; temuzh špodóbnoš terja, de smo na vikšhiga posébnò pasni.

V. Kakó se je šploh sadershati, kader naš kdo obišhe?

O. Mu móramo odkritoserzhno veselje škásati, de ga vidimo; se prijasno s' njim pomènk-vati, neperlizhne opravila opušiti, ga ne samiga štati ali sedéti pušiti; tudi ne vprizho njega kako opravilo perzhéti, ali kej drugiga délati, de bi gošt misliti utégnil, de naš nadlésheje, postavim, kej brati i. t. d. In zhe je tudi kej posébniga opraviiti, móramo goštú sa saméro profiti, in koga poklizati, de je per njem.

V. Kako je tréba f' tištimi ravnati, ktéri so savolj bogastva in imenitnošti svojiga štanú pre-vsétni?

O. Takim ljudém se ne smémo ne perlis-

novati, ne prevsétno do njih sadershati se; mi jim móramo, kakor njih in našh stan térjata, ravno takó perljudnost skasovati, kakor de bi njih prevsétnosti ne samérkali, de jih ne rasshálimo, in tudi v' prevsétnosti ne potèrdimo.

V. Kakó naj se bogáti in imenitni ljudjé vedéjo, de bodo na svetu zhašt iméli?

O. Bogáti in imenitni ljudjé, ktéri hózhejo na svétu zhašt iméti, naj tudi radi drugim zhašt skasujejo, in ljubésin drugih ljudi zhislajo; oni se mórajo do vsakiga poníshno, poterpesljivo, krotkó, pohlévno in prijasno sadershati, poshteni in dobrotlivi biti, se malopridniga djanja, ktéro vselej nezhašt nasléduje varvati; oni se ne sméjo s' dnarji in imenitnim stanam bahati, in svojiga zhasa ne f' pohajkvanjem tratiti; sakaj poslopázh je v' vsakim stanu sanizheván. „Ne sanizhúj ubógiga, ki je poshtén; in ne povíshúj bogatiga, ki je hudóbin.“ Širah. 10, 26. „Kdo bo opravižhil njega, ktéri soper samiga sebe greší; in kdo bo tístiga zhaštíl, kteri samiga sebe ponezhašti.“ Širah. 10, 32. „Vsak, ktéri se povíshúje, bo poníshan“; sakaj ljubésin in zhašt, ne de bi se dali drugi posiliti, nam jih skasovati; temuzh ljudjé odrekó f' premislikam zhašt tístimu, kteri jo térja in je ni vrédin; in „kdor se povíshuje“, kdor je poníshin in pohlévin, poshtèno ravná, in ne hrepení po hvali svetá, „bo poníshan“, sakaj ljudjé se bodo veselili, njemu sposh-tovanje skasováti. Luk. 14, 11. To uzhí vsakdanja skusfnja.

§. 50.

Ktéro sposhtovanje de je kristján deshélinimu gospódu in gospófski dolshán, in ktéra sposhtovanje de naj tí svojim podlòshnim skasujejo.

V. Kogá móra kristján v' svojim vikshim deshélinim gospódu zhaštiti?

O. Bogá, kteriga naméštnik je deshélini gospód; „oblast zhes deshelo je v' boshjih rokah, in on ob svojim zhasu pridniga vladníka zhés-njo postávi.“ Širah. 10, 4. Preg. 19, 12. „Ni oblásti, ktéra bi ne bila od Bogá.“ Rimlj. 13, 1.

V. Ktero snotranje in súnanje sposhtovanje smo dolshní deshélinimu gospódu?

O. Šmo dolshní, deshéliniga gospóda sa boshjiga flushábnika in naméštnika iméti, in kakor téga v' svojim sèrzu sposhtovati; njegove sapóvedi is bogabojézhnosti in ne le k' vídesu ali sa volj fhtrafinge spolnováti, Bogá profiti, de naj ga ohráni, rasvetlí in vódi; od njèga in njegovih narédeb móramo vselej s' sposhtovanjem in podlòshnostjo govoriti. „Torej profim, de se nar poprej próshnje, molitve, perporozhevanja, sahvale sa vse ljudi opravljajo; sa kralje in sa vse vikshi, de bi mirno in pokójno shivljenje v' vfi pobóshnosti in zhistosti shivéli. Sakaj to je prav in prijetno pred Bogam, našim Svelizhárjem.“ I. Tim. 2, 1-3.

V. Kaj je soper sposhtovánje, ktéro smo deshélinimu gospódu dolshní?

O. Je soper sposhtovanje, ktéro smo deshélinimu gospódu dolshni, ako ga kdo ne imá sa boshjiga naméštnika, ampak sa sgol flushábnika ljudi; ako kdo njegove ukasila prelomljuje,

ali jih le savolj fhtrafinge spolnúje; ako od njega sanizhlivo govori, in se soper njega spúnta.

V. Kakó véra ta nauk nasnáni?

O. „Vfak zhlovek bódi vikshi oblásti podlóshin; sakaj ni je oblásti, ktéra bi ne bila od Bogá; ktera pa je, je od Bogá postávljena. Kdor se tedaj oblásti soperstavi, se boshji postávi soperstavi. Ktéri se pa soperstávijo, ti sami sebi pogubljenje nakopávajo. Sakaj oblástniki niso k' stráhu dobriga, ampak hudiga déla. Hózhesh pa, de bi se oblásti ne bal? Štóri dobro, in bosh hvalo od njé imel. Sakaj oblástnik je namésti Bogá tebi k' dóbrimu. Ako pa húdo storish, boj se; sakaj on mēzha ne nósi saštonj; sakaj boshji hla-pez je; masheváviz k' fhtrafingi tistimu, ktéri húdo déla. Torej mórate podlóshni biti, ne samó savolj fhtrafinge, ampak tudi savolj vesti. Satórej tudi dázijo dajajte, sakaj oní so namésti Bogá, de ravno to flushbo opravljajo. Dajte tedaj vlálimu, kar mu gré; dázijo, komur dázija; 'zol, komur zol; strah, komur strah; zhašt, komur zhašt.“ Rimlj. 13, 1-7. „Šodníkov ne opravljaj, in vikshiga svojiga ljúdstva ne kólni. II. Mojs. 22, 28.

V. Po kom vlada deshélini gosspód svoje podlóshne, kér ne utégne povsod sam biti, kér ne utégne vsiga sam storiti?

O. Po gosposki, ktéri smo ravno sató sposh-tovanje in pokórfhino dolshní, in ktéri móramo spodóbnó, ponishno in perljudno odgóvor dati, kér je sodník od Bogá postávljen na semlji.

V. Ali so deshélini gosspódje in gospófke tudi dolshní, podlóshne sposhhtovati?

O. Tudi; sakaj podlóshni so otròzi boshji, ki jih je Bog skèrbi deshélinih gosspódov in gospófk isrózhil; oní so njih blishnji, sodéleshi vézh-

niga shivljenja, in bodo s' imenitniki svetá pred boshjo sodbo stali, ktéri ne gléda imenitnosti ljudi. „Ne ánajte se, (*sodníki*) nobeniga, sakaj (*vafsha* *sodba*) je boshja sodba.“ V. Mosj. 1, 17. „Ví ste flushábniki njegóviga kraljéstva.“ Modr. 6, 3. Bog pa ne sanizhúje in ne satíra nobeniga zhlovéka; in Jesuf je sapovédal, de naj v' nar manjim kristjánu njéga, odreshenika in pastírja vših, ljúbimo in zhaštimò.

V. Ali smo od té dolshnósti do gospóške druge vére, odvésani?

O. Kratko nikar; sakaj deshéli ni gospódje pèrvih kristjánov so bili nevérniki, in so jim vender pokórfhino fkasováli; ako so pa malikovavski gospódje kej soper Bogá, véro in vést uka-sáli, so kristjáni rajshi krí in shivljenje sa Bogá in véro dali; nikoli se pa sizer niso gospófski v' bran stávoli.

§. 51.

Ktéro sposhtovanje de je kristján zerkvénim vikshim dolshan, in ktero sposhtovanje de mó-rajo duhóvni svojimu stanu in svojim ovzam fkasovati.

V. Komu je Kristuf vládanje zérkve isrózhil?

O. Apóstelnam in njih právim naflédnikam.

V. Kteri apóstelnov je bil prvi in nar imenitníshi?

O. Péter; sakaj njemu je Gospód rékel: „Tí si Péter (*skalo*), in na to skalo bom sidal svojo zérkev, in peklénske vrata je ne bodo smágale.“ Mat. 16, 18. Tému apóstelnu je Gospód narózhil: „Pási moje jagnjeta . . .; pási moje jagnjeta . . .; pasi moje ovzé.“ Jan. 21, 15. 16. 17.

V. Kje je Peter umerl, in kdo je naslédnik v' njegóvi flushbi?

O. Peter je kakor škof Rimske zerkve v' Rimu umerl, in od sazhétka in dosihmal so Rimske škófe kakor Petrove naslédnike zhaštali.

V. Kteri so naslédniki apóstelnov?

O. Škofi isvirne, to je, katolíhke zérkve?

V. Po kom so apóstelni po svétu rastrésene keršhanske drushbe vládali in pašli?

O. Po njim podlóshnih duhóvni.

V. Kakó se imenúje stan tístih mósh, po ktérih Jesuf svoje ovzé vláda?

O. Duhóvski stan.

V. Ali je Jesusova vólja, de se duhóvni in njih stan sposhtúje?

O. To je; sakaj Jesuf je apóstelnam rekel: „Kdor val poslúsha, mene poslúsha; in kdor val sanizhúje, mene sanizhúje. Kdor pa mene sanizhuje, sanizhuje njega, ktéri me je poslal.“ Luk. 10, 16.

V. Ktero sposhtovanje je kristjan duhóvskimu stanu dolshán?

O. Kristjan je dolshán, duhóvne sa tíste sposnati, ktéri so; sa od Jesufa postavljene pastirje svojih dragó odkúpljenih óvez, sa delívze od njega postavljenih skrivností, sa dershávze tístih pravíz in tíste oblásti, ki jih je Jesuf apóstelnam isrózhil. Kristjan je dolshán v' zerkvéni vikshih svojiga Odreshenika zhaštiti, jih poslúshati, se jih kakor ovzé svojiga pastírja dershati, jim v' svelizhanskih rezheh pokórfhino skasováti. Š. Pavl píshe: „Bódite pokórni svojim vikshim, in podlóshni. Sakaj oni zhújejo, kakor kteri bodo mógli sa vashe dushe odgovor dajáti; de oní to s' veseljem storé in ne s' sdihovanjem; sakaj to

ni dobro sa val.“ Hebrej. 13, 17. „Duhóvnam, ktéri so pravi predpostavljèni, naj se dvojna zhašt fkasúje; slašti ktéri délaajo v' besédi in poduzhè-nji.“ I. Tim. 5, 17. Apostel hozhe rêzhi, de so zhaštitlivi 1) savolj svojiga štanú, in 2) savolj svoje škèrbne délovnosti.

V. Kogá naj v' vídnim poglavárji zérkve zhaštimò?

O. Jesusa Kristusa, ktéri je nevídni poglavar zérkve, in ktéri je svojo zerkev na apostel-na Petra in na njegove naslédnike postavil, de so po tem takim vsi véni sdrúšeni in sedínjeni.

V. Kogá móramo v' shkófu zhaštiti?

O. Apostelne; tí so pa od Jesusa postavljèni vikšhi zérkve; torej samiga Jesusa Kristusa, kteri v' naslédniku apostelnov keršhansko drush-bo vlada.

V. Kogá mora kristjan v' svojim fajmoshtru in duhóvnim paširji zhaštiti?

O. Od shkofa njemu postavljeniga paširja svoje duše.

V. Ktero sposhhtovanje so duhóvni svojimu štanu in svojim ovzám dolshní?

O. Duhovni so dolshní, in bodo mógli sató odgovor dati, de sebi isrozhene ovzé dobro in škèrbno vládajo, de jim nepokasheni krùh zhištiga nauka podeljújejo, pred vsm drugim boshje kraljèstvo in svelizhanje ljudí ishejo; de nobène svojih óvez ne sanizhújejo in v' némar ne púshajo; de vsákiga s' ozhétovsko ljubésnijo, ponishnostjo, pohlévnostjo in odkritoserzhnostjo sprejmèjo, nobeniga štanú in nobeniga zhlovéka ne saframújejo; de nobeniga raspertja ne naprávijo, temuzh jih le poravnáti škèrbé; de v' odkritoserzhni edínosti s' Kristusovo zerkvijo shivé; de ovzám lép

sglèd dajêjo in se sami ne perdrúshijo lèvam in volkóvam, kateri okóli hódijo, in íshejo, koga bi poshèrli.

V. Od kod pride; de nektéri zhes duhovski stan, zhes papesha, shkofe, duhovne pastirje hudó govoré?

O. Vézhidel is nevére in sovrashtva do vére; sakaj kdor Gospóda ne ljubi, sovráshi njegóve flushábnike; tudi is téga, de ne shivé vsi duhóvni na tanko po svojim stánu; tode stan ostáne svét, kakor vsaktéri stan, akoravno ljudjé dostikrat dolshnóstim svojiga stanú soper ravnájo. Takofhno nesfrézho móramo milovati, pa ne zhes stan nespodóбно tóshiti, ktéri je od Bogá postavljen, in po katerim se kristjani sa nebésa obravnávajo. Je li stan, v' ktérim bi ne bilo najti ljudi, kateri ne shivé po dolshnóstih svojiga stanú?

V. Kaj si je od tistih ljudi misliti, katerim ni níz na tem leshézhe, de bi svoji duhovski in deshélini gosposki ustrégli?

O. Taki ljudjé niso od dobriga duhá navdáni; sakaj, kdor gospósko sanizhúje, njemu tudi ni mar sa Bogá; in ktérimu ni leshézhe na dopadénji njemu od Bogá danih vikshih, mu gotóvo tudi ni dosti leshézhe na boshjim dopadénji. To obveljá tudi od otrók, poslov i. t. d.

§. 52.

Od sadershanja do ljudi druge vére.

V. Kakó se móramo do ljudi sadershati, kateri so druge vére, in se, kar véro tizhe, mótiyo?

O. Š' takimi ljudmi móramo takó ravnáti, kakor je usmiljeni Šamarján s' ránjenim Judam ravnál; oná ništa bila ene vére, in Jesuf veléva, de naj tudi mi takó storimò. Luk. 10, 25-37. Je tréba

tudi nevérníkam in krivovérzam vse dolshnósti kerfhanfke ljubésni in perljúdnoſti ſkasováti, odkritoſerzhno in poſhteno s' njimi ravnati, nad njih frézhno in nefrézhno ravnózhutje iméti, húdo in nefrézhno od njih odvrazheváti, in jih, ako naſhe pomózhi potrebújejo, v' djanji in ljubesnivo podpírati.

V. Kakó ſe móramo do takih ljudi, kar ti-zhe vérine nauke, ſadershati, de homo dolshnósti kerfhanfke ljubésni ſpolnili?

O. Je dolshnoſt ljubésni, njih, ki ſe mótiyo, poduzhiti; ſaſmehovánje in ſaſramovánje ljudi pa raſsháli, in torej ſhe bolj ſvoje smóte térdijo. „Raſúmno ravnajte s' njimi, ktéri ſo ſunej“, kteri niſo naſhe vére. Kolofh. 4, 3.

V. Kdaj ſkáſhemo takim ljudém ſpoſhtovanje, ktéro ni dolshnoſt, ampak je veliko bolj ſhtrafinge vrédno?

O. Ako véro ſatajimò, de bi ljudém dopádlí, ali is téga naména ſvojo véro ſanizhújemo, krivovéro hválímo, in ſe ſbirálam takih ljudi per-drúſhímo.

V. Sakaj je to napzhno?

O. Kér zhaſt, ki ſmo jo Bogú in reſnízi dolshní, ljudém in smótam ſkaſújemo; kér ſe hózhemo f' tém ljudém perliſovati, in druge v' smótah potérdímo; in torej tudi v' ozhéh pámet-nih ljudi veljavo ſgubímo. Bogú moramo bolj pokórni biti, kakor ljudém. Apoſt. djanje 4, 19.

§. 53.

Kakó de ſe móramo ſadèrshati do njih, ki greſhé.

V. Ali gré tudi tiſtimu, ktéri je greſhíl in húdo ſtóríl, ſpoſhtovanje in zhaſt?

O, Tudi; saka j gréshnik ne néha zhlovek in kristján biti, ktéri naj se poboljšha in v' nebésa pride. Tudi, kteri se je pregréshil, imá s'he obzhútje sa zhašt, ktériga ne smémo sadufhiti, ampak povikshati, in po kterim tudi njegovo ferzé ganiti utégnemo. Ali ni Bog sam zhlovéshkimu ródu, ki je v' gréh padel, zhaštito milost dodélil, in svojiga edinorojeniga Sinú na svét poslal, de bi iskal, kar je bilo sgubljeniga? Ali se ni Jesus dóbrimu pastirju perménil, kteri sgubljeni óvzi zhašt skashe, in jo poíshhe, in na rame sadéne, in k' zhédi nasaj nese? Ali ne skasújejo nebéshki prebivávzi gréshniku, ki se pobóljšha, zhašt, de se nad njegovo frézhó veselé. Ako bolníku ljubésin, samerkljivošt in sposhťová-nje skasújemo, ali nismo to tolikanj bolj gréshniku dolshní, kteriga bolésin je s'he bolj nevarna, in ktéro ne le teléshna, ampak tudi dúshna smert naslédvati utégne? Satorej perméri Jesus flábiga zhlovéka tlézhimu predívu, ki naj ga podpihajmo, in ne de bi ga ugafnili. Mat. 12, 30.

V. Kakó se móramo sadershati do zhlovéka, ki se je pregréshil?

O. Kakor je Jesus ukásal; on pa pravi: „Ako pa gréshí soper tebe tvoj brat, pojdi, in ga posvári med seboj in med njim samim. Ako te poslušha, si perdóbil svojiga brata. Ako te pa ne poslúshha, vsémi seboj s'he eniga ali dva, de v' ústih dvéh ali tréh prizh stóji vsa rézh. Ako jih pa ne poslúshha, povéj zérkvi. Zhe pa zérkve ne poslúshha, naj ti bo kakor nevérnik in zolnar.“ Mat. 18, 15-17. „Ne ravnajte s' njim, kakor s' sovrashnikam, temuzh posvaríte ga, kakor brata;“ píshhe s. Pavl. II. Tefal. 3, 15. Ne smémo vsake nápake in vsákiga pregréshka hudó svaríti; saka j

vfi smo flábi, in vsakdan greshimò. Poterpeshlivoſt f' takimi, ki napzhno ravnájo, je délo miloſti, ktero bo Bog gotovo povèrnil.

V. Kakó ſe ſpoſhtovanju ſoper ravná, ki ſmo ga tiſtimu dolſhní, ktéri ſe pregreſhí?

O. 1) Ako ne porajtamo na kerſhánſko ſadershanje in na frézho bliſhnjiga, in ſ' neperljudnim Kajnam právimo: „Šim li jeſt varh ſvojiga brata?“ 2) Ako mu pokáſhemo, de mu nizh ne ſaúpamo. 3) Ako ga k' dóbrimu ne ſpodbudujemo, ampak ſhálimo, raſſhálimo, oſramotèmo, vpriſho drugih bres potreba ponishújemo, in mu bres potrebe ozhítamo. 4) Ako ne govorimò iſ kerſhanſke ljubésni, ampak iſ togòte, neſpameti, jése, in ſtráſti. 5) Ako takrat govorimò, ko bi bilo boljè molzhati, v' ſerdu. 6) Ako kej takiga rezhèmò, kar ljubésin in obzhútje ſa zhaſt ſháli. 7) Ako ſvoje ozhitanje prevelíkrat ponávljamo, in po tem takim káſhemo, de ſe le nad njim ſnoſti hózhemo; in f' tém ſe mu ne perkúpimo, ampak ga velíko bolj ſdráſhimo. 8) Ako ſtare nápake na dan vlézhemo, in ſe nikoli ne utrúdimò, ozhitánje panavljati; kar uniga vſelej vnóvizh ſdrashi, in ne raſodéva ljubésni, ampak ſhkodoshèljnoſt, ſtraſt in ſovraſhno ſerzé. 9) Ako vſako ſhe tólizhkino nápako ojſtró ſvarimò, iſ komárja flona (*elefánta*) délamo, in nápako ſvekhújemo, kar únimu vſe ſerzé odvſame, kër ſe védniga ozhitanja bojí, in ker ſe njegóvo ſerzé ne móre nikoli pokója veſeliti. 10) Ako miſlimò in naſnánimo, de je uni iſ ſpazhnoſti in hudobíje napzhno ravnál, in ne iſ ſlabóſti in poſablivoſti, kar obzhutje bliſhnjiga ſa zhaſt možhnó ſháli.

V. Sakaj je ta nauk poſébnò imenitin?

O. Kér se po tem velíkrat zhaľna in vézha na frézha naľhiga bliľhnjiga, hiľhni mir, naľha in drugih dovólnoľt, veľeľje naď shivľjenjem in deľam, in tudi hiľhna frezha ravnaľo; mí vľi ľmo nápakam podvérľheni, móramo ľkup shivéti, édin s' drugim poterpéti, in shivľjenje polajľhati, kolikor nam je mogózhe. „Edin drugiga breména (*napáke, ľlabóľti*) noľite, in takó bote dopolnili Kriľtuľovo poľtávo.“ Galazh. 6, 2. ľamí sheľimò, de bi nam drúgi nápake sanéľli; in Jeľuľ právi: „Vľe, kar koli hozhete, de vam ľjudľé ľtoré, tudi ví njim ľtoríte; ľakaj to je poľtava in preróki“ Mat. 7, 12.

§. 54.

Kakó ľe je tréba ľadershati, kar tizhe ľkriľvnoľti drugih ľjudí.

V. Kakó ľe je tréba ľadershati, kar tizhe ľkriľvnoľti drugih ľjudí?

O. ľe móramo várvati, ľkriľvnoľti drugih ľjudí ľleďiti; ne ľmémó po vľaki rezhi: Kľaj? kľako? in kľjé? popraľľheľati; ľakaj drugi ľjudľé niľo vľeľej voljni, naľhi raďoľvéďnoľti ľtrézhi; ako drugi na ľkriľvnim meď ľeľoľ kľej goľoré, ľe ne ľmémó meď-nje drénjati, in ne na uľľhéľa vľézhí, kar ľe goľori; toľikanľ bolľ ľe móramo prezh poďáti, kľader drugi ľkriľvej kľej goľoriti hozhéľo, in kľader ľe ľoľhka ľpoľná, de nózhíľo, de bi mí njih goľor ľľiľhali.

V. Kakó ľe móramo, kar tizhe ptuľe piľma, ľadershati?

O. Ptúľľh piľľem ľe ne ľmémó nikoli poľaľľiti, in ľľh tudi drugim ne brati dati, ako v' naľľhe roké, kľakor ľi bóďi, prideľo; ptuľe piľma ľmémó ľe takrat brati, zhe nam to goľpoďár pi-

fem dovóli, ali velí; tudi v' ptujih písmih le to berímo, kar nam on brati perpuští.

V. Šakaj je tréba takó ravnáti?

O. Neperljudno je, in nespodóбно, in ní-mamo nobene pravíze, v' skrivnósti drugih ljudi vtikati se, in po rezhéh sledíti, ki nam jih u-ni nózhe srozhiti; kakor tudi ní-mamo pravíze ptujiga blagá polastiti se; skrivnósti pa so uni-mu dostikrat bolj per serzu in jih bolj skèrb-no váruje, kakor frebró in slató. Kdor se v' ptu-je skrivnósti vtika, pride v' nevárnost, de je osfra-motèn, savèrnjen, in si neprijétnosti nakóplje.

V. Kaj nam je storiti, zhe smo skrivnosti drugih ljudi, kakor si bódi, svédili, ali zhe so nam bile srozhène?

O. Kar móra skrito ostati, kér bi tístiga na-nnanjènje ktérimu drúgimu nezhašt ali shkodo dé-lati utegnílo, móramo samólzhati; sakaj ono je nam srozheno ptuje blagó; se je tréba varvati rasnáshanja, jesizhnosti, po kterima nad ljudi tóli-kanj nefrézh pride; tudi v' ti rézhi boshja sapó-ved ukashe, blishnjimu storiti, kar samí radi imá-mo. Ako nam kdo kákshino skrivnost rasodéne, naš on s' svojim saupanjem pazhaští; ter imámo dolshnóšt, de ga ne goljfámo; je pa gréh isda-jánja, zhe saupanje, ktéro imájo drugi ljudjé do naš, napzhno obrázhamo, kakor je Judesh stó-ril, ktéri je Judam kraj isdál, kjér je imel Jesuf navádo po nózhi moliti. Isdajaviz bo vselej sani-zhevan, in samiga sebe ponezhaští.

§. 55.

Sadershanje do dobrótnikov.

V. Kogá móramo nar pervo sahvaliti, ako so nam ljudjé dobro storili?

O. Bogá, od ktériga vse dobro pride, ktéri sërza ljudí vlada, in bres ktériga bi nam ljudjé ne môgli nizeh dobriga storiti. Torej opominja apostel Pavl kristjane, ki so bili v' Korintu, da naj ubógim kristjánam na Judovskim na pómozih pridejo, da bodo letí Bogá hvalili. II. Kor. 9, 12.

V. Kakó naj svojim dobrotnikom spofhtovanje in hvalo skasujemo?

O. Šmo dolshní njemu, ki nam je dobroto dodéлил, svoje hvaléshno veselje skasati; tudi njemu radi postrézhi; s' spofhtovanjem od dobrótnika, in s' hvaléshnostjo od njegoviga daríla, in od dobrotnikove postréshnosti in prijasnosti govoriti; Bogá profiti, da ga sa to blagosloví (*shégna*); ne smémo daríla ali dobrote napzhno obrazhati; in njegovim sapushénim, ako je mogozhe in potrebno, móramo dobro storiti.

V. Sakaj je dolshnóšt s' dobrótnikom takó ravnati?

O. Kér se Bog f' tém povelizhúje, ktéri imá dopadénje nad prijasnimi in hvaléshnimi sërzi; hvaléshni spólni dolshnóšt kerfhanfke ljubésni; daje lép sgléd; stori, da ljudjé rádi dobrote delé, in spofhtúje tudi samiga sebe.

V. Kakó se pregreshimò soper zhašt, ki smo jo dobrotniku dolshní?

O. Pregréshno je, prejétih dobrót kmalo posabiti, njih zéno smanjshevati; ogibati se dobrótnika in njegove hishe, da bi se ne spomnili svoje dolshnósti; ako saupanje, ktero imájo drugi ljudjé do nas napzhno obrázhamo, od dobrótnika sanizhlivo govorimò, njegóvo dobróto sa dolshnost imámo, njemu dobrote odrezhemo; ako sa-nj ne mólimo, Bogá ne sahválimo; darílo ali dobróto napzhno obrázhamò, in ako njegovim sapu-

fhënim svoje pomozhi odtegújemo, lá bi jim jo fkasovati môgli i. t. d.

V. Sakaj je gréh, do dobrotnikov nehvalëshnim biti?

O. Nehvalëshni odtegúje Bogu zhaft; on opuští dolshnôst kersfhanske ljubésni; on sháli dobrotnika; on daje pohujfhanje, in odvrazhúje ljudi od dobrodélnofti; nehvalëshni ponezhaftí samiga sebe; sakaj, kdor svojiga dobrotnika ne ljubi, ktériga vidi, bo li Bogá ljubil, kteriga ne vidi. I. Jan. 4, 20. Kakó bo tak zhlovek svoje sovrashnike ljubil, kar je vender kersfhanska dolshnoft, ali tiste, od ktérih ni nobene dobrote prejél?

V. Kaj je storiti, zhe nam drugi dajó, in nam f' tem vesélje narediti mislijo? In kako je tréba ravnati, ako ktérimu drugimu kakfhino darílo damò?

O. Shalili bi ga, ko bi téga ne hotli sprejéti, ne poglédati, ali to koj ktérimu drugimu dáli; ko bi rekli, de nam naménjeno darílo nobeniga veselja ne déla; ljubésin hvalëshno sposná dobrovóljnoft blishnjiga. Tudi ne smémo vprashati, kóliko de je darílo veljáo; sakaj kasáo bi se, kakor de bi bili menj hvalëshnofti dolshní, zhe darílo ménj veljá; tudi bi darivza v' fkerb perpravili, de svoje darilo ali svekfshúje ali smanjfhúje. Tudi ne smé dariviz tistimu, ktérimu darílo da, povédati, koliko de je veljáo; de se ne bo kasáo, kakor de bi ga hotel vezhi hvale opòmniiti. Tóde je vender, kar to tizhe, na tem leshézhe, zhe dariviz, in uni, ktérimu je bilo pošdeljéno, drugokrati po domázhe med fábo ravnáta, ali ne.

V. Ali hózhemo mènj dobriga délati, kér malokdej hvalëshnofti nájdemo?

O. Nizh menj ko to; sakaj Jesuf právi: „Boljshi je dati, kakor vséti.“ Apofl. djanje 20, 35.

Kolikor menj hvale imámo od svetá, tólikanj vezh obveljá dóbro pred Bógam, tolikanj vézhi je veselje dobrótnika, in tolikanj vézhi je plazhílo v' nebéfh. Mat. 5, 11. 12.

V. Kteriga sglèd naj v' ti rézhi pred ozhmí imámo?

O. Sglèd Ozhéta, kteri je v' nebéfh, „kteri da svojimu solnzu fijáti na dobre in hudobne.“ Mat. 5, 45.

§. 56.

Sadershanje do tovarshév in prijatlov.

V. Š' k'térimi ljudmí smémo tovarshíjo, snanje in prijasnost iméti?

O. Le s' poshtenimi ljudmí; sakáj en prijátel, tovarsh ali snaniz naj bo zhašt, veselje in frézha drugiga; od tishiga, f' k'térim imámo tovarshíjo, se sklépa po v'li pravizi na nashe lastno serzé; f' tem si mí torej zhašt ali nezhašt délamó. „Kdor se Bogá bojí, bo tudi dobriga prijátla najdel; sakaj kakorshin je on, bo tudi njegov prijatel.“ Širah. 6, 7. Ljudjé, k'téri se v' hudobíjo sdrúshijo, ne saflúshijo iména prijátlov.

V. Ali móramo tudi do továrshév in prijátlov perljúdni biti?

O. Tudi; sakaj tudi nar bolji prijátel hózhe de se s' njim spodóbno in perljúdno ravná, slasti vprizho ptujih ljudi. Perljudnost je dolshnost ljubésni do blishnjiga, ki smo jo prijatlu tolikanj bolj dolshní; prijátel pa vender ne téra, de bi s' njim tako na tanko in varno ravnáli, kakor f' ptújimi, kér bi to prijátla rasshaliti utegnílo.

V. Rakó se móramo do továrshév, snanzov in prijátlov vselej vésti?

O. Odkritoferzhno in poshtêno móramo s' njimi ravnáti, jim saupanje fkasováti, jim perjenlivi in postréshlivi biti; ne pa de bi bili prevsétni, svojoglávni, prepirlivi, in samoprídni. Ne smémo biti predersni, in ne teshavnih rezhí od njih térjati, ne dnarjev is njih správljati, in ne odláshati, jim dolgove plazhati; kér ne smémo mífliti, de oni mórajo v' vse pervoliti. Odkritoferzhno jim móramo tudi v' djanji ravnozhutje fkasovati v' vřim, kar jih sadéne, de ne bodo utegnili mífliti, de s' njimi samoprídno ravnámo. Kar ozhitno obnásho do njih sadéne, móramo prijatlu tudi pred drugimi svoje sposhtovanje fkasovati, in ne smémo mífliti, de nam prijátel ne bo sa slo vsél, ako na-nj ne porájtamo; níkóli se ne smémo predèrsniti, de bi se is njega nórza délali ali de bi ga s' besédo pikali; sakaj tudi nar bolji prijátel v' to ne dovóli; na'snanje mu móramo dajati, de njegovo prijasnost zhiřlamo; bódimo svestí, molzhézhí in níkóli ga ne isdájmo; ako drugázhi ravnámo, nezhařt délamo sami sebi in prijátlu, dajêmo slab sgled, ki se pohujřhvanje imenúje. „Ne sapúřti řtariga prijatla, řakaj nóvi ne bo njemu enak. Nov perjatel je kakorl vino; kader bo řtaro, ti bo dobro diřhálo.“ řirah. 9, 14. 15. „Ali ni zlo do smèrti řhálořna rézh, ako se tóvarřh in perjatel v' řovrařhnika řpreobèrneta“? řirah. 37, 1. 2.

V. Sakaj je tréba prijatle sposhtovati in zhiřlati?

O. „Svéřt prijátel je možna bramba; ktéri ga je nařhel, je nařhel saklád. Svéřřimu prijatlu se ne da nizh perméřiti; slátó in řrebróniřta vrédna s' njegovo dobro svestobo na téřtnizo poloshena biti. Sveřt prijatel je sdravílo řhiv-

ljenja in neumerljivosti; in kateri se Bogá bojé, ga bodo nashli.“ Širah. 6, 14-16.

V. Ali je varno, nekdajniga snánza, ki ga zhes veliko lét pervikrat sopet uglédamo, koj tíkati, in s' njim slasti vprizho drugih ravno takó (*po domazhe*) ravnati, kakor smo s' njim pred veliko lét ravnali?

O. To ni varno, ali vsaj malokdej; sakaj ne vémo, zhe se tudi uni naf takó prijasno spòm-niti hozhe. Nikóli ni napzhno, ako svoje odkri-tosérzhno veselje pohlévno in spodóbno na sna-nje damo, de nekdajniga snanza sopet vidimo.

§. 57.

Sadershanje do neprijatlov, rasshálnikov, do neperljudnih (grobih), prepirlivih, in pravdesheljnih ljudi.

V. Kakó se je tréba do neprijatlov, rasshálnikov, sasmehovávzov, do neperljudnih, prepirlivih in pravdesheljnih ljudi sadershátí?

O. Takim ljudém se je tréba, kolikor je mogózhe, in kolikor se utégne bres rasshaljenja sgoditi, umakniti; ako pa móramo per njih biti, bódimo tolikanj bolj previdni in perljúdni do njih, kolikanj bolj so neváрни; nikóli jih ne smémo drashiti; tudi nikoli ne perzhnímo govoriti od rezhí, ki so jim neprijétne, nikoli jih ne saframújmo; vselej jim spodóbno odgovorímo; neperljúdnih in shálíh besedí jim nikóli ne povrazhújmo s' enakími; temuzh sanesímo jim rasshaljenje; ohranímo skerbnó mir svojiga serzá; bránímo vsaki nejevólji v' svoje serzé, in smagújmo húdo s' dóbrim, neperljudnost f' perljúdnostjo.

V. Kakó je Abraham ravnál, ko je bilo med njim in Lotam savolj pashe raspertje vstalo?

O. Abraham je perjénjal, desiravno je bil staréji, ter je djal Lotu: „Naj ne bo kréga med menoj in teboj, med mojimi in tvojimi pastirji; sakaj brata sva. Glej! vsa deshela je pred teboj; prósim, lózhi se od mene; ako se na lévo stran vernešh, se bom jest déšne dershál; ako si déšno isvólišh, grém jest na lévo.“ I. Mojs. 13, 8. 9.

V. Sakaj móramo s' sovráshnimi, neperljudnimi in pravdesheljnimi ljudmi perljudno ravnati?

O. Kér f' tem velíko húdiga, velíko rashaljenja boshjiga, in dostikrat velíko nesfrézsh in sovrashtev odvèrnemo; sovrashni ljudjé so s' ljubésniyo, krotkóštjo in perljudnostjo osramotèni, in velíkrat našhi priyatli postánejo. „Mehki odgovor potoláshi jéso; terdo govorjénje napravi togóto.“ Preg. 15, 1. „Ako je tvoj sovráshnik lázhin, mu daj jésti, ako je shéjin, mu daj piti; sakaj sherjávzo njemu na glavo správljash (*omézhil ga bosh*), in Gospód ti bo povèrnil.“ Preg. 25, 21, 22. Rimlj. 12, 20.

V. Ali je takóshno sadershanje tudi dolshnóšt, ki smo jo drugim ljudém dolshní?

O. Tudi; sakaj kdor prepír naprávi, nadlesheje vse vprízhne, jih pohujšha in ponezhasli.

V. Ktéro sposhtovanje zhlovek sam sebi fkašhe, ako f' hudóbnimi ljudmi perljudno ravná?

O. Zhlovek se f' tem pámetniga fkašhe; rasodéva tudi kerfhanško obravnávo, in véro, in se drúgim perkúpi. „Nespametni sdajzi svojo jéso na snanje da; kdor pa krivízo sanéše, je pаметin.“ Preg. 12, 16. Rasúmnošt zhlovékova se is njegove poterpeshlivošti sposná, in njegova zhasht je, krivízo sanéshi. Preg. 19, 11. „Zhlovéku je zhasht prepíru odtegniti se; vsi neúmni pa se k' (*svoji*) nezhashti vmesh vtikújejo.“ Preg. 20, 3.

V. Kaj v' ti rézhì véra sapovedúje?

O. „Dobro jim storíte, ktéri vas sovrashijo.“ Mat. 5, 44. „Shegnovájte jih, ktéri vas kólnejo, in molíte sa-nje, ktéri vas obrekújejo.“ Luk. 6, 28. „Jest pa vam rezhem, hudimu se ne soperštávití; temuzh zhe te kdo udári po tvojim désnim lizu, pomôli mu she uniga. In kdor se hozhe f' teboj pravdati in tvojo sukno vséti, tému tudi plajsh puhti. In kdorkoli te eno miljo delezh perfili, pojdi dyé s' njim. Mat. 5, 39-41. To se pravi: Bodi perjenliv, ne povrazhúj nikóli húdiga f' hudim, nikar se ne mashevaj, temuzh oframôti svojiga sopernika s' dobrodelnostjo in krotkostjo. „Ako je mogozhe, kolikor je per vas, iméjte mir s' vsmi ljudmi.“ Rimlj. 12, 14. „Ne daj se hudimu premagati, temuzh premágaj húdo s' dobrim.“ Rimlj. 12, 21.

§. 58.
Sadershanje do veselíh, nevóljnih in shálofstnih.

V. Kako móramo s' ljudmi ravnáti, ktérih serzé je ravno sdaj veseló?

O. S' takimi ljudmi móramo prav ljubésno ravnáti; sakaj sapóved vére je: „Veselite se s' veselími.“ Rimlj. 12, 15. Nedólshno veselje svojiga blishnjiga móramo v' zhasi iméti, ter je soper ljubésin, ako ga bres potrebe mótimo; várujmo se veselímu ob zhasu veselja kej neprijetniga na snanje dati; nagla spremémba veselja v' shaloft, bi njemu hudó djala, in on bi védno s' nevóljo na-te mislil. Ako je tréba takimu zhlovéku kak neprijetin nauk dati, naj se to ob drugim zhasu sgodí; sakaj njegóvo serzé bi se ob nedólshnim veselji nadléshnimu svarjenju v' bran postáвило, ako je pa veselje pregréshno in nevar-

no, ga smémo in móramo motiti v' pregréšnim veselji.

V. Sakaj móramo s' veselimi tako ravnáti?

O. Kdor takó ravná, kashe de je pámetin, de vé s' ljudmi vésti se, de imá ljubésin do blishnjiga, in rasumnost; kdor pa drugazhi ravná, na snánje daje hudobno serzé, ki rado nedólshno veselje móti, nespámet, in pomankanje rasumnosti, in postáne nadléshin. Nektéri ljudje imájo veselje nad tem, ali to húdo navádo, de drugim radi neprijétnih rezhí perpovedújejo; takih se ljudje ogibljejo.

V. Ktére dolshnosti imá zhlovek, kar tizhe njegovo lastno veselje, ko je med ljudmi?

O. On ne smé nevóljin, zhmèrn, nepoterpesliv, samerliv biti; sakaj taki ljudje niso perjétni; nikóli niso sasheljéni, ali le malokdej; drugi mislijo, de so take tèrme, de so strastim podvèrsheni, de so nehvaléshni in nesaúplivi v' Bogá in ljudi; kdor hozhe med ljudmi shivéti, jim móra sanésti in s' njimi poterpéti, in se bóljshanja nádjati; nevóljni greni svoje in drugih ljudi veselje; on ne sposná dobróte, je ne vshíva veseló; in méni, de je flòn, kjér je múshiza.

V. Kakó móramo s' ljudmi ravnáti, kteri so ravno sdaj rasshaljeni in nevóljni?

O. Tudi f' takimi ljudmi móramo krotkó in rasúmno ravnáti; dobro je tréba pomisliti, kaj in kakó de s' njimi govorimò. Kdor hózhe takim ljudém njih ózhitno nevóljo is glave spraviti, utégne neperljúdin odgóvor dobiti; kdor jim kej neprijétniga nasnáni, ulíje vólja na oginj; kdor jih hozhe takrat posvariti, saštonj govori. Nobeniga ne smémo drashiti, tudi otroka ne, slásti pa v' jési in nevólji ne; nevóljni, ako se sdráshi, utég-

ne vřiga ťposřtovanja pořabiti, ktero je unimu dolřhán, in ktéro mu drugikrat rad řkasuje. Rařúmni govorí in molzhí, kader je zhař govoriti in zhař mólzhati.

V. Řkákó móramo ř' ľjudmí ravnáti, ki jih je kaka neřřézhá sadéla, in ki řo po pravizi řhálořtni?

O. Neřpodóřbno je in řhalívno, zhe je kdo med řhálořtnimi ľjudmí veřél, zhe nad njih řhálořtjo nobeniga ravnozhútja ne řkaře, zhe jim hořze njih neřřézhó řs glave řpravľjati, ali jih preprizhati, de ni tákořhna. řa ravnozhutje in toľářhbo nam bodo gotovo řmirej hvaléřhni. ř. Pavľ pravi: „Jokajte ř' jokajózhimi.“ Řimľj. 12, 15. ř' zhľovekovim řerzam móramo řořéřbno vářno ravnáti. „Govorjenje ob nápzhnim zhařu, je kakor godénje v' řhálořti.“ řirah. 22, 6.

V. Ali tiřti pametno ravná, ktéri komú kakřhno neprijétno novízo na pol nařnáni?

O. Ni pámetno; řakaj uni ře ř' tem ob nápzhnim zhařu v' řķerb perprávi, ķér ne vé, kaj de mu bo řhe povédano; dořtikrat ři velíko ali vřaj vézhi neřřézhó miřli, kakor je. Je torej tréřba mólzhati, ali pa rařlózhno in ob pravim zhařu govoriti. Tiřti, ktéri drugimu nařnáni, de mu hořze ķej řhalořtniga rařodéti, bi utégnil řhķořdeřhľjno veřelje řkařati.

ř. 59.

Sađershanje v' řřéřhi in neřřéřhi; řlařti do neřřéřhniř, pořhķóđvanih ľjudí.

V. Řolikoktériř neřřéřhniř je?

O. Je neřřéřhniř, ķteri řo ř' řvojim řadolřřenjem in pregréřhniř sađershanjem v' neřřéřzhó, řévřhino, řramóto in řhtrařingo řařřédľi;

in je nestrézhnih, ktere so bres njih sadolshenja, po boshjim perpushenji ali skufhanji nadlôge, fkerbí, nestrézhha in révfhina sadéle, postavim, Job, Tobija.

V. Ali smo tudi hudodélnikam, in tistim, ktéri so svoje nestrézhe samí krivi, spofhtovanje dolshní?

O. Hudobíjo móramo študiti; zhlovéku pa, ktéri je takó neúmin bil, de je húdo stóril, ne smémo ljubésni, spofhtovanja in pomózhi od-tégniti; njegóva nestrézhha naj nas pádiza váruje; nestrézhniga pa ne smémo soditi, ne pogubiti, sakaj Bog ga sódi; nad drugih nestrézho ne smémo iméti veselja, in ako se nad kom shtrafinga spolnúje, ne smémo biti mersliga serzá, temuzh móramo veliko bolj Bogá profiti, de gréshniku odpustí, in nas pregréhe váruje. „Kdor méní, de stóji; naj gléda, de ne pade.“ I. Kor. 10, 12.

V. Ktéro ljubésin in spofhtovanje smo poshkódvanim dolshní, ktere je bres sadolshênja nestrézhha sadéla?

O. Takim nestrézhnim móramo persérzhno ravnozhutje skasati, jih tolashiti in podpírati, in sfer bres samoprída, is ljubésni, kakor je usmiljeni Samarjan s' nestrézhnim Judam ravnál. Luk. 10, 30-37.

V. Sakaj móramo s' nestrézhnimi takó ravnáti?

O. Špofhtovanje in ravnozhútje, lá jih ne frézhnimu skáshemo, polajsha britkost njih serzá; naj le pomíslimo, kakó britko bi nam bilo, ko bi bili na njegovim méstu; sapóved kershanfke ljubésni nas k' temu véshe; f' tem damo tudi lép sgled, pomnóshimo sad kershanfke vére; se vdeléshimo boshjiga shégna, fi naprávljamo perjatlov sa dan nestrézhe, in saflushenje sa vézhnost.

Bog se potéguje sa nefrezhne, in Jesuf naf sago-toví, de ne bo sgúbil svojiga plazhila, kdorkoli da piti komú smed téh nar manjših le kosáriz mersle vodé.

V. Kakó se pregréshimò soper ljubésin in spofhtovanje, ki smo jih nefrézhnimu dolshní?

O. Pregréshno je, ako nefrézhnimu nobe-niga ravnozhútja, in nobene pomózhi ne skáshe-mo; ako se zlò njegóve nefrézhe fhkodosheljno veselimò, od njé fhkodosheljno govorimò; ako njegóvo nefrézho sa fhtrafingo pravízhniga Bogá nasnánimo, ako ga saframújemo.

V. V' zhim obstojí pregréha tákiga sader-shanja?

O. Kdor s' nefrézhnimi takó ravná, nima ljubésni, po tem takim tudi ne vére; tudi nad-inj bodo prishli dnévi nefrézhe, in on ne bo nafhel prijatla; potértiga she bolj satíra, njegóvo sha-lofno serzé she bolj sháli; zlo zhaft in toláshbo dobre vestí mu hozhe odtégniti in s' ozhitanjem shaliti; on druge pohújsha; on svekshuje kraljé-stvo hudoshelniga hudízha; on spodnasha véro, ktera ljubésin uzhi; on predèrsno boshji pravizi v' róke léga, in nad neufmiljeniga bo prishla sodba bres ufmiljenja. Mat. 25. Luk. 13, 1-5. Jak. 2, 13.

V. Kakó zhlovek sa svojo zhaft fkerbí v' fré-zhi in v' bogástvu?

O. Ako ne trófi svojiga premoshenja kakor bogáti mósh; ako ne úpa bolj v' dnar in blagó, kakor v' Bogá; temuzh zhe je hvaléshin Bogú, in nikóli ne posábi, de imámo vse od njèga; zhe se nizhéfar ptujiga ne polastí, sakaj to ne tékne; zhe dobro gospodári in ne déla potrát; zhe svoje rastrófike po premoshênji oméri; zhe je pámetin,

pohlévin in ni ofháben; zhe se nefrámné lakomnosti váruje, in se ubógih usmíli, ktérih molitev nam shégin boshji perdóbí.

V. Kakó zhlovek sa svojo zhaft fkerbí v' nefrézhi?

O. Zhlovek, ki je svoje nefrézhe sam kriv, naj naflédke svojih gréhov in nespametnost f' poníshnim in spokórnim serzam terpí, naj se pobóljsha, shkódo po môzhi poprávi, in naj se váruje, kej pre-dèrsniga pozhétí; zhlovek pa, ktéri svoje nefrézhe ni sam kriv, naj se boshji vólji podvèrshe, naj boshjo previdnost v' ponishnosti móli; naj se váruje govorjenja in djanja, ki Bogá in ljudi rasháli; in naj bo tudi v' prihódnje pobóshin, prídin in poshtèn, kakor je Job v' nefrézhi svoje sa-úpanje v' Bogá, in svojiga pobóshniga duhá ohránil.

§. 60.

Sadershanje do ubógih in do ljudi niskiga stanú, in sadershanje ubógih med seboj.

V. Ali smo tudi ubógim in ljudém niskiga stanú sposhtovanje dolshní?

O. Tudi; sakaj nafhi blishnji so, boshji otrozi in od Jesufa Kristusa résheni; kér smo jim ljubésin dolshní, móramo tudi perljudni biti do njih; sakaj ljubésin ni nikóli ofhábná, ampak vselej ljudoljubna in ponishna. „Bogatín in ubóshiz se frézhata; Gospód je pa obá stváril.“ Preg. 22, 2.

V. Sakaj si móramo sosébnó persadjati, de smo do ubógih in do ljudi niskiga stanú ljudoljubni in perljudni?

O. Kér se Bog sa ubóge in sapushene posebno potéguje, njim fkasano dobrovóljnóst plazhúje, in kér mórajo ubógi mémo téga dosli terpéti, kér obzhútijo, kakor mí, in kér fkasano perljud-

nost tolikanj bolj zénijo, kér se na svétu malo-kdej s' njimi spodóбно ravná; molitev njih ras-veseljéniga serzá gré nakvisbko k' nebésam in per-nése shégin nad ljudoljúbiga; neperljudniga sasme-hovavza pa tóshijo pred Bogam. „Kdor ubógiga sháli, nezhaft déla njéga stvárniku; kdor se pa révesha usmili, njega (*Bogá*) zhaftí.“ Preg 14, 31.

V. Kakshino perljudnost smo dolshní ubógim in ljudém niskiga stanú?

O. Nismo jim dolshní takiga uklánjanja, kakorshniga spodóbnost od nas térja, do vikshih fkasováti; ubógi in ljudjé niskiga stanú tudi téga ne shelé; vender smo pa dolshní, jih voljnó in poterpeshlivo poslušhati, jim persanésti, ako kej neródniga rekó; jim ravnozhútno in poshteno ser-zé kasati; jih tolashiti, poduzhiti, prijasno s' njimi govoriti, in kar jim dobriga storimó, dobrovólj-no storiti; sakaj prijasna beséda je ubógim ljub-shi, kakor miloshina.

V. Kdaj se perljudnosti soper ravná, ki smo jo dolshní ubógim in ljudém niskiga stanú?

O. Zhe kdo neperljudno, divje in jésno s' njimi ravná, jih s' nevóljo poslúsha, jim vsako neróдно besédizo grája, jih sanizhuje; ako jim révshino, niski stan ali dolgé ozhíta, in jim ní-koli nizh dobriga ne storí, bres de bi jih s' ne-perljudnimi besédami in ozhitanjem ne sháлил; po tem takim tudi dobre déla pred Bógam in ljudmí zéno sgubé. „Ako komu dobro storísh, ne go-dernàj, in kader kóli dasht, ne sháli f' hudo be-sédo. Ne hladí kali rôsa vrozhíne? tako je tudi vsáka (*dobra*) beséda boljshi, kakor dar; obóje pa je per pravizhnim zhlovéku. Nespametni gren-kó oponóshi, in neperljudniga darílo storí shalóshne ozhí.“ Širah. 18, 15-18.

V. Ktère dolshnosti imájo v' ti rézhi ubógi in niski ljudjé êdin do drugiga?

O. Kakor imájo leti radi, de se s' njimi poshteno, prijasno in perljudno ravná, ravno tako se mórajo tudi med seboj sadershati, de si êdin drugimu shivljenja she bolj teshávniga ne délajo.

V. Kdaj ubógi samiga sebe sposhtúje?

O. Zhe on svojo imenitnost kakor zhlovek, kristjan in délesh nebes pred ozhmí imá; zhe takó ravná, kakor njegóva imenitnost térja; zhe se sam sebe ne sanemári, ne saframúje in ne sanizhúje; on pa sanizhuje sam sebe, ako posábi na Bogá in véro, ki imá od njih vso svojo zhašt; ako hudobii in pohajkvanju stréshe, s' svojim stanam ni sadovóljin, se s' hudobnimi ljudmí pajdáshi; ako ne skerbí svojo dusho po boshji volji obravnavati; ako posábi, de je pobóshnim ubógim boljshi shivljenje v' nebésh perpravljeno. „Ubógi si zhašt déla s' svojim lépim sadershanjem, in s' svojo bogabojézhnostjo.“ Širah. 10, 33. „Zhašt bogáti, imenitnih in ubógih je strah boshji.“ Širah. 10, 25.

V. Kdo je stánu ubógih in niskih ljudí nar vézhi zhašt skásal?

O. Jesuf Kristuf; ktéri se je, desiravno je bil Gospod nebéf in semlje, na tem svétu ubógim perdrúshil, in je hotel per svojim redníku Joshefu délati, dokler ni uzhiti sazhél.“ „Ali ni Bog ubóge isvólil na letim svétu, de bi bili bogáti v' véri, in déleshi kraljéstva, ktero je Bog obljudil njim, ki ga ljúbijo?“ Jak. 2, 5.

§. 61.

Kakó de se móramo do ptujih, popótnikov in med ptujimi sadershati.

V. Kaj imámo radi, kader smo med ptujimi ljudmí, na pótu?

O. Radi imámo, de nam drugi nizh sháli-ga ne storé, de naf ne poshkódujejo, ne okrá-dejo; temuzh nam ljubésin, pomózh, in perljúd-nost skasújejo.

V. Kaj imá ptujiz ali popótnik rad, ki me-mo naf gré?

O. Ravno tisto, kar imámo samí rádi.

V. Ali smo dolshní ptujzu ravno tisto lju-bésin in perljúdnost skasati, ki shelimò, de jo nam skáshejo?

O. Šmo dolshní; sakaj boshja sapóved je: „Ljubi svojiga blishnjiga, kakor sam sebe.“ Mat. 22, 39.

V. Kogá móramo v' vsakim ptujzu in po-pótniku sposhtevati?

O. Švojiga Gospóda in Odreshenika Jesufa Kristusa sámiga, ktéri nam bo kdej ob sodbi ré-kel: „Ptujiz sim bil, in ste me pod strého vséli . . . Resnizhno vam povém, kar ste storili ktéri-mu téh mojih nar manjših bratov, ste meni storili!“ Mat. 25, 35. 40.

V. Nad kom se pregreshí, kdor ptujzu kej shaliga storí, ga pod strého ne vsame, ga puští pomankanje terpéti, ali zlo neperljúдно in samo-prídno s' njim ravná?

O. Nad nashim Gospódam in Odresheníkam Jesufam Kristusam sámim, ktéri nam bo kdej ob sodbi rékel: „Ptuj sim bil, in me niste pod stré-ho vséli . . . Resnizhno vam povém, kar niste storili ktérimu téh nar manjših, tudi meni ni-ste storili.“ Mat. 25, 43. 45.

V. Kako se je Abraham do ptujzov sadèrshal?

O. On jih je pozhástil, in jih je prófil, de naj v' njegov shótor stópijo in se pokrepzhájo. I. Mojs. 18.

V. Kaj je Bog v' stari savési, kar tizhe ptujze, po Mojsefu ukásal?

O. V' stari savési je bila po veri dolshnost, ptujza ne shaliti, ga ne peklíti, ne saframováti, ne nadleshevati, mu hifhniga veselja dovoliti, mu pravíze ne ovrézhi, mu jedí poljifkiga sadú ne odrézhi, in zlo ob shétvi in tergátvi kej njemu popuštiti i. t. d. II. Mojs. 22, 21. 23, 9. III. Mojs. 19, 33. 34. 23, 22. V. Mojs. 10, 18. 19. 24, 17. 19. 21. 26, 11.

V. Sakaj se je Bog sa varha ptujzov nasnánil?

O. De bi svojimu ljudstvu dolshnostíi ljubésni do ptujzov prav globôko v' sërze vtísnil; sakaj ptujiz v' ptuji desheli je sapuštèn, in potrebúje slò ljubésni drugih ljudi. „Bog ljubi ptujza...; torej tudi ví ljubíte ptujze, sakaj tudi ví ste bili ptujzi v' Egiptovflú deshêli.“ V. Mojs. 10, 18. 19. Preróki govóre, de se poséбно v' tém káshe spazhenost njih ljudstva, kér ptujze, vdóve in siróte satirajo. Ezech. 22, 29. Zah. 7, 10.

V. Na kaj se je móglo boshje ljudstvo v stari savési spòmnniti, ko je ptujza uglédalo?

O. De so bili tudi oni dolgo zhafa ptujzi v' Egiptu, in kakó de jim je takrat bilo per sërzu. „Véste, kakó de je ptujzu per ferzu, sakaj tudi ví ste bili ptujzi v' ptuji desheli.“ II. Mojs. 23, 9.

V. Ali je tudi nam tréba, fi to k' ferzu vséti?

O. Kaj pa de; sakaj lohká fi mislimo, kakó de bi nam per ferzu bilo, ako bi mógli med ptújimi ljudmi shivéti; vfi smo na tem svétu popótniki, in potrebújemo ljubésni svojiga blishnjiga, tudi v' domovíni; vezhidel ljudi sadéne, de mórajo med ptújimi ljudmi, in ne med domázhimi shivéti, in velíko jih krùh in preskerbljenje

per ptujih ljudéh dobí. „S' kákorshino méro bote mérili, í' tako se vam bo odmérjalo.“ Luk. 6, 38.

V. Ktéri dóbri namén je tréba iméti, kader se popótniku kej dobriga in priyétniga storí?

O. Je tréba namén iméti, de hózhemo boshjo vóljo spolniti, dolshnost kerfhanške ljubésni storiti, Jesufa pozhaštiti, kteri je bil tudi ptujiz na tem svétu, in de si hózhemo boshji shégin perdobiti, ako homo kdej med ptújimi ljudmí shivéli, in morbiti per njih svojiga krúha ífkáli.

V. Sakaj tísti napzhno ravná, ktéri ptújim nizh dobriga ne storí, ako ne plázhajo?

O. Kdor dóbro le savolj dnarja storí, in hozhe sa vse plázhan biti, je svoje plazhilo shé prejél, in Jesuf mu ne bo rékel, de ga je pod strého vsél; tak zhlovek ne zhaští Bogá v' ptujzu, njegóvo serzé mu ozhíta, in on si ne naprávlja shégna boshjiga sa pót svojiga shivljenja; in sadnjizh, popótnik je dostikrat ubóg, in hudó se mu storí, ako mu kdo sadnji vinar vsáme.

V. Kdaj smémo od popótnika kej vséti?

O. Ako smo mí ubógi, uni pa bogat, in ako naš prostoVOLjno obdarovati hózhe, takrat smémo kej od njega hvaléshno vséti; dobro je pa, ako mu rezhemo, de savolj téga vsámemo, kér smo samí ubógi, de dobriga radoVOLjno ne délamo savolj dnarja, ampak is ljubésni, dolshností in bogabojézhnosti.

V. Ali smémo popótnike vbogajme profiti?

O. Varvati se je tréba, popótnike na zéstah vbogajme profiti; sakaj to je popótnikam filno nadléshno, in ni zhaštítlivo ne sa kraj, ne sa otroke; per mnógih je to le húda naváda; ubógi pa smé bogátiga popótnika pohlévno vbogajme profiti; ako nizh ne prejme, naj mirno odjénja.

V. Kaj móramo storiti, zhe trudin popótnik pred nasho hifho ošláne, ali zhe zló sbolí, bolezhíne imá i. t. d.

O. Trúdnimu popótniku móramo is serza pokoj pervofhiti, ga s' jedjó in pijazho po svoji mōzhi pokrepzhati, mu prijasno svoje pomōzhi ponuditi; bólnimu kolikor je mogōzhe pomagati, kakor je usmiljeni Šamarján in szer nesamopridno storil. Luk. 10, 29-37. Jesuf pravi, de móramo ravno takó délati. Le smislimo se na Jesufa, kateri se je per Jakobovi vodnizi ufédel, ko je opóldan solnze perpékalo, in je vodé profil. Jan. 4. In tudi sagotóví: „Kdorkoli da piti komu smed téh nar manjših le kosáriz mērsle vodé v' iménu uzhénza, refnizhno vam povém, ne bo sgubil svojiga plazhila.“ Mat. 10, 42. Tudi sa nashe serzé je zhašt in toláshba, ako pomá-gamo tištim, ki so pomōzhi potrebni.

V. Kaj je storiti, zhe naf ptujiz kej popra-sha, postavim, sa pot, sa imé kraja, sa hifho i. t. d.

O. Perljudno mu móramo odgovoriti, in povédati, kar véditi hozhe; ga móramo túdi, ako je potrebno in mogōzhe, posprémili, in mu na snanje dati, de mu s' veseljem štréshemo.

V. Kakó se je tréba sadershati, zhe je popótnik višhiga štanú?

O. Tákimu popótniku móramo svoje posébnó spofhtovanje škásati, in všiga neperljudniga, nespodóbniga in neobravnaniga varvati se.

V. Kaj je storiti, zhe se ktéri drugi neperljudno, nespodóbnó in rasujsdano sadershí?

O. Takimu móramo sgled perljudnosti dati, in ga od všiga nespodóbniga odvrazhevati.

V. Kaj je storiti, zhe naf popótnik posdrávi?

O. Ga móramo tudi perljudno posdraviti,

in zhe se spodóbi, tudi prijasno govoriti sazhéti, mu tudi svojo stréshbo ponuditi i. t. d.

V. Kaj je storiti, zhe naš popótnik, slashi zhe je imenítin, v' vósu na pótu frézha?

O. Perljudnost térja, de takimu, ako je le mogózhe, f' pota gremo; popótnik si to v' zhasi shéje.

V. Kaj je storiti, zhe je to kej noviga, de je popótnik v' tisti kraj pershel, ker ljudjé she nikóli niso takiga vosú, takiga zhlovéka vidili?

O. Ní nápszno, ako nóvo rézh mirno ogledújemo; vender se je pa tréba varvati vpitja, smehú, predèrsniga sjanja, shlatánja vosú i. t. d., kér se f' tem slabo sadershanje káshe in imenitni popótnik nadlésheje.

V. Kterih rasvád se je tréba posébnó varvati, kar tizhe popótnike?

O. Ne smémo sa njimi létati, sméjati se, vpiti, jih saframovati, f' perstam sa njimi kasati, blata ali kamnov sa njimi luzhati, vosú poshkodvati, na vós léstiti, kónj sprézhi; sploh móramo vse opuštiti, kar bi bilo nespodóbno in rasujsdano.

V. Ali se smé v' ti rézhi raslózhihik délati med ljudmí našhe vére in druge vére, med ljudmí domázhe déshele in ptuje?

O. Ne smé se; sakaj v' vsákim zhlovéku móramo njegóviga stvárnika zhasiti, in Jésuf hvali, de je Samarjan, ki je bil druge vére, Júdu na pómozhi prishel. Luk. 10, 29-37.

V. Sakaj je vézhi gréh, zhe kdo popótniga flépiga, brómoviga, gerbastiga, jezljávza, pléshastiga rassháli?

O. Kér se Bog sa nesfrézhne posébnó potéguje, in zhe kdo terplénje takiga zhlovéka predèrsno svékshta, ga mozhno sháli; in rassháljeni

v' svojim serzu tóshi Bogú svoje terpljénje, ktéri bo gotóvo tako predèrsnost fhtráfal, kteri je zlo perpuštil, de je bilo 42 maloprídnihi fantov, ki so pléshastiga preróka Eliseja saframovali, od medvédov snédenih. IV. Kralj. 2. 23-25.

V. Kaj je storiti, ko se shivina fkos kraj shène?

O. Varvati se móramo, de ne bomo shivine s' vpišjem, letanjem, shuvánjem, kamni i. t. d. splashili; sakaj f' tem se dostikrat nesfrézha in fhkoda naprávite, in je gospodárju filno nepri-jétno; zhlovek se f' takim djanjem veliko gré-hov, klétve i. t. d. vdeléshi.

V. Ktéra zhašt ali nezhašt isvíra is téga sa domázhi kraj, ali sa domazho deshelo?

O. Popótnik hváli otròke, starfhe, duhovfko in deshélino gospófsko, kraj in deshelo, kjér so ljubesnivo in spodóбно s' njim ravnáli; on bo to dolgo pònil, on se bo na takih krajih rad mudíl, in ondi svoje premoshenje vshíval; je tudi veliko popótnikov, ktéri vse popishejo in na snanje dajó; oní grájajo, zhe so s' njimi v' kakim kraji kakor si bodi nespodóбно ravnáli, otroke, starfhe, duhovfko in deshélino gosposko, kraj in deshelo; s' nevóljo se smirej tistiga spòm-nijo; beshé take kraje; se ogibajo takih gostív-niz, in dostikrat tudi flabo sadershanje, flabo obravnavo otrók i. t. d. na snanje dajó. Torej je perljúdnost, dolshnost do kraja in deshele; rasujsdanost pa je pregréha nad krajem in deshelo.

V. Kakó naj se med ptujimi ljudmi, na potu, sadershimò?

O. Na potu smo v' vézh nevarnostih, ka-kor domá; torej je dolshnost, boshjimu varštvu perporozhiti se, kér Bog se potéguje sa ptujze;

s' nesnánimi ljudmi móramo varno ravnáti, se ne smémo na vsakiga sanêsti, de ne pridemo sovrashnikom in isdajavzam v' roke; bódimo perljúdni, sakaj bolj kot drugod potrebújemo pomózhi drugih; varujmo se, deshelo, kraj, postave, fhege in ljudi saframovati, de si neprijetniga na glavo ne nakópljemo; mérkajmo, kaj de govormò, de nas ne bodo natólzvali; ravnájmo se na tanko po postávah, ktere so saštran ptujzov dane, de se ne bomo sami sebe v' sferbí perprávilí; nikoli ne smémo posabiti, de nismo domá, ampak med ptujimi, kterim bódimo pokórni, in s' kterimi ne smémo gospodovati; bódimo pohlévni in perljúdni v' svojih prošnjah; bódimo várzni v' svojih rastrófskih, sakaj med ptujzi potrebújemo svojiga dnarja, in ne vémo, v' ktere fitnosti utégnemo priti. Kar drugód dobriga vidimo, na-se vsemímo; varujmo se, spazheniga sadershánja in naúka na-se vséti; de bomo bolj urni, pametni in obravnáni domú prifhli; gròsno napzhno je, zhe kakor baházhi in lashníki domú pridemo, in zhe smo se nauzhili ozhéta, máter in domovíno, véro in kersfansko sadershanje satajeváti, in zhe se kdo zlo v' domázhim jesiku govoriti framúje; dostikrat se zlo na ptujim nauzhé domázho deshelo sanizheváti, kér móramo vender domázho deshelo sa tolikanj dobriga sahvaliti, kér morámo torej tudi nji flushiti, in kér móramo v' nji svoje shivljenje konzháti.

§. 62.

Sadershanje do neprizhejózhih.

V. Kakó naj neprizhejózhim spofhtovanje fkasújemo, in veselje délamo?

O. Zhe jim v' písmih na snanje dajemo,

de nam je na njih prijasnosti, na njih srézhi in blagósti leshézhe; de na veselí, de f' písmam s' njimi govorimò; zhe jim od sebe kej sporozhimò, jih porozhíl od njih prófimo, na njih písmá kmali in prijasno odgovorimò, njih sheljám po mòzhi sadoftimò, jim tudi is dáljiga kej prijét-niga storimò; slasti, zhe smo neprizhejózhim ljubésin, prijasnost, hvaléshnost in spofhtovanje skasovati dolshní.

V. V' zhim obstojí ljudoljubnost in dolshnost takiga sadershanja do neprizhejózhih?

O. Vse, kar druge rasveseluje, kar oní v' ljubésin, hvaléshnost in spofhtovanje shtéjejo, je dolshnost po véri; f' písmi pa dostikrat vézhi veselje délamó, bolj tolashimó, vezh dobriga naredimò, kakor se misliti da. She sdaj se spodbudújemo f' písmi apóstelnov in velíko pobóshnih ljudi.

V. Ktéři dóbri namén móramo v' ti rezhi iméti?

O. Namén, dolshnost kerfhanske ljubésni spolniti.

V. Na kaj móramo v' písmih posébnó mérkati?

O. Ne smémó nizh va-nje postáviti, kar bi utegnilo uniga motiti ali v' skerb perprávi; kar bi se utegnilo nápek iskládati, kar straft rasodéva; kar natólzvanje do drugih obudúje, in raspertje napraviti utégne; sakaj písmo ostáne, in ne móremo lohka isloshiti, kakó de smo to ali uno uméli. Tudi se ne smé v' písmu nizh píšati, kar tistiga, ktéri píše, ali tistiga, ktérimu se píše v' nevárnost ali natólzvanje perprávi. Shé velíko jih je f' tem nesrézhnih postálo, ali vsaj v' skerbí in nevárnost prishlo.

V. Kaj je storiti, kar tizhe imeníla in napíše?

O. Tí se mórajo vrvnâti po imenitnosti tistiga, kterimu pisfemo; ne sméjo biti ne pre-
visóki, ne preniski; kdor ne vé, naj popráfha,
de ne bo sasmehován, in de ne bo soper ravnal
spofhtovanju, ktéro je drugim dolshan.

V. Kakó dolshnostíim kerfhanfke perljudno-
sti do neprizhejózhih soper ravnámo?

O. Zhe tistim, kterim smo dolshní pisati,
ali zlo ne pisfemo, ali malokdej; zhe na njih
pisma ne odgovorimò, zhe jih sanizhújemo, njih
pismo sasmehujemo, njih saupanje nápek obrá-
zhamo, njih skrivnosti rasodévamo i. t. d.

V. Sakaj ne smémo téga storiti?

O. Kér duhá ljubésni rassháli, blishnjiga
sháli, neperljudnost, terdofèrzhnost, neobzhutli-
voft, dostikrat tudi nehvaléshnost na snanje daje,
drugim nepokoj in fkerbí naprávlja, in ker per-
lóshnost v' némar púfhamo, kej dobriga storiti.

V. Ali je perljudno, neprizhejózhim, ka-
der nasáj pridejo, rêzhi, de se nam je zhaf njih
neprizhejózhnosti kratik sdel?

O. Ni perljudno; sakaj f' tem únimu na
snanje damo, de ga nifmo sasheléli, in de smo
njegovo neprizhnost lohka uterpéli.

§. 63.

*Od spofhtovanja, ktéro so sóldatje sami sebi,
in drugi ljudjé temu ftanu dolshní.*

V. Sakaj je soldafhki ftan?

O. De bráni domázho deshelo, deshéliniga
gospóda, premoshênje, varnost, pokoj, réd in
dáne postáve; vláda ga pa deshélii gospód in
od njega postavljena gospófska.

V. Sakaj je ta ftan teshávin in zhashtitliv?

O. Šoldat je poklizan, de domazho deshelo

deshéliniga gospóda, premoshenje, varnost, pokoj, réd, in postáve bráni, in szer, ako je potrebno, zlo s' svojim shivljenjem. Dobrodélni namén téga stanú storí, de je zhashtliv. „V' tim smo sposnáli ljubésin boshjo, de je on svoje shivljenje sa nas postavil; tudi mí moramo sa brate shivljenje postaviti.“ I. Jan. 3, 16.

V. Ktéro spofhtovanje je soldat sam sebi in svojimu stanu dolshan?

O. Soldat móra kakor kristjan svoj stan prevdariti, svoj lépi poklíz pred ozhmí iméti, in po tem ravnáti.

V. Kako soldat sebi in svojimu stanu nezhasht déla?

O. Soldat sebi in svojimu stanu nezhasht déla, zhe svojimu poklizu soper ravná; zhe svoj stan saframúje, se svojim dolshnóstim odteguje, in isdajaviz postáne; zhe je v' vojski kervísheljin in ne junáshki; zhe se ptujiga premoshenja lóti; zhe sgled nepokórfhine in punta do svojiga deshéliniga gospóda daje; zhe Bogá sanizhuje, kterimu v' blishnjim flushi; zhe se nevére in slabiga sadershanja navádi; sakaj f' tem ovérne od Boga vpeljani réd; zhe je savolj svojiga stanú, iména, in oroshja prevsétin, in druge ljudi in stanóve sanizhúje, rassháli in s' njimi hudo déla; zhe sapóvedi, lí tizhejo deshélino in zerkvéno drushbo, sanizhúje; zhe je do drugih ljudi in stanov nepokójin in predèrsin; zhe tístimu, kterimu zhasht gré, zhasht odtegúje; zhe druge ljudi neporédno nadléshuje; zhe ni dovoljin f' tístim, kar mu gré, ali kar mu je mózhi dati; zhe svojo zhasht v' to stávi, kar ni zhasht, ampak veliko bolj neframnost. Soldatje so vprashali Janesa, lí je pokóro osnаноval: Kaj pa naj mi storimò.

In jim rezhe: „Nikógar ne tepíte, nikomur krivize ne délajte, in dovóljni bodite s' svojo plazho.“ Luk. 3, 14.

V. Kakó se móramo do saldatov sadershati, de jim bomo spodóбно spofhtovanje fkasáli?

O. Móramo imenitni namén soldatov spofhtovati, in od njih poklíza spodobno govoriti, dolshnósti do njih v' kerfhanflám dúhu spolnovati, in se sizer vfiga sdershati, kar bi soldate drašiti in rasshaliti utegnili; sakaj to imá dostikrat hude naslédké, kér soldat ne puští rad svojiga stanú saframovati, in kér bi torej svojimu stanu storjeno krivizo mashevati utégnil.

§. 64.

Sadershanje do starih ljudi, in starih ljudi med seboj.

V. Kteri ljudjé nar bolj potrebújejo nafhe pomózhi, in ktérim smo spofhtovanje poséбно dolshní?

O. Štari in betéshni ljudjé nafhe pomózhi bolj kakor drugi potrebújejo, in tém smo spofhtovanje poséбно dolshní?

V. Sakaj?

O. Kér si štari in betéshni ljudjé ne mórejo samí sebi pomagati; kér so shé vezh dobri-ga storili in fkuflili; kér vse bolj obzhútijo; ker Bog svojo ljubésin poséбно pomózhi potrebnim fkasúje; in kér se nebesflá Ozhe tolikanj bolj sa zhlovéka potéguje, kolikanj révnifhi de je. Sad-njizh, hozhemo tudi vfi kdej štari biti, in shelimò, de bi naf v' révnim stanu ne sapuštili, temuzh nam spofhtovanje, ljubésin, persanesflivost in pomózhi fkasovali. Kdor se štáriga in betésh-

niga zhlovéka ufmili, njega bo Bog, Ozhe ubó-gih in satíranih, shégnal.

V. Ktero ljubésin, pomózh in sposhtovanje móramo starim in betéshnim ljudém skasovati?

O. V' govorjenji, obnáshí in djanji se móramo skerbnó várvaťi, kar jih sháli, in smésh-ne storí ali v' framoto perprávi; velíko bolj jim móramo ljubésin in sposhtovanje skasovati, s' nji-mi prijáсно ravnáti; jim pomágati, kjér samóre-mo, de njih stan polájshamo; sa-nje k' Bogu moliti; s' njimi poterpljenje iméti, zhe zhasi v' nadlogah zhmèrni, nepoterpeshlivi postánejo; njih nauke radi na-se vséti.

V. Kakó ljubésni in sposhtovanju, ki gré-šta stárim in betéshnim, soper ravnámo?

O. Ako jim kdo smert sheli, in jim mor-dè to zlo na snanje dá; v' govorjenji, obnáshí in v' djanji s' njimi neperljúdno ravná; s' njimi nespodóbno shále (*shpase*) ugánja; jih vprizho drugih oponásha, s' njimi terdó ravná; jih sa-smehuje in saframúje; jih bres pomózhí pustí, jim le s' nevóljo stréshe.

V. Sakaj se je tréba takih gréhov várvaťi?

O. Kér so soper kerfhansko ljubésin, in ne-hvaléshno, divje, neusmiljeno in hudòbno serzé rasodévajo; torej bo tak zhlovek teshko kdež shé-gin boshji in ljubésin v' svoji starosti nashel; sa-tírani ubógi ljudjé tóshijo svoje trínoge pred Bo-gam, in taka molitev preshíne oblake. Bog je tiste otroke hudó shtrafal, ki so stáriga preróka Eliseja saframováli. IV. Kralj. 2, 23. 24. Ako se is nesfrézhe svojiga blishnjiga norza délamo, je to Bogú grosno sóperno, in Bog bo to gotóvo shtrafal.

V. Ali imamo v' ti rézhí do vsih starih in betéshnih ljudí enake dolshnósti?

O. Kolikor vézhi hvaléshnost in ljubésin smo takim ljudém dolshní, postavim, staršem; kolikor vezh dolshnost imámo sploh do njih; kolikor vézhi spofhtovanje smo jim po njih stanu dolshní, postavim, duhovnam: tolikanj vezhi so tudi taki gréhi.

V. Kaj govórí f. písmo v' ti rézhi?

O. „Ne sanizhuj zhlovéka v' njegoví stárosti; sakaj tudi mí se stáramo.“ Širah. 8, 7. „Ne ogíбай se opominjevanja starih, sakaj tudi oni so se uzhili od svojih ozhétov.“ Širah. 8, 11. „Stáriga ne svári ojstró, temuzh prôfi ga, kakor ozhéta.“ 1. Tim. 5, 1.

V. Ktéra je zhaft stárih ljudi?

O. „Véniz starih je velíka skufshnja, in njih flava strah boshji.“ Širah. 25, 8. Neumin in nespámetin star zhlovek, ki se she v' starosti svojih nespodóbnih misel, nespodóbniga govorjenja in djanja dershí, je gnusôba Bogú in ljudém. Zhe hózhejo stari ljudjé savolj starosti spofhtovani biti, so dolshní to spofhtovanje saflushiti si. Kar se mladimu zhlovéku persanésti utégne, se teshkó starimu neúmneshu sanêse.

§. 65.

Sadershanje do bolnikov, in bolnikov med seboj.

V. Kogá móramo v' vsakim bolniku spofhtovati?

O. Bogá, ktériga otrok in podóba je bolník; Jesufa, njegoviga Odresheníka in svojiga sodníka, ktéri nam bo kdej rékel, de smo njemu ali storili, ali ne storili, kar smo ktérimu njegovih nar manjših bratov, ali storili, ali ne storili, Mat. 25, 36. 40. 43. 45. Tudi je vsak bolník našh blishinj.

V. Ali imámo do vsih bolníkov enake dolshnósti?

O. Móramo pomágati, kjér móremo, bodi si bolník ktérikoli, in bodi si tudi našh sovráshnik; kolikanj vézhi dolshnósti pa imámo szer do bolníka, in kolikanj vézhi sposhtovanje, ljubésin in hvaléshnost smo jim dolshní; tolikanj vézhi dolshnost imámo do njéga ako sbolí. Tém se pershtévajo sakónski ljudjé, starshi, otrózi, bratje in sestré, pôlli, soródniki, prijatli, sosédje, ljudjé ene vére.

V. Kakó se bolníkam polájsha, in kdaj mislijo, de so zhaštèni in sposhtovani?

O. Bolníkam se polájsha, in so sposhtováni, ako v' njih stvarnika in Odreshenika, njih zhlovéshko in kershansko imenitnost sposhtújemo; ako jih obíshemo; ako jim pomózhi skasújemo, in jim na snanje damò, de to radi storimò; ako jim perferzhno ravnozhutje skáshemo, in se várujemo jim smerti sheléti; sakaj tudi mí radi shivimò; ako perljúдно, prijasno in mehko s' njimi ravnámo; ako jim sanesèmo, sakaj terpézhi je malokdej vesél; ako se jih ráhlo dotíkamo; ako sa njih dúsho sferbimò, kolikor je mogózhe. Kdor drugázhi ravná, sháli, rassháli in ponezhastí bolníka in v' njem Jesufa svojiga prihódnjiga sodníka; on stori, de sósé tózhi, ktére nesdúshnika pred Bogam tóshijo; on rasodéva nekershansko serzé, dáje slab sgled, in ako kdej sam sbolí, bo teshko ljudoljúbov nashel; in nad neusmiljeniga bo prishla neusmiljena sodba.

V. Ktéri dobri namén móramo iméti, kader hózhemo bolníku ljubésin in pomózhi skasovati?

O. Móramo namén iméti, svojimu ljubimu Svelizharju flushiti, dolshnósti vére spolniti, dober

sgled dati, Bogá povelizhevati, kteriga bo potolasheni bolník v' svojim serzu sahválil; prijatlov sa zhaš potrébe, in saflushenje sa vézhnost nabíratí fi, de naš, kader bomo svét sapuštíli, vsamejo v' vézhne prebivalísha. Kdor bolníku is samoprída, ali savolj dnarjev, ali de je od ljudi hvaljen, stréshe, od njega pravi Jesuf, de ne bo imel plazhila v' nebésih, sakaj on je svoje plazhilo shé prejél. Mat. 6, 1.

V. Ktero sposhtovanje je bolník sam sebi dolshán? In kdaj bolník sam sebe sposhtúje?

O. Bolník sposhtuje sam sebe, zhe véro v' djanji skasúje, in on to storí, zhe se boshji vólji podvèrshe; zhe kakor kristjan misli, de je smert preseljénje v' boljshi shivljenje; sakaj Bog ni Bog mertvih, ampak shivih, in smert nashiga Svelizharja Jesufa je strah pred smertjo odpravila; zhe se k' pótu v' vézhnost kershanfko perpravlja, in svéte sakramente pokóre, presvétiga reshnjiga telésa in poslédnjiga olja ob pravim zhasu prejmè; zhe se, predin pred boshjo sodbo stópi, s' svojimi sovrashniki in rasshalniki správi, in krivizhno blagó nasaj da; zhe svojim lép sgled dajè, jih kakor Jesuf k' ljubésni in edinosti opominja, in tudi zhašne rezhi poravná, kakor praviza térja, de bo njegovo imé tudi po smerti zhesheho. Kdor téga ne storí, fi she v' grobu nezhašt nakopáva.

§. 66.

Sadershanje do mertvih.

V. Ali našhe dolshnósti do blishnjiga s' njegovo smertjo néhajo?

O. Ne néhajo; sakaj on she shiví, desiravno na drugim svétu; in kristjani, ki so tù in ondi, imajo svésa med seboj, ktéra se svésa svet-

níkov imenúje; Bog ni Bog mertvih, ampak shivih, to je, mertvi shivé v' vezhnim kraljestvu. Mat. 22, 32.

V. Do ktéríh mertvih imámo posébné dolshnósti?

O. Do tístíh, do ktéríh smo iméli na tem svétu posébné dolshnósti; do staršev, otrók, bratov in séster, dobrótnikov, prijatlov, sovrášnikov, soródnikov i. t. d.

V. Ali smo od mertvih vezhno lózheni?

O. Nízh menj ko to; sakaj Jesuf pravi: „V' hífhi mojiga Ozhéta je velíko prebiválísh;“ in on sagotóvi, de bodo dóbri krístjani per nebeskim ozhétu vézhno stanovali. Jan. 14, 2.

V. Kako s'he samóremo mertvim ljubésin in zhaft skasovati?

O. Mertvim skasújemo ljubésin in zhaft, zhe se kakor krístjani njíh vézhne frézhe veselímò, njíh truplo k' gróbu sprémimo, sa-nje mólimo, od njíh le dóbro govorímò, njíh sa dobrote, ki so nam jìh mordè skasali, sahválímò; zhe jím húdo, ktéro so nam mordè storili, is serza odpustímò; jìh v' serzu in molitvi sa odpushtanje prošimo, ako smo jìh morbiti rasshalili; zhe njíh grob in spómín shégnamo, sa njíh sapushtene poshteno, po dolshnósti in môzhi skerbímò i. t. d. „Svéta in dobra je misel moliti sa mertve, de bi bili od grehov résheni.“ II. Mak. 12, 46.

V. Is ktériga naména móramo mertvim ljubésin in sposhtovanje skasováti?

O. Is téga dobriga naména, de hózhemo takó ravnáti, kakor je Bogú, kterimu vsi shivímò in umerjemo, vs'hézh, in kakor nam keršhanska ljubésin veléva; sakaj ljubésin ne mine f' tim shívljenjem. I. Kor. 13, 13. Bog je shég-

nal stariga pobóshniga Tobija, kér je sa trupla mertvih fkerbel, in dostikrat jéd in pijázho popuštíl, de jih je pokopováł. Tob. 12, 12. Uzhéniz Janes je hotel sadnjo voljo svojiga Gospóda spolniti, kér je njegovo svéto mater Marijo k' sebi vsél, in do smerti sa-njo fkerbel. Jan. 19, 25. 27.

V. Kakó se mertvim nezhašt storí?

O. Zhe se kdo njih smerti veselí; zhe jim sadnjo zhašt bres vsroka odrêzhe; zhe mu ni nizh mar, kako de se jim na unim svétu godí; zhe sa-nje moliti opuští; zhe slabo, natólzlıvo, in od njih nápak govórí; njih dobrót in dobrih lastnóšt ne sposná; jih sa njih nam fkasano ljubésin ne sahváli; jih she v' grobu kólne; jih she po smerti s' svojim sovrashnim serzam preganja; pokopalışha, grobe in kóští predersno ponezhaští; zhe njih sadnje volje ne spolni, in jo mordè zlo ovêrshe; zhe sa njih sapuřhene ne fkerbí, jih morbiti zlo preganja i. t. d. „Ne veselí se svojiga mertviga sovrashnika; sakaj védi, de vři u-merjemo, in de nozhimo f' tem níkógar rasvefeliti.“ Širah. 8, 8.

V. Sakaj je táko sadershanje do mertvih pregréřhno?

O. Kér je dúhu kerřhanske ljubésni grosno nasproti, in neperljudno, nehvaléřhno, nekerřhansko in nespravno serzé rasodéva. Persaneřlıvořt in ljubésin je tréba fkasovati njim, ktere je she Bog sódil, in f' ktérimi bomo peřlédnji dan pred sodbo řtali.

VII. Poglavje.

Od sadershanja do neumne shivíne.

§. 67.

Sadershanje do shivíne.

V. Sakaj je Bog zhlovéku shivino dal?

O. V' shivesh, pomózh in rasveseljenje; in kratko malo ne, de bi jo nadlégoval, martral in s' njó nápszno ravnál.

V. Kakó je Bog she v' stari savési sa shivino fkerbel?

O. Bog je sapovédal, de naj se sédmi dan tédna shivina spozhíje; de naj se na polji sgubljenja shivína gospodárju nasaj pélje; de naj se oflu, ki se je pod bremenam sdrusnil, na pómózh pride; de naj se vólu, ki shito máne, góbez ne savéshe; de naj se tizhje gnjésdo, v' kterim starka na mladih, ali na jajzih sedí, ne poshkóduje; de naj se starka spuští, in mladi le ob pravim zhasu perdershati sméjo. II. Mojs. 23, 12. V. Mojs. 22, 1. 2. 4. 6. 7. 25, 4.

V. Kaj je Bog tistimu obljubil, ktéri se shivine usmili, mladizhem starko do tistihmal puští, dokler je potrebújejo?

O. Svoj shégin „de bošh dolgo shivel, in de ti bo dobro.“ V. Mojs. 22, 7.

V. Kaj tisti na snanjé dajé, ktéri sa shivino spodóбно fkerbí, in s' njo gerdó ne ravná?

O. Dobro ferzé; sakaj tudi neumne shivali imajo svoje terpljenje in obzhutljeje, pa ne mórejo toshiti. Bog povrazhúje tudi ljubésin, ki se shivini fkashe.

V. Kaj pokashe tiſti, ktéri ſhivino v' nemar puſha, in s' njó gerdó ravná?

O. Divje ſerze, ktéro nima ravnozhutja f' zhlovékam, kakor ga tudi nima s' ubogo ſhivino. Torej pravi f. piſmo: „Pravízhnimu ſe ſmili ſhivljenje njegove ſhivine; ſerzé hudobniga pa je ker-víſheljno.“ Preg. 12, 10. Neuſmiljeno ravnanje hudobniga s' ſhivino bo Bog gotóvo ſhtrafal.

V. Ktéri dobri namén mora kriſtjan iméti, kader ſhivino ofkerbúje?

O. Ta dobri namén, tako ravnáti, kakor je Bog ukasal, in kakor je njemu ſtvarniku ljudí in ſhivine vſhézh, de ſe bo tudi Bog naſ uſmilil.

V. Ali ſamóre ſkerb ſa ſhivino tudi prevelika biti?

O. Tudi; to ſtorí tiſti ali tiſta, kteri rajſhi pſù, kakor ubógimu kruha podelí, in rajſhi ubogiga in poſla, kakor pſa terpéti vidi. Pſam bogátiga moſhá je bilo bolje, kakor ubógimu Lá-zaru, kterimu ſhe drobtinz niſo dovolili, ki ſo s' miſe bogátinza pádale; tode kakſhin je bil konez obéh? Lazar je bil neſèn od angelov v' narozhje Abrahamovo, neuſmiljeni bogátiniz pa je bil pokopán v' pèklu. Luk. 16, 19-22.

§. 68.

Sklèp.

Sadnja proſhnja piſavza je ta:

Kriſtjani! delajte ſi priyatle ſa dan ſodbe; de oni, kader vaſ, ſvet in ljudje ſapuſté, ſa vaſ pró-fijo, in de vaſ Goſpod, ktéri je uſmiljen do uſmiljeniga, in kteri ſe je ſam ſebe v' vſakim zhlovéku perporózhil, góri vsame v' tiſto ſrezhno kraljeſtvo, v' kterim bo vſako délo uſmiljenja vézhno obdarovano. Luk. 16, 9.

KASALO.

Stran.

I. POGLAVJE.

Od ljubésni in zhafti, ki smo jih Bogú dolshní.

§. 1.	Bogú moramo nar vezhi ljubésin in zhaft fkasovati	1
§. 2.	Kakó de móra kristjan svojo ljubésin in svoje spofhtovanje do Bogú na snanje dajati . . .	3
§. 3.	Kdor Bogá ljubi in zhafti, móra tudi vse, kar je svétiga, ljubiti in zhaftiti . . .	8
§. 4.	Pobóshnost do Bogá	13

II. POGLAVJE.

Od zhlovéka in zhlovéshkiga rodú.

§. 5.	Kdor hozhe Bogá ljubiti in zhaftiti, mora tudi svojimu blishnjimu ljubésin in zhaft fkasovati .	15
§. 6.	Od spofhtovanja, ktero je kristjan sam sebi dolshán	17
§. 7.	Od spofhtovanja, ktero je kristjan temu shivljenju dolshán	20
§. 8.	Zhlovek v' svési s' drugimi; in svésa vsih ljudi med seboj	21
§. 9.	Duh ljubésni, ktéri naj vse ljudi edini . . .	23
§. 10.	Prid kerfhanfke perljudnosti in kerfhanfkiga sadershanja	25
§. 11.	Le véra in bogabojézhnost dasté zhlovéku in zhlovéshkimu rodu pravo zhaft, in ga uzhité praviga sadershanja	27

III. POGLAVJE.

Perpravljanje k' sadershanju do ljudi.

§. 12.	Nauk pámeti	30
§. 13.	Pervo ravnilo sadershanja na tem svétu . . .	32

	Stran.
§. 14. Od snashnosti	53
§. 15. Kaj de se spodóbi, kar tizhe obléko	35
§. 16. Od ljubésmi do réda	38
§. 17. Spodobna sunanja obnafha	41
§. 18. Pasnost na svoj jêsik	44
§. 19. Spofhtovanje obzhutljeja, ki ga imá vřak zhlo- vek sa svojo zhařt	47
§. 20. Pořébmne ravnila sa govorjenje	48
§. 21. Pripróřtost in rasumnost	57
§. 22. Ponishnost in pohlévnost	61
§. 23. Od prehitrih řódeb	63
§. 24. Poterpeshlivost in krotkost	64
§. 25. Enakodúřhnost in zhmernost	67
§. 26. Napeljevanje k' dovóljnosti	70
§. 27. Mirnost, perjenlivost, řpravnost	72
§. 28. Pravizhuost, pořštenost in odkritost	76
§. 29. Nefamopridnost in velikoférzhnost	78
§. 30. Perferzhno ravnozhutje nad řrézho blishnjiga	80
§. 31. Dopadljivost in pořřréřhnost	83
§. 32. Ktéro zhařt de je kriřtjan svojimu řtanu, svoji řtárořti in svojimu řpólu, kakor tudi řtanu, řpolu in řtárořti drugih ljudi dolřhán	84
§. 33. Merilo spofhtovanja	90

IV. POGLAVJE.

Od sadershanja ljudi, ki morajo řkupej řhivéti.

§. 34. Sakaj de řo ljudjé, ktéri řkupej řtanújejo, pořébmno dolřhni med řeboj spofhtovati ře	92
§. 35. Ktéro spofhtovanje řo kerřhanřki řakonřki ljudjé řvojimu řtanu, řami řebi in édin drugimu dolřhni	94
§. 36. Od spofhtovanja, ki řmo ga otrókam dolřhni, in ki řo ga otrózi édin drugimu dolřhni	96
§. 37. Ktero spofhtovanje de řo otrózi řvojim řtarřhem in predřtarřhem (řtarimu ozhétu in řtári mate- ri) dolřhni	100
§. 38. Ktero spofhtovanje morajo bratje, řeřtré, in řo- ródniki (řhlahtniki) édin drugimu řkasovati	104
§. 39. Od sadershanja do pōřlov, in pōřlov med řeboj, in do řospodarjev, řospodinj in řopōřlov	105
§. 40. Od ljubésmi in spofhtovanja, ki naj jih řofédje édin drugimu řkasujejo	109

V. POGLAVJE.

Od sadershanja sunej hishe.

§. 41.	Sadershanje v' zérkvi	110
§. 42.	Sadershanje v' fhóli	110
§. 43.	Sadershanje ob igranji in rasveseljênji	113
§. 44.	Kakó de se je treba na úlezah (gáli) in na zésti sadershati	114
§. 45.	Kako de se je treba v' stanizah ptujih ljudi sadershati	117
§. 46.	Od sadershanja per ptuji misi	120
§. 47.	Od sadershanja v' goštvnizi	125

VI. POGLAVJE.

Od sadershanja v' mnogotérih okólishinah, in do mnogotérih ljudi.

§. 48.	Ktéro spofhtovanje de smo domazhimu kraju in domázhi deshéli dolshni	128
§. 49.	Od sadershanja do vikfhih	131
§. 50.	Ktero spofhtovanje de je kristjan, deshélinimu gospódu in gospófski dolshan, in ktero spofhtovanje de naj ti svojim podlóshnim fkasujejo	137
§. 51.	Ktero spofhtovanje de je kristjan zerkvénim sprednikam dolshan, in ktero spofhtovanje de mórajo duhóvni svojimu stanu in svojim ovzam fkasovati	139
§. 52.	Od sadershanja do ljudi druge vére	142
§. 53.	Kakó de se moramo sadershati do njih, ki grefhé	143
§. 54.	Kakó se je tréba ravnati, kar tizhe fkrivnosti drugih ljudi	146
§. 55.	Sadershanje do dobrótnikov	147
§. 56.	Sadershanje do tovarfhev in prijatlov	150
§. 57.	Sadershanje do neprijatlov, rasshálnikov, do neperljudnih, prepirlivih in pravdesheljnih ljudi	152
§. 58.	Sadershanje do vefélih, in nevóljnih in shalofnih	154
§. 59.	Sadershanje v' frézhi in nefrézhi; slasti do nefrézhnih, pofhkódvanih ljudi	156
§. 60.	Sadershanje ubógh med seboj	159
§. 61.	Kakó de se móramo do ptujih, popotnikov in med ptujimi sadershati	161
§. 62.	Sadershanje do neprizhejózhih	163

§. 63.	Od spofhtovanja, ki so ga soldatje sami sebi in drugi ljudje temu stanu dolžni	170
§. 64.	Sadershanje do starih ljudi, in starih ljudi med seboj	172
§. 65.	Sadershanje do bolnikov, in bolnikov med seboj	174
§. 66.	Sadershanje do mertvih	176

VII. POGLAVJE.

Od sadershanja do neumné shivine.

§. 67.	Sadershanje do shivine	179
§. 68.	Sklep	180

SLOVANSKA KNJIŽNICA LJUBLJANA

K RA

B 143

9491937

COBISS